

NOMINACIJE

LUDUS

I NAGRADE

POZORIŠNE NOVINE ■ BROJ 139 ■ NOVEMBAR 2006. ■ GODINA XV ■ CENA 50 DINARA

Dobitnik "Dobričinog prstena" 06

BORA TODOROVIĆ

1980. LJUBA TADIĆ
 1981. MIRA STUPIČA
 1982. MIJA ALEKSIĆ
 1983. ZORAN RADMILOVIĆ
 1984. NEVENKA URBANOVA
 1986. RAHELA FERARI
 1988. BRANKO PLEŠA
 1990. DANILO STOJKOVIĆ
 1992. MARIJA CRNOBORI
 1994. MATA MILOŠEVIĆ
 1995. LJILJANA KRSTIĆ
 1996. PETAR KRALJ
 1997. OLIVERA MARKOVIĆ
 1998. RADE MARKOVIĆ
 1999. STEVAN ŠALAJIĆ
 2000. MIRA BANJAC
 2001. VLASTIMIR ĐUZA STOJILJKOVIĆ
 2002. STEVO ŽIGON
 2003. MIHAILO JANKETIĆ
 2004. PETAR BANIĆEVIĆ
 2005. SVETLANA BOJKOVIĆ
 2006. BORIVOJE BORA TODOROVIĆ

DOSADAŠNJI DOBITNICI NAGRADE "DOBRIČIN PRSTEN" (za životno delo)

OBEĆANJA SU DATA

Vesti o nacionalnim penzijama za zaslužne umetnike govore o tome da će komisija za dodelu ovih penzija biti formirana do polovine novembra, da će imati devet (9) članova, da broj zaslužnih penzija nije limitiran (dakle nije 100 kao što je ranije objavljivano, Slovenci npr. imaju 70 premda ih je mnogo manje), a da će penzije zaslužnima biti isplaćivane već od decembra! Daj, Bože! Treba ne znati matematiku, ni psihologiju, ni sociologiju, pa da se poveruje kako komisija može u roku od samo dve nedelje da razmotri npr. 100 zahteva (a sigurno je da će ih biti više), sve sa priloženom obimnom dokumentacijom i da se složi oko odluke koji su umetnici zaslužni, a koji pak nisu. Pošto prethodno mora da se dogovori i oko toga koje su umetnosti zaslužne, a koje nisu i pošto prethodno osmisli i utvrdi kriterijume i metode sopstvenog rada i način donošenja važnih odluka. Možda bi komisija sve to mogla da obavi, kad bi ima-

la jedan sastanak u trajanju od pomenute dve nedelje, ali bez pauze, bez spavanja i bez telefoniranja. I bez različitih mišljenja i sukobljavanja! Te još, ako bi takav sastanak preživeli! Čak kad bi se i tako desilo moraće da postoji i rok za žalbe, a ostaje posle još i administrativna (birokratska) procedura, dok sve potvrđene odluke prođu kroz papirologiju i institucije, pa dok se zatim sprovedu u delo, odnosno dok se zaslužne penzije napokon isplate. Postoji li za ovo uopšte zakonska regulativa, ili je treba tek stvoriti, što svakako neće moći komisija, pa da je najefikasnija na svetu?! Zaboravimo, na čas, da nam efikasnost baš i nije nacionalna osobina...

Poznato je da danas obični novopečeni penzioneri čekaju svoju prvu običnu, punu starosnu penziju mesecima, mada je proces i način njene dodele i isplate već odavno ustaljen i poznat. A postoji i kakva-takva zakonska regulativa. Na osnovu čega da verujemo da će

nepoznat i neustaljen proces dodele zaslužnih penzija biti brži? Na osnovu Gordijevog čvora?

Ili je ovo samo slatko predizborno obećanje u kampanji za sveopšte izbore, koja je praktično već počela, mada su izbori tek u januaru. Obećanje za čije će nesprovođenje (ili u boljem slučaju, neblagovremeno ispunjenje) biti kriv neko drugi, a ne davaoci obećanja? Ili će čak biti krivi sami penzioneri, ako ne izađu na izbore i ne izaberu davaoće obećanja?

Dodatak za zaslužne umetnike iznosio bi, prema najnovijim vestima, razliku između njihove obične penzije i 100000 dinara. Što znači da bi onaj ko ima (ili bi mu po zakonu o penzijama pripadalo) 10 000 dobio dodatak od 90 000, a onaj ko ima 40 000 dobio bi još 60 000. Na stranu što se strašno razilaze mišljenja umetnika oko toga da li su ovakve penzije prevelike ili nisu, da li treba smanjiti dodatak pa "pokriti" više zaslužnih umetnika, ili je ovo prava, adekvatna cifra, koja obezbeđuje dostojanstvenu starost zaslužnih umetnika. Uzgred, da podsetimo na najbolju definiciju starosti koju je napisala jedna poljs-

ka pesnikinja, o svom kolegi čija je pesnička generacija poumirala mlada, a on je ostao da stari sam. Napisala je: "I postepeno je rasla cena toga što nije umro mlad!" Lepo je poživeti duže, ali cena, na žalost, stalno raste! Dostojanstvo je sve skuplje, što je manje zdravlja.

Smanjenje cifre, a pogotovo argument koji ga prati, je samo po sebi mešanje socijalne politike u umetničke zasluge. Mada socijalna politika trakođe treba da postoji! Ako ne baš dostojanstvenu, onda sigurno bar ne-ponižavajuću starost treba da imaju svi koji je dočekaju, a ne samo zaslužni umetnici. Što ipak ne znači da treba brkati socijalne i umetničke kriterijume. Ove su se dve, u suštini nespojive kategorije, na vrlo dramatičan način već zamrsile kod statusa samostalnih umetnika, ako se sećate, kada je glavni argument za neplaćanje njihovog osiguranja bio da "neki od njih imaju para da to plate sami!" Što je tačno, ali činjenica da neko ima novca ne čini ga nezaslužnim! Kao što drugoga činjenica da nema para ne čini ni zaslužnim niti nezaslužnim umetnikom. Ako bi neki naš umetnik (daj Bože!) sutra dobio Nobelovu na-

gradu, sa socijalne tačke gledišta nije mu potrebna i penzija zaslužnog umetnika, ali sa umetničke ona mu svakako pripada, zar ne? (Osim ako je izmislio novo oružje, pa dobio Nobela za mir.)

Ako pretpostavimo da će se u prvom krugu pojaviti, ili barem izdvojiti na vrh rang liste, stvarno umetnici najzaslužniji u svojoj umetnosti, oko čijih zasluga neće biti spora (a takvih ima!) ipak će spor nastupiti u trenutku kada bude nužno odavagnuti da li je nacionalno zaslužniji vajar od glumca, balerina od pevača, pesnik od lutkara ili slikara, muzičar od scenografa, reditelja, keramičara, romanopisac od komediografa... itd.itd.

Posebno što se već u javnosti čuju i mišljenja da zašto samo zaslužnim umetnicima kad postoje i zaslužni naučnici itd. koji su svojim radom zadužili društvo i državu... E, to bi tek zakomplikovalo stvari, pošto je zasluga za društvo vrlo široka i teško uhvatljiva, dok je zasluga za državu čisto politička kategorija! I među umetnicima ima onih koji su zaslužni za Državu, a da im je to najveća zasluga...

M. O.

Na sceni Ateljea 212

Slovensko narodno gledališče Drama iz Ljubljane gostovalo je u Ateljeu 212 s predstavom Vladimira Bartola "Alamut" u režiji Sebastijana Horvata, za koju je dramaturgiju uradio Dušan Jovanović. Predstava je izvedena u koprodukciji s festivalom Salzburger Festspiele i predstavlja prvu međunarodnu koprodukciju SNG Drame iz Ljubljane s jednim od najprestižnijih svjetskih festivala. Inače, na tom festivalu je 2005. god. reditelj, Sebastijan Horvat, dobio nagradu Young Directors Anjard za najboljeg mladog reditelja.

Za 19. i 20. novembar zakazano je gostovanje, odnosno prva repriza predstave "Tesla Electric Company" po tekstu Darka Lukića u režiji Tomaza Pandura i izvođenju hrvatskog Theaters/Ulysses. Osnivači ovog pozorišta su Rade Serbedžija i Borislav Vujčić, književnik i dramatičar. Delovanje ovog teatra je povezano s istarskim područjem oko Vodnjana, Fažane, Briona i Pule, a ime teatra je omaž Džejmsu Džozsu, književniku koji je u Puli boravio kao profesor engleskog jezika, davne 1904-5 godine. Ova predstava je ponela epitet najboljeg pozorišnog projekta u Sloveniji i Hrvatskoj u 2006. godini.

Na velikoj sceni Ateljea 212, 20. novembra je premijera predstave "Zmijško Leglo" Vasilija Sigarjeva u režiji Ive Milošević. Po rečima rediteljke komad je i "metafora stanja sveta u kome ljudi više ne žive već samo postoje, sveta u kome su se nežnost i ljubav izgubile."

M.J.

ZKM i SNP u JDP

Na velikoj sceni JDP članovi ansambla Zagrebačkog kazališta mladih, izveli su dramu Biljane Srbljanović, "Skakavci" u režiji Januša Kice. Isti teatar je na Sceni Bojan Stupica izveo komad "S druge strane" u režiji Nataše Rajković i Bobe Jelčića. To je jedina predstava iz Hrvatske koja je gostovala na ovogodišnjem, 46. Međunarodnom pozorišnom festivalu MESS u Sarajevu.

Srpsko narodno pozorište je gostovalo sa predstavom "Ujkin san" F.M. Dostojevskog u adaptaciji i režiji Egona Savina.

JDP u gostima

Sa predstavom "Brod za lutke" Milene Marković u režiji Slobodana Unkovskog JDP učestvuje na Festivalu u Užicu u konkurenciji za "Ardaliona", dok će komad "Šuma" A.N. Ostrovskog u režiji Egona Savina biti izveden u čast nagrađenih.

Na Međunarodnoj pozorišnoj reviji "Tuzlanski Pozoršni Dani 2006" JDP gostuje sa predstavom "Pred penzijom" Tomasa Bernharda u režiji Dina Mustafića.

M.J.

Brankova
Čarobna frula

Pozorištanice 'Puž' priredilo je muzički spektakl s neobičnim video efektima u kome 25 likova u bogatim kostimima vode glavnog junaka kroz niz komičnih situacija. Reč je o premijeri predstave "Čarobna frula", po tekstu Branka Miličevića Kockice, u režiji Slobodanke Cace Aleksić. Predstava je, imala nekoliko pretpremijernih izvođenja, 'po starom dobrom običaju', kako je rekao B.M.Kockica.

Radović na novoj adresi

Pozorište za decu i tinjedžere "Duško Radović" posle 40 godina konačno će biti obnovljeno! Dok se ne završi obnova pozorište će od početka sledeće godine biti na novoj adresi, u zgradi bivšeg bioskopa "Jugoslavija" u ulici Goce Delčeva u Novom Beogradu. To je i prilika da se oživi prostor bivšeg bioskopa "Jugoslavija" koji će ubuduće služiti kao kulturni centar za mlade do 18 godina. Procenjuje se da bi obnova dečjeg teatra mogla da traje dve godine. Po završetku rekonstrukcije, pozorište će biti dograđeno i imaće veću salu. Do tada, "Radović" će sa svojim predstavama gostovati po Srbiji.

M.J.

Vesele žene Jiržija
Mencla

Gost Narodnog pozorišta bio je Jirži Mencl koji će u ovoj sezoni režirati predstavu "Vesele žene vindzorske" Viljema Šekspira. Povodom njegove posete na Velikoj sceni NP održana je projekcija filma "Strogo kontrolisani vozovi", a gostu je dodeljena nagrada Zlatni pečat jugoslovenske kinoteke.

Dve premijere na
Sceni 'Raša Plaović'

Premijera drame "Kosovska" Željka Hubača, nastala u koprodukciji NP Beograd, Šabačkog pozorišta, NP Prištine - Srpska drama, zakazana je za 16. novembar na Sceni 'Raša Plaović'.

Na istoj sceni, još jedna premijera do kraja novembra, "Kamen za pod glavu", drama Milice Novković, nastala u koprodukciji NP Beograd i Pozorišta 'Zoran Radmilović' iz Zaječara.

Brzina tame u
Zvezdari

Predstava "Brzina tame", Stojana Stiva Tešića, doživeće svoje prvo izvođenje u Srbiji 26. novembra, kada je zakazana premijera u Zvezdara teatru. U režiji Branka Popovića, muziku radi Rambo Amadeus, a glume Miša Janketić, Sonja Jauković, Miki Krstović, Hana Jovčić i Ivan Bosiljić.

M.J.

PEPELJUGA I DEKAMERON

U Pozorištu Boško Buha izvedene su, sa razmakom od par dana, prve dve premijere sezone 2006/7. "Pepeljuga" za koju je, po naredžbini napisao tekst Igor Bojović a režirao je Milan Karadžić, Umetnički direktor Buhe. Njemu je ovo treći put da režira isti naslov. Prethodne dve režije bile su po tekstu Aleksandra Popovića, jedna u Crnoj Gori, a jedna u Buhi. Pe-

peljugu igra Jelena Petrović, a princa Žarko Stepanov, studenti FDU, dok maćehu igra Gorica Popović. Od 13 učesnika, 11 su dame, a samo 4 momci.

"Dekameron" u dramaturgiji i režiji Ane Đorđević igraju Goran Jevtić, Radovan Vujović, Miloš Đorđević, Bojana Tušup i Jana Milić.

D. K.

Romeo

Na maloj sceni Narodnog pozorišta u Beogradu, koja nosi ime velikog glumca Raše Plaovića, izvedena je nova verzija Šekspirove tragedije "Romeo i Julija" u režiji Ivane Vujčić, a sa

KAD JE LJUBAV ZABRANJENA, A MRŽNJA NIJE

Nenadom Stojmenovićem i Vanjom Ejduš u naslovnim ulogama. Ovo su treći Romeo i Julija koji se trenutno igraju u Srbiji. "Najstariji" su oni u Kragujevcu, zatim Novosadski... pa ovi pomenuti.

Zanimljivo je da Vanja Ejduš igra i naslovnu ulogu u "Plavoj Jevrejki", predstavi koja takođe promišlja temu inhibirane ljubavi mladih ljudi. Nedavno je snimljen i koprodukcionni film, muzička melodrama, pod radnim naslovom "Guča", čija je komplikovana postprodukcija upravo završena, (gde igraju naturšćici Marko Marković, mladi trubač i Aleksandra Manasijević) takođe inspirisan Šekspirovom pričom, prenesenom u Romski milje i Sabor trubača u Guči. Uostalom, i Šekspir je

bio inspirisan italijanskom pričom, iz Verone, o nesrećnoj deci kojoj nisu dali da se vole...

Nameće se pitanje: da li je tema zabranjene ljubavi još uvek stvarno toliko aktuelna i danas, kad se ovoliko propagiraju sveopšte slobode i ljudska prava, i kad su mladi neosporno u modi, ili je u pitanju - kriza tema, odnosno repertoarska kriza? Ako tema stvarno jeste toliko aktuelna, onda je to prilično porazno za civilizaciju koja 2000 godina propagira svaku ljubav (osim seksualne, naravno!). Da li to znači da ćemo osim porodičnog, verskog, rasnog (rasističkog), nacionalnog, generacijskog (hormonskog), psihološkog, itd. tumačenja iste teme uskoro morati da gledamo i političko tumačenje, na primer, gde će

Kapuleti biti možda Demokrati, a Montegi valjda Radikali? Ili seksističko, gde će roditelji biti heterosaksualni, a deca homo... ili obratno?

Normalno, uvek postoji večni argument o večnoj temi, ali se onda postavlja pitanje: da li uopšte ima dve hiljade dramskih situacija ili ih ima jedva dvadesetak? I - da li je "večna tema" zapravo keč iz rukava kad čovek dobije šansu da nešto kaže i uradi, a zapravo nema šta da kaže i ne zna šta bi uradio, a šteta da se propusti šansa?!

Da li sve ovo zajedno možda ima za cilj da zaplaši decu od zabranjene ljubavi? Ili im se mi samo unapred izvinjavamo što ćemo im komplikovati život? Kao jedna poznata dama (inače čuveni psiholog!) koja je, kad su je zgranuti

Predstava na krstu

Tendencija predstavljanja novih, ili nepoznatih komada stranih i domaćih autora započeta 2000. god u BDP tokom novembra je nastavljena premijerom predstave "Bluz za Mesiju" Artura Milera, u prevodu Zorana Paunovića, uz adaptaciju i u režiji Jagoša Markovića. Tekst je nastao prema poslednjoj drami Artura Milera, završenoj mesec dana pre njegove smrti. Predstava se bavi imaginarnom državom čiji diktator, general Feliks Bario, (igra ga Dragan Bjelogrić) nevinog čoveka osuđuje na smrt razapinjanjem na krst. Kako je ova predstava primljena od publike i kritike, možda najbolje svedoče reči Mirjane Bobić Mojsilović objavljene u "Blicu": "Mnogi su pojurali da sahrane i predstavu i reditelja i upravnika BDP, a činjenica je da je sama predstava, bar na premijeri doživela sudbinu mesije - to jest razapeli su je na krst."

G-din X i g-đa Y

Na Novoj sceni BDP je premijerno izveden komada "X + Y = 0", Borisava Pekića, u režiji Milice Kralj i izvođenju Svetlane Bojković i Petra Kralja.

Reč je o muško-ženskoj priči, komediji, o dvoje ljudi koji se petnaest godina dogovaraju da se vide, čeznu jedno za drugim, a kad se sretnu, ispostavi se da su u životnoj kolotečini oveštali u pravilima. Pekić je ulogu Gospodina 'H' pisao baš za Petra Kralja.

M.J.

Jasmin u Berlinu

Predstava Teatra 'Slavija', "Jasmin na stranputici", po tekstu Ljiljane Lašić i Vladimira Lazića, gostovala je u teatru 'Renesans' u Berlinu. Gostovanje je bilo u organizaciji Srpske pravoslavne crkve.

i Julija

prijatelji uhvatili da se meša u ljubavni život svog odraslog sina, mada je nemešanje propagirala čitavog svog radnog veka, emotivno odgovorila: "Ama ljudi, ono je bila teorija, a život je praksa!"

D.K.

NOMINOVANI ZA NAGRADU

"MILOŠ ŽUTIĆ" 2006.

MIRKO BABIĆ - Otac u predstavi "Poslednje mene", produkcija Teatar "Joakim Vujić" Kragujevac

O posvećenosti Mirka Babića, prvaka drame Teatra "Joakim Vujić" u Kragujevcu, misiji pozorišta i umetnosti glume, najbolje govori njegova umetnička biografija. Po završenoj Akademiji za pozorište, film, radio i TV (1973) vraća se u rodni Kragujevac, noseći svoju umetnost u sebi, iako je imao više ponuda da ostane u beogradskim pozorištima. Veoma brzo postaje nosilac i glavni oslonac repertoara. Do dana današnjeg mnogo ostvarenih uloga u pozorištu, na filmu i televiziji. Njegov izuzetan dar i uspešno ostvarene uloge adekvatno su vrednovani brojnim nagradama i priznanjima. Bio je najmlađi Šekspirov Lir na našim pozorišnim prostorima, ali i jedini dobitnik nagrade žirija, nagrade publike na festivalu monodrame i pantomime u Zemunu za ulogu Ljube Vrapčeta u monodrami "Kad su cvetale tikve" Dragoslava Mihailovića.

Ono što Babića preporučuje kao kandidata za ovu prestižnu nagradu, koja nosi ime našeg pozorišnog velikana Miloša Žutića, jeste njegova poslednja ostvarena uloga OCA u predstavi "Poslednje mene" Furia Bordona, a u režiji, takođe Italijana, Masima Lukonija, koju je Teatar "Joakim Vujić" realizovao u koprodukciji sa Emilia Romagna Teatro Fondazione iz Modene. Mirko Babić je briljirao u ulozi Oca (u Italiji je ovo bila poslednja pozorišna uloga Marčela Mastrojanija; istu ulogu je uspešno igrao Đanriko Tedeski).

U poetičnoj poemi o samoći i priči o nesposobnosti da se voli, sa ogromnom koncentracijom i brižljivo doziranom energijom Babić gradi lik ostarelog profesora književnosti koji se sprema na odlazak u starački dom kako ne bi više bio na smetnji sinu, snaji i unucima. Varirajući tragične i komične elemente sa izuzetno izražajnom govornom elegancijom, Babić ulogu gradi kao muzičku partituru, smenjujući sarkazam prema starosti, gorčinu, osećanje sete, prigušenu tugu. Svodeći račune sa samim sobom i sopstvenim životom, Babićev OTAC, kao kakav Beketov junak; izgovarajući monologe o životu, rezigniran i usamljen, čistu emociju, daleko od svake patetike, Babić je pretvorio u turobnu filozofiju prolaznosti, posebno u drugom činu gde je sam na sceni. Svestan da govori o univerzalnim kategorijama, on svoj lik OCA oslobađa svakog suvišnog gesta, čineći tako veoma upečatljivim dobovanje prstiju po kolenima, nežno milovanje albuma, ili pažljivo zalivanje bosiljka. Likom odlazećeg, ali živahnog starca, na trenutke mušičavog, ali i plemenitog, usamljenog, ali i saosećajnog, zlobnog i osvetoljubivog, ali i čežljivog i nežnog, Babić ostvaruje upečatljivu ulogu koja je, bar za sada, kruna njegovog bogatog glumačkog opusa. Iako imajući iza sebe brojne uloge i veliko glumačko iskustvo, Babić je uspeo da pronađe originalna i uvek nova glumačka sredstva, ne ponavljajući se ni u jednom detalju.

Izuzetno uspešna saradnja i razumevanje sa rediteljem Lukonijem učinila je da Babić svoj glumački opus obogati radikalno novim glumačkim izrazom, koji je i ovoga puta odjek njegove duše - vatrene, grozničave i strasne, kako je davno rekao za njega jedan pozorišni kritičar.

predlagač: Teatar "Joakim Vujić"

ALEKSANDAR MIHAILOVIĆ - Garderobier u predstavi "Edmund Kin", produkcija NP Niš, predlagač: NP Niš

"Raisa Pavlovna Gurmiška Svetlane Bojković, crno-bela zverka, podozriva, svadljiva, vazda na oprezu, u grču i krik u da joj ljubav, labudova pesma ne izmakne, da joj se ne desi da ne kupi, ne proguta sve što joj gubernija, njen položaj i novac, pružaju. Povremeno, promicaji melodramatičnosti. Studiozno i ubedljivo..."

"Strogo, iscrpno, istinoljubivo", Muharem Perović, Politika, 31. decembar 2005.

"Svetlana Bojković je ličnim šarmom i prostudiranom ulogom Gurmiške bila vrlo zanimljiva, neverovatno simpatična i komičarski raznovrsna..."

"Od ljubavi do slobode", Dragana Bošković, Danas, 29. decembar 2005.

"... (Gurmišku) - igra je zrelo i bogato Svetlana Bojković... Odlučna i jasna da jasnija ne može biti... briljira i podmlađuje se iz scene u scenu kao da se dopinguje eliksirom mladosti i kao da u taj eliksir zaista veruje..."

"Šuma", Goran Cvetković, Radio Beograd 2, 29. decembar 2005.

Svetlana Bojković nagrađena je za ulogu Raise Pavlovne Gurmiške Godišnjom nagradom Jugoslovenskog dramskog pozorišta. predlagač: JDP

SVETLANA BOJKOVIĆ - Raisa Pavlovna Gurmiška u predstavi "Šuma", produkcija JDP Beograd

MILAN VASIĆ - Don Žuan u predstavi "Don Žuan", produkcija NP Leskovac

stavi "Ivkova slava" na festivalu "Tetar na pravom putu" u Šapcu od 7. do 13. oktobra 2005.g.

Milan Vasić je osvojio:

1. Nagradu za najboljeg glumca na "Joakim festu" u Kragujevcu za ulogu Don Žuana u predstavi "Don Žuan" NP Leskovac

2. Nagradu za najboljeg mladog glumca na festivalu "Dani komedije" u Jagodini

3. Nagradu za najbolje glumačko ostvarenje na festivalu "Borini pozorišni dani" u Vranju od 21. do 31. oktobra 2005.g. za lik Don Žuana

4. Nagradu za najbolje glumačko ostvarenje u pred-

predlagač: NP Leskovac

JELICA VUČINIĆ - Majka u predstavi "Sam kraj sveta", produkcija MP "Duško Radović" Beograd

Ova sjajna glumica je tokom svog dugogodišnjeg rada u našem pozorištu ostvarila niz odličnih uloga u predstavama za decu, ali kako to obično (i nepravedno!) biva na našim prostorima kada je reč o pozorištu za decu i mlade, nikada nije bila adekvatno nagrađena za svoj rad. U predstavi "Sam kraj sveta", koja se od nedavno izvodi na Večernjoj sceni Malog pozorišta "Duško Radović", Jelica Vučinić je ostvarila veoma zahtevnu, ali vrlo domišljato i konsekvantno sprovedenu igru u građenju lika Majke koja živi od uspomena i nostalgije i koja je nesposobna i neodlučna da se suoči sa realnim životom. U namerno fizički veoma svedenoj postavci najveća zasluga za uspeh i dobar odjek ove predstave pripada njenom glumačkom ansamblu, a u prvom redu, svakakao, Jelici Vučinić, koja je ovom ulogom konačno dobila zasluženu pažnju šire javnosti.

predlagač: MP "Duško Radović"

CVIJETA MESIĆ - Majka u predstavi "Dragi tata", produkcija JDP, Beograd

U pomenutom liku glumica uspešno spaja tri aspekta jedne ličnosti: alkoholičarku, neodgovornu, ali brižnu majku i ćerku akademika, oličjenje stradanja jedne stare intelektualne beogradske porodice. Lik gradi na tragičan i duhovit način, što kod gledalaca istovremeno izaziva osećanje teskobe, ali i smeh.

Posebna vrednost ove uloge jeste uspešno gradiranje alkoholnog stanja iz scene u scenu što je izuzetno težak zadatak za glumca, jer kada glumci igraju pijane osobe lako skliznu u stereotipe, što je Cvijeta Mesić uspešno izbegla. Samim tim ona je ostvarila složen lik i odgovorila misiji pozorišta.

predlagač: Jasminka Petrović, pisac, saradnik Kreativnog centra, autor predstave "Seks za početnike"

Predrag Ejduš u ulozi Salijerija u predstavi "Amadeus" po tekstu Pitera Šefera, a u režiji Alise Stojanović "daje portret čoveka, koji je u svetu bez božanske sankcije, u ogorčenom, apsudnom dijalogu s ispražnjenim nebom, koji ni u sebi ni u svojoj muzici ne pronalazi čvrst, pouzdan oslonac za sopstvenu egzistenciju, ne uspeva ni da prihvati ni da odbaci ni svoj umetnički status ni svoju ljudsku sudbinu". (Nin, Vladimir Stamenković)

"Predrag Ejduš je Salijerija igrao sa neophodnom dozom iskrene patnje što se u njegovoj blizini pojavilo Nedostižno. Svoj uspešni društveni i umetnički život, Salijeri bi proživio lako i časno, da se Mocart nije "dogodio". Ejduš to dvojstvo, iskreno divljenje za genija, i svoju ljudsku i umetničku ljubomoru, sa druge strane, igra čitljivo i jednostavno. Njegova transformacija od starog u mladog Salijerija, njegove dileme zbog očiglednog greha koji će ga obeležiti u istoriji, sve je to Ejduš odigrao na sopstvenom nivou, znači vrlo istinito i uverljivo." ("Danas", Dragana Bošković).

"Salijeri Predraga Ejduša tek je prividno čovek harmonije, uspeha. Ironizirajući, ali bez prezira, sa osećanjem za tragičko kao neostvareno u sopstvenom biću, Predrag Ejduš lagano, gotovo sladostrasno, gorkocinično i lukavo, pa opet, sa provalama iskrenosti i samokritičnosti, razara Salijerijevu "bednu sigurnost", pa u obostrano tragičnom kraju, nekada moćni Salijeri, nestaje u sumnji i samoporicanju, sa holnom izvesnošću da je Mocartova muzika ono pravo što pripada budućnosti." ("Politika", Muharem Perović)

Predrag Ejduš ulogom Salijerija u predstavi "Amadeus" Pitera Šefera u režiji Alise Stojanović i produkciji Beogradskog dramskog pozorišta označava nove putokaze u razvoju glume i dugogodišnjim radom osvedočuje posvećenost umetnosti glume i odgovornost prema misiji pozorišta.

predlagač: BDP

GORAN JEVTIĆ i IVAN TOMIĆ u predstavi "Okamenjeni princ"

U produkciji MP "Duško Radović"

Reč je o vasersijskim glumačkim ostvarenjima koja funkcionišu kroz fantastično preciznu zajedničku igru dva glumca koji, igrajući više likova i neprestano ih smenjujući uz minimalnu pomoć rekvizite i dekoru, vešto i precizno barataju svojim glumačkim aparatom i uspevaju da dočaraju kompleksni proces gubitka razuma i užas neprihvatanja okoline na koji je osuđen glavni junak.

Goran Jevtić i Ivan Tomić su već nagrađeni Nagradom kritike na internacionalnom festivalu za mladu publiku "Rainbow" koji je u maju 2006.g. održan u St. Petersburgu, a pomenuta predstava je na međunarodnom festivalu TIBA osvojila Grand Prix u junu 2006.g.

Predlažemo navedene glumce kao kandidate koji bi mogli da podele Nagradu "Miloš Žutić" zbog specifičnosti postavke u kojoj je nemoguće posmatrati njihove kreacije zasebno.

predlagač: MP "Duško Radović"

VANJA EJDUS - Mali u predstavi "Dragi tata", produkcija JDP, Beograd

Vanja Ejduš veoma uspešno gradi lik šesnaestogodišnje devojčice, koja odbija svoj polni identitet zbog tragičnih i poremećenih odnosa u porodici i na taj način postaje oličjenje univerzalnog predstavnika stradanja promašene, neshvaćene, neprilagođene mlade generacije na našim prostorima, danas.

Glumica je pažljivo odabrala glumačkim sredstvima, na osoben i nekonvencionalan način, maštovito, inteligentno i kreativno gradila svoj lik, izbegavajući stereotip u igranju deteta i time je sigurno pomerila granicu u glumačkom izrazu. Mislim da je zaslužila da je žiri uzme u obzir kao kandidata za nagradu.

predlagač: Mila Beštić, načelnik Odeljenja za institucionalnu dogradnju u Vladi RS

"Samo je moćan glumac poput Branislava Lečića (nikad studiozniji, bolji, fleksibilniji, nikad uverljiviji, nikad tako kompleksan) mogao da stoji ravnopravno uz Mićanovića, da učini da borba ta dva lika bude i teatarski uzbudljiva, plemenita, ravnopravna borba dvojice glumačkih divova!"

"Igra glumačkih divova", Darinka Nikolić, Dnevnik, 4. avgust 2005.

...Posao koji treba obaviti fenomenalno je, sredstvima agresivne povrnosti, odbranio Branislav Lečić... Najnoviji Lečićev uspeh...

'Predah za Hamleta', Branka Krilović, Politika, 16. avgust 2005.

Branislav Lečić nagrađen je za ovu ulogu Godišnjom nagradom Jugoslovenskog dramskog pozorišta za lepotu govora "Dr Branivo Đorđević"

predlagač: JDP

BRANISLAV LEČIĆ - Klaudivije u predstavi "Hamlet", produkcija JDP, Beograd

Vladica Milosavljević već godinama pripada samom vrhu beogradskog i srpskog glumišta. Navikli smo da nas često obraduje nestandardnim načinom igre i izrazitom inteligencijom i maštovitošću u kreiranju svojih uloga. Ni predstava 'Trkač' nije izuzetak u tom smislu.

U pomenutoj predstavi, Vladica Milosavljević igra bolesno ambicioznu majku koja sistematski psihički zlostavlja svoju "nesavršenu" ćerku. Vešto balansirajući između bolesne opsesivnosti vođene sumanutom ambicijom i sopstvenim nezadovoljstvom i letargije u koju lik Majke povremeno upada, Vladica Milosavljević pronalazi sasvim jedinstven stil igre koji nikoga u publici ne ostavlja ravnodušnim.

predlagač: MP "Duško Radović"

VLADICA MILOSAVLJEVIĆ -

Majka u predstavi "Trkač", produkcija "MP "Duško Radović"

MILAN CACI MIHAILOVIĆ - Branislav Nušić u predstavi "Žanka", produkcija Pozorište "Slavija"

Igrajući dve potpuno različite uloge, gospodin Milan Mihailović je i ovoga puta pokazao da je umetnik specifičnog senzibiliteta koji brižljivo odabranim sredstvima gradi likove sugestivno i majstorski. Igrajući 35 godina preko stotinu pozorišnih uloga, preko 80 uloga u TV dramama, serijama i filmovima i oko 500 uloga u dramama Radio Beograda, dokazao je posvećenost umetnosti glume.

Sigurni smo da bi veliki glumac, pokojni gospodin Miloš Žutić, bio zadovoljan da odliče s njegovim imenom dođe u ruke takvog umetnika, u ruke jednog od retke gospode beogradskog glumišta - u ruke gospodina Milana Mihailovića Cacija.

predlagači: M. Delić, književnik, Nada Pavlović, profesor, Božidar Đurović, reditelj.

MILUTIN MILOŠEVIĆ - Adolescent u predstavi "Trkač", produkcija MP "Duško Radović", Beograd

Milutin Milošević je jedan od najzanimljivijih predstavnika najmlađe generacije srpskih glumaca koji se predstavio domaćoj publici u predstavama različitih beogradskih pozorišta. U predstavi 'Trkač', Milošević je nadasve zanimljivim izborom glumačkih sredstava i vrlo svedenim, ali preciznim stilom igre, uspeo da dočara lik adolescenta koji, konfrontirajući se sa svojim agresivnim vršnjacima, pokušava da pronade svoje "mesto pod suncem". Smatramo da ovaj mladi, ali već zreli glumac svakako zaslužuje pažnju žirija koji će odlučiti o Nagradi "Miloš Žutić".

predlagač: MP "Duško Radović"

"... Na kraju ono najbolje, s obzirom na način na koji se Dragan Mićanović (kao Hamlet) izborio sa svim okolnostima, nepremostivim preprekama i nemogućim pozicijama u koje je bio doveden, čini se kao da je reč o glumcu koji nije sa ovih prostora, već neko ko je slučajno došao među nas."

'Dragan Mićanović', Željko Jovanović, Blic 13. oktobar 2005.

"Jovanovićev i Dragana Mićanovića Hamlet na scenu izlazi kao tužni, nesrećni,

uplakani dečak, zburjen atmosferom u kući/dvoru, duboko povredjen brzinom majčinog presvlačenja iz crnine u venčanicu. U njegovom držanju je više inata no pobune, više otpora spram hipokrizije no mržnje... prisustvujemo veličanstvenoj, potresnoj transformaciji tog lika, antologijskoj, psihološki logičnoj i doslednoj, glumačkoj studiji koja klimaks doseže u sjajnoj, autokatarzičnoj sceni Mišolovke... Ironičan i samoironičan do autopovređivanja, intelektualno i fizički žovijalan, duhovit i potresan, „glava luda“ i hladni rezoner, manipulisan i manipulanta, momak koji strasno voli i mrzi, a istovremeno u sve sumnja... sve je to Mićanovićev Hamlet, antologijski ostvaren lik danskog princa, uloga u kojoj su se, na nekom metafizičkom planu, srele koordinate Šekspirovih vizija i izuzetnog glumačkog potencijala."

'Igra glumačkih divova', Darinka Nikolić, Dnevnik, 4. avgust 2005.

"Razbarušeni mladić... Mladi od sebe, sam u ličnom vremenu i dramu, Mićanović je izdigao i štitio snagu osećanja i melodiju Šekspirovog stiha... Mićanović prolazi niz transformacija na gestualnom, ritmičkom, glasovnom planu. Poput vrhunskog sportiste, raspoređuje snagu, kombinuje ubrzanja i zatišja da bi do finiša i krešenda, prošao više oblića Hamletovog umnog i fizičkog bića... Ubedljiv je u odbrani prerano sazrelog Hamleta filozofa... Mićanović može sve: da glasom prošetava od falseta do najdubljih tonova, da se od utišane mudrosti odlepi i poleti kroz vazduh. Njegovo osvajanje i usvajanje Hamleta je vertikalno i horizontalno, uzima ga svim plućima, njime puni šake, natapa vid... da bi mogao uistinu da svet gleda Hamletovim očima. Ne smeta mu ni mnogo radova koje mora da obavi pritom: presvlačenja, koreografisani dijalozi, mačevanje, „poslušnost“ zahtevnoj, ali izvanrednoj scenografiji... sve to ga do kraja predstave troši, ali i čini mladim..."

'Predah za Hamleta', Branka Krilović, Politika, 16. avgust 2005.

Dragan Mićanović nagrađen je za ovu ulogu na festivalu Grad teatar Budva Nagradom za dramsko stvaralaštvo i Godišnjom nagradom Jugoslovenskog dramskog pozorišta.

predlagač: JDP

DRAGAN MIĆANOVIĆ -

Hamlet produkcija JDP

MILORAD MANDIĆ - Indijanac u predstavi "Let iznad kukavičijeg gnezda", produkcija BDP, Beograd i Malvoli u predstavi "Bogojavljska noć", produkcija Pozorište "Boško Buha", Bgd.

Ovo su dve sasvim različite i žanrovski udaljene uloge, jedna je komedijska, a druga dramska u užem smislu, što je, pre svega, pokazalo zamašan dijapazon u Mandićevoj sposobnosti za transformaciju i raznovrsnost glumačkih sredstava kojima raspolaže kao i zavidnu glumačku veštinu. Vredno je pomenuti da je Mandić koristio nesvakidašnja komedijska sredstva u građenju uloge Malvolija. Nije posegao ni za jednim brzim, lakim i sigurnim sredstvom da zavede ili nasmeje publiku, već je suptilnim sredstvima studiozno gradio svog Malvolija, njegovo postepeno uznošenje, smešnu oholost i pad. Učinio je Malvolija živim i autentičnim, jer je igrao čoveka sa stavom i sudbinom, koga su mane činile smešnim, ali je njegov pad tragičan i tužan. Milorad Mandić još jednom je pokazao svojim darom i veštinom da je veliki glumac i da zaslužuje hvalu i priznanje. Stoga predlažemo Milorada Mandića za Nagradu "Miloš Žutić".

predlagač: Pozorište "Boško Buha"

Po našem mišljenju Nataša Marković odgovara svim zahtevima koji su navedeni u konkursu. Ono što je čini još specifičnijom i kvalitetnijom je njena iskrena i duboka posvećenost glumi za decu, po nama najznačajnijoj disciplini u glumačkom nadmetanju.

Nataša Marković u ovoj predstavi igra negativnu ulogu, ali njena prefinjena persiflaža, dobro odmerena boja zla u karakteru i, nadasve, potpuna predanost liku, učinili su da je deca prihvate kao opomenu, a ne kao kaznu, to jest da njene stavove kritikuju, a da nju ne zamrže, da je se ne uplaše. Zbog svega ovoga predlažemo Natašu Marković i smatramo da bi dodelom ove ugledne nagrade njoj bili istovremeno nagrađeni svi oni glumci koji svoj talenat i energiju posvećuju deci.

predlagač: Pozorište "Puž"

NATAŠA MARKOVIĆ - Madam u predstavi "Aleksa u zemlji čuda", produkcija Pozorište "Puž", Beograd

DOSADAŠNJI DOBITNICI NAGRADE 'MILOŠ ŽUTIĆ'

1994/1995 - **PETAR KRALJ**, uloga Normana u predstavi 'Garderobier' Ronalda Harvuda JDP.

1995/1996 - **JASNA ĐURIČIĆ JANKOV**, uloga Olge u predstavi 'Murlin Murlo' Nikolaja Koljade, SNP Novi Sad.

1996/1997 - **JELISAVETA SEKA SABLJIĆ**, uloga Marije Kalas u predstavi 'Master klas' Terensa Meknelija, Bitef teatar.

1997/1998 - **BRANISLAV ZEREMSKI**, uloga Ivana u predstavi 'Art' Jasmine Reze, Atelje 212.

1998/1999 - **BORIS ISAKOVIĆ**, uloga Predsednika državnog saveta u predstavi 'Leons i Lena' Georga Bihnera, JDP i Grad teatar Budva.

1999/2000 - **JELENA ĐOKIĆ**, uloga Katarine Šparović u predstavi 'Bokeški

d-mol' Stevana Koprivice, Centar za kulturu, Tivat.

2000/2001 - **NEBOJŠA GLOGOVAC**, uloga Simeona Njaga u predstavi 'Zlatno runo' Borislava Pekića, Prod. G 17 +.

2001/2002 - **ĐURĐIJA CVETIĆ** - uloga Skupa u predstavi 'Skup' Marina Držića, JDP.

2002/2003 - **OLGA ODANOVIĆ PETROVIĆ** - uloga Milice Gerasimović, koloraturnog soprana u predstavi 'Govornica', JDP.

2003/2004 - **DRAGAN MIĆANOVIĆ** - uloga Porcije u predstavi 'Mletački trgovac' Viljema Šekspira, JDP

2004/2005 - **NEBOJŠA GLOGOVAC** - uloga Ivana u predstavi 'Hadersfild' Uglješe Šajtinca, JDP

ZLATNI VITEZ U SLAVU LJUDSKE DUŠE

Nikolaja Petroviča Burljajeva, filmofili najviše pamte po glavnoj ulozi u filmu „Ivanovo detinjstvo“ nezaboravnog Andreja Tarkovskog. I nadalje je Burljajev, Zaslužni umetnik Rusije, a to je titula koja se ne stiče lako, igrao mnoge značajne uloge /kao što je ona Turgenjeva/ u ruskoj kinematografiji i na moskovskim pozorišnim scenama. U dosluhu sa Nikitom Mihalkovim, oskarovcem, Nikolaj Burljajev je pokrenuo mnoge kulturne akcije, a jedna od njih je osnivanje „Zlatnog viteza“, pre petnaest godina, filmskog festivala slovenskog i pravoslavnog filma, na kojem su mnogi naši umetnici dobili značajna priznanja, a neretko i monumentalne statuete „Viteza“. Nikolaj je za tu svoju aktivnost višestruko odlikovan od strane države, a na njegovim festivalima se redovno pojavljuju kako magični Mihalkov /"Varljivo sunce", „Mehanički pijanino“, „Tri dana iz života Oblomova“, „Urga“, „Sibirski berberin“.../, tako i ministri za kulturu Rusije, važni državni činovnici, pa čak i njegovo preosveštenstvo Patrijarh moskovski i cele Rusije, gospodin Aleksej.

Rekosmo „festivali“, jer je filmski „Zlatni vitez“, koji je u svojim događanjima propustovao celu ogromnu rusku zemlju, bivajući uvek u drugom gradu /pa je tako stigao i do Irkutsk, u Sibiru, a jednom se događao i na krstarećem brodu/ pre četiri godine dobio i mlađeg viteškog brata - Međunarodni pozorišni forum, sa istim junačkim imenom, uglavnom, se odvija u Moskvi, na različitim scenama. A ni scene nisu bilo koje. Pre dve godine, na primer, kada je naša predstava „Idiot“ u režiji Steve Žigona /koji je jedna od Vitezovih ikona/ dobila „Zlatnog viteza“, a nagrađen je bio i Nebojša Dugalić, kao Knez Miškin/, igrala se, ni manje, ni više, nego na sceni Teatra na Taganijke, čiji je umetnički rukovodilac i „spiritus movens“ lično Jurij Ljubimov!

Dakle, pozorišni „Zlatni vitez“ je zadržao sva karatke obležja ovog, do tada filmskog, festivala: da se u selekciji mogu naći samo realistički prosedei, psihološki teatar, da učestvuju slovenske, po mogućstvu, pravoslavne zemlje, da čitav događaj ima za cilj „slavljenje ljudske duše“! Opštehrišćanski ideali su, i po Aristotelu, sadržaj uzvišenog pozorišnog čina. Dakle, teško bi bilo i pobeći od njih, ako se hoće kvalitetno pozorište. No, kako Međunarodni teatarski forum „Zlatni vitez“ ima za učesnike velikom većinom zemlje bivše sovjetske domovine, u selekciji se nalazi mnogo značajnih ruskih dramskih i proznih pisaca, iste provenijencije kao što je proklamovao N.P.Burljajev. Dakle, ako se igraju Dostojevski, Gogolj, Čehov, Vampilov, Puškin, Gribojedov, Ostrovski... cilj je unapred postignut.

Tri su selekcije pozorišnog „Zlatnog viteza“: Velika teatarska forma /u slučaju ruskog pozorišta, to su ogromne ansambl predstave/, Mala teatarska forma /u koju spadaju i monodrame/ i Pozorište za decu. Žiri je sastavljen od pet eminentnih pozorišnika i uvek su u njima po jedan ili dva stranca.

Prošle godine, da završimo sa retrospektivom, na Trećem pozorišnom „Zlatnom vitezu“, našijenci su takođe „osvetlali obraz“ mnogobrojnim nagradama /kajih, inače, ima puno/. Ovo festivalsko izdanje je održano u Minsku, Belorusija, od 28. oktobra do 6. novembra 2005. godine i u tri pomenute selekcije, u „Maloj teatarskoj formi“, briljirale su Zorica Jovanović, koja je dobila „Specijalnu diplomu žirija“ za svoju monodramu „Netočka Nezvanova“, po Dostojevskom, i Rada Đuričin, koja je ponela Zlatnu diplomu žirija, za interpretaciju monodrame „Katarina Ivanovna“. Izgleda neobično to što

iz inostranstva, pa i iz naše zemlje dolaze samo male forme i monodrame, no, to je, očigledno, uslovljeno sredstvima, koja su uvek izvestan problem organizatorima festivala. Za ansambl predstava trebalo bi obezbediti avionske karte /koje plaćaju sami učesnici/ i smeštaj i ishranu što plaća domaćin/ za stotinu i više ljudi, što je u ovom trenutku, zaista, nemoguće. Uostalom, svi mi koji se festivalima bavimo, imamo identičan problem. No, i ono što su domaćini odabrali za selekciju velikih dramskih formi je obično kvalitetno i raznovrsno. Ne, možda, onako kako to čini nacionalni festival ruskog pozorišta, „Zlatna maska“, gde je svaka predstava remek delo, ali, u granicama mogućeg, i „Zlatni vitez“ poštuje svoj uslov kvaliteta.

Dakle, ove godine, na Četvrtom izdanju Međunarodnog tetarskog foruma „Zlatni vitez“, u okviru Male teatarske forme, pozvano je Beogradsko dramsko pozorište, sa predstavom „Zlatno runo“, po tekstu Borislava Pekića /dramatizacija Maša Jeremić, Željko Jovanović i Nebojša Bradić/, u režiji direktora BDP i reditelja, Nebojše Bradića. U predstavi koju naša publika, pa i čitaoci „Ludusa“, verovatno, dobro znaju, jer se igra već mnogo godina, nastupaju majstori glume, Nebojša Dugalić /Simeon Njago/, Vojin Četković /Kajsonizade/ i Ivan Tomić /Demon/. Predstava je mnogo gostovala, od Istanbula, Kijeva, do Praga i dalje i svuda bila srdačno primljena. S pravom, jer je reč o izuzetnom Pekićevom tekstu, o šminkanju mrtvog sultana Sulejmana pod Sigetom, da bi vojska mislila da je još živ i osvojila grad. Majstor šminke, Njago, Cincar, posmrtno našminka sultana. No, da li je to grčkom rodoljuba Kajsonizadeu, sultanovom lekaru, po volji, i da li će ova dvojica to preživeti, neka ostane scenska tajna. Da je Siget pao, istorijska je činjenica.

Na sceni Teatra ruske drame „Kamerna scena“, takođe na Taganijki, gde su se igrale sve male forme, „Zlatno runo“ je bilo veoma posećeno, do poslednjeg milimetra prostora i propraćeno ovacijama. Bilo je ljudi iz naše ambasade, gotovo svi dopisnici značajnih pisanih medija, ruske televizije, RTS, mnogo kolega i prijatelja. Saznalo se, pred predstavu, da je ministar Kojadinović te večeri u Moskvi. Na predstavu nije došao! /

Da li odmah reći da su Nebojša i Nebojša dobili nagrade? /„To je karakteristično srpsko ime“, rekao je Zoran Kostić, pisac iz Banja Luke, na večeri dodele nagrada, sa scene, inače član međunarod-

dnog žirija.“To znači neustrašivost!“, reče./

Ipak, najpre o ovogodišnjim selekcijama.

Ako ostavimo po strani selekciju pozorišta za decu, koja je poslovično prebogata smislom, bojama, idejama, u kojoj režiraju velikani, kao što su Kama Ginkas i Pjotr Fomenko, pogledajmo, najpre, koga je Nikolaj Burljajev pozvao u selekciju velikih pozorišnih formi, na scenu Akademskog teatra ruske armije, velelepno zdanja u centru Moskve, na Prospektu Mira, koje je ukazalo gostoprimitstvo svim gostima, primivši ih /nas/ u prijatan hotel „Slavjanka“, pored teatra, koji pripada, sudeći po uniformisanim portirima, ruskim oružanim snagama.

Republikanski teatar beloruske dramaturgije iz Minska, igrao je, zanimljivo je, srpskog pisca, Zorana Kostića iz Republike Srpske, „Put u Carigrad“, u režiji Sergeja Kovaljčika. Bugarska trupa „Nesenel art“, oko četrdeset izvrsnih plesača na balkanske teme, koja „hara“ u ovom trenutku Evropom i Amerikom, pod upravom gospođe Neške Robeve, igrala je izuzetan spektakl, „Arami“. Iz Belgoroda /još jedan Beograd/, u Moskvu je stigao Državni akademski dramski tatar pod imenom „Ščepkina“ i odigrao Gribojedova „Nevalje zbog pameti“. Reditelj je bio Boris Morozov, poznati ruski umetnik, glavni reditelj Teatra ruske armije, profesor na GITISu, nagrađivan mnogo puta. Sledeće večeri, iz Irkutsk, Sibir, doputovao je neodoljivi Irkutski regionalni teatar mladog gledaoca, „Aleksandar Vampilov“. Reditelj Viktor Tokarev, znalac i dragocen tumač dela Vampilova, doveo je na „Zlatnog viteza“ - „Sarafanove“, po, jasno je, tekstu A. Vampilova. Teatar „Puškin“, iz Magnitogorska, koji traje tridesetak godina, osnivač poznatog pozorišnog festivala „Teatar bez granica“, zaigrao je, u režiji Maksima Kaljsina, poznat bugarski komad „Pukovnik ptica“, Hrista Bojčeva.

Umetnički mali teatar, koji je mali samo zato što je smešten pored Baljšog, velikog teatra, na Teatralnoj ploščadi, u srcu Moskve, poznat i kao „Dom Ostrovskog“, puni ove godine, 250 godina! Od ukaza kraljičinog do danas, Mali teatar je proneo rusku klasiku svojom scenom stotine i hiljade puta, a Čehov mu je, odmah pošto ga je napisao, dao „Galeba“. No, Ostrovski je tu glavni autor i smireno sedi u bronzi pred vratima teatra.

Jurij Solomin, koji je gostovao i u Beogradu, rukovodilac Malog teatra, doveo je na Četvrtog zlatnog viteza „Cara

Zlatni vitez, Put u carigrad

Borisa“, A.K. Tolstoja, u režiji Vladimira Bejlisa. Grandiozno.

Moskovski akademski teatar „Vladimir Majakovski“, koga vodi slavni reditelj Sergej Arcibašev, igrao je, u režiji majstora, Gogolja. Domaćini, Centralni akademski teatar ruske armije /na čijoj fasadi je bilbord nove predstave, „Hamleta“/, igrao je „Davnim-davno“, herojsku komediju A. Gladkova na muziku Hrenikova „Hamlet“, u čast 100 godina od rođenja Šostakoviča. Reditelj je bio Boris Morozov.

„Savremenik“ je jedno od najposećenijih moskovskih pozorišta, jer na repertoaru ima osavremenjene klasične i stvarno moderne komade. Igrali su, u režiji Aleksandra Ogareva, „Pet večeri“ Volodina, pisca koji podseća na Vampilova.

Moskovski dramski teatar „Stanislavski“ se predstavio sa tekstom Ostrovskog „Ljubav i karte“, kompilacijom komičnih motiva slavnog pisca, reditelja Vladimira Krasovskog. A onda se pojavila naša starija poznanica sa BITEFA, Henrijeta Janovska i njen „Teatar junova zritelja“, /Teatar mladog gledaoca/ i odigrao, u režiji slavnog Kama Ginkasa, Dostojevskog, „Velikog inkvizitora“, iz „Braće Karamazovih“. Najzad, Omski teatar „Galjerka“ i reditelji Andrej Rusinov i Nina Rusakova predstavili su „Leto gospodnje“, Ivana Šmeleva. Njima se, za kraj pridružio Dramski teatar Tihookeanske flote iz Vladivostoka, sa predstavom „Čmorik“ Vladimira Žerebcova, u režiji Stanislava Maljceva.

U selekciji Male teatarske forme, igrano je nekoliko monodrama, među kojima je bila i „Dnevnik jednog ludaka“, u izvođenju Srbe Milina, i „Memoari prote Mateje Nenadovića“, u izvođenju gospodina Pavla Lića iz Sarajeva.

Zlatni vitez, Pukovnik ptica

Još jedna monodrama, po tekstu „Mocart i Salijeri“ je bila zanimljiva, a igrao je Aleksandar Ždanovič. Nagradu je u toj kategoriji zaslužno dobila Nina Drobikova, za monodramu „Na prekretnici“, a njoj se pridružio najviše nagrađivan glumac „monospektakala“ do sada, Ukrajinac, Mihail Meljnik, igrajući monodramu „Molis“, po „Krotkoj“ Dostojevskog. I još jedna monodrama, u istoj selekciji, opet Gogolja, „Dnevnik jednog ludaka“, ovoga puta u interpretaciji Vlačaslava Ribnikova, iz Estonije.

Pored „Zlatnog runa“ Beogradskog dramskog pozorišta, u maloj formi su se pojavili i velikani kao što je Pjotr Fomenko, sa svojim „Studijem Pjotra Fomenka“, moskovskim teatrom u koji se odlazi na kartu više /igrao je izvrsne „Bele noći“, Dostojevskog, u režiji Nikolaja Dručeka/, i MHAT, sa „Živi i pamti“ Valentina Raspučina, u režiji Vladimira Petrova, a izuzetnog „Revizora“ po Gogolju odigrali su Mitiščinski teatar lutaka „Ognjište“, po ideji reditelja Petru Vutkarea, iz Moldavije. I opet, Teatar ruske armije, sa „Školom ljubavi“, Kolina Hinginsa, u režiji Andreja Žitkina.

Veće uručenja nagrada je bilo uz simfonijski orkestar, sa video bimom u pozadini, u prisustvu Ministra za kulturu Rusije A.S.Sokolova, svestenih lica, mnogobrojnih članova žirija, našeg koordinatora, škromnog Jovana Markovića, bez koga ne bismo ni videli ovaj festival, generala, od kojih je jedan, toržestveno, na kraju manifestacije, zakačio na levi rever Nikolaju Petroviču Burljajevu orden. Ne znamo koji. Na desnom reveru je već imao jedan, Andreja Prvozvanog.

Nagradu za najbolju režiju, umesto Nebojše Bradića koji je već bio otpustovao /poslovi, problemi, ugovaranja/ primio je Ivan Tomić, a svoju nagradu za najboljeg muškog glumca Četvrtog zlatnog viteza /jednu je već dobio za „Idiota“/ Nebojša Dugalić je primio mirno, sabrano, kao što on ume, izgovorivši nekoliko stihova u čast Burljajeva, na ruskom jeziku. Najavio je, za iduću godinu, svoju monodramu po Dostojevskom.

Boravak u Moskvi, koji se poklopio sa obeležavanjem Velike oktobarske revolucije na Crvenom trgu, bio je prijatan i dragocen. Mnogo predstava, mnogo susreta, emocija.

Mnogi su imali divan smeštaj, kao mi, novinari, pravi apartman sa nekoliko soba. A poneki, kao Nebojša Bradić i član gradske vlade, gospođa Dragana Zeljković, dobili su sobe koje su spojene sa po još jednim kupatilom. U tu drugu je recepcija, bez pardona, kod oboje pripustila „vesele“ ruske oficire, pred jutro.

Kolektivni duh, slavjanstvo, ruska duša, bratstvo... Može i tako.

Dragana Bošković

NOVEMBAR NAŠIH /TEATARSKIH/ SNOVA

U novembru mesecu, kao svakog meseca, uostalom, izašlo je novo izdanje „Pozorišnog plakata“, časopisa koji detaljno obaveštava o moskovskom pozorišnom životu. O njemu se može reći i toliko da „Teatralnaja afiša“ ima, obično, oko tri stotine strana.

Prvih dana novembra, kada smo se, sa Beogradskim dramskim pozorištem, našli u Moskvi, kupujemo, odmah, u drvenom kiosku sa pozorišnim kartama, ovaj časopis, neku vrstu Jelou Keb-a. Babuška, iznutra, u rukavicama i sa šubarom, strogo dodaje list. Moraš dobro da se sagneš, ako hoćeš pozorišnu kartu, veoma skupu, uostalom. Dobra predstava se, reprizno, plaća i do 2000 rubalja po jednoj ulaznici, a to je nekih 60 evra.

U Moskvi se sprema Čehovski festival, na kojem igra mnogo gostujućih predstava, a među njima dolaze, najavljuju, i Piter Bruk, i Tadaši Suzuki, i Pina Bauš, i Robert Lapaž. Ne zna se, po ovom izvoru, tačan datum početka festivala sa imenom slavnog pisca. Sajt

na koji se treba obratiti je www.shekhovfest.ru

Opštoj svetskoj festivalizaciji, ni Rusi nisu odoleli. Ako zakažu gostovanje velikana iz inostranstva oni, odmah, naprave manju ili veću smotru, i eto festivala! Međunarodni fond K.S. Stanislavskog u Drugoj pozorišnoj sezoni Stanislavskog, 15. i 16. novembra na scenu Moskovskog teatra Nova opera, dovodi Geteovog „Fausta“, Teatar Studija „Meno fortas“ iz Litvanije, u režiji neverovatnog Ejmunusa Nekrošiusa. 22., 23. i 24. novembra, na sceni MJUZA, ljubitelji pozorišta /blago njima/ mogu da prisustvuju izvođenju Šekspirovog „Kralja Lira“, u viđenju Leva Dodina iz Petrograda.

23. i 24. novembra, u Sezoni Stanislavskog se prikazuje i „Andromaha“ Luka Persevala, teatra „Šaubine“ iz Nemačke, na sceni RAMTa.

Svojevrsni festival priređuje, kao smotru, moskovski Mali teatar, koji slavi 250 godina postojanja. „Dom Ostro-

vsog“, kako ga još zovu, u okviru, kaže, Međunarodnog pozorišnog festivala, u čast jubileja ugošćuje na svojoj sceni pozorište „Pikolo di Milano“, iz Italije, sa spektaklom „Tako čine sve“ Mocarta, u režiji Đorđa Strelera, 2. i 3. novembra. 5. i 6. novembra su se igrali „Srećni dani“ Samjuela Beketa, takođe u Strelerovoj režiji. 10. novembra je gostovao teatar iz Estonije, sa estonskim piscem Kivirjakom, u režiji Prijita Pedajasa. 17. novembra će nastupiti pozorište iz Hamburga, a onda Belorusi, pa Kijevljani, sa svojim nacionalnim teatrom. Sajt je www.maly.ru

Naša dobra poznanica sa BITEFa, Svetlana Vragova, imala je premijeru 4. novembra, i čitav ovaj mesec se igra njena predstava „Stari dom“, po Kazancevu, na sceni Teatra Modern.

I opet „Meno fortas“! 13. novembra se, kada ovo budete čitali, već odigrao Čehovljev „Višnjik“ u režiji, opet, Ejmunusa Nekrošiusa! Opet fond K.S. Stanislavskog!

Veliki događaj se, kažu, očekuje i u Pozorišnoj kući „Ojkumena“, na sceni teatra Meseca 18. i 24. novembra, a na sceni Majakovski 27. novembra i 11. decembra. U pitanju je predstava „Libido“, po tekstu Čugunova. Komediju je režirao Aleksandar Ogarev. www.oikumene.ru

Moskovski akademski teatar „Majakovski“ 25. novembra igra, još jednom „Mrtve duše“, Nikolaja Gogolja. Reditelj je vrlo traženi Sergej Arcibašev.

28. novembra se, na sceni teatra na Taganijke, igra „Medeja“ od Euripida, u režiji našeg starog poznanika, Jurija Ljubimova. „Ljubimov voli maske i senke“, kaže, u svom prikazu predstave kritičarka Žana Filatova. Umesto kamena Korinta, vreće s peskom. Metalni kran, a svi u džinsu. Ljubimov je „Medeju“ uradio s muzikom, u svom maniru. Kompozitor E. Denisov.

Jedan pozorišni „slatkiš“: Konstantin Rajkin igra Lira u „Kralju Liru“, reditelja Jurija Butusova i Aleksandra Šiškina, 24. i 30. novembra, u teatru „Satirikon“.

Pjotr Fomenko, Kama Ginkas, Vasiljev, Ljubimov, Vragova... Igraju

svoje velike komade u novembru, u Moskvi. A uz njih, i akademski cirkus, i mjuzikl, i dečja scena. I još mnogo gostovanja.

www.teatr.ru

Da li selektor BITEFa ima sluha za to?

Dragana Bošković

"SKAKAVCI" U PARIZU

Na atraktivnoj sceni Gradskog pozorišta u Parizu izvedena je u utorak 7. novembra 2006. premijera drame „Skakavci“ naše čuvene autorke Biljane Srbljanović. Režirao je Dominik Pitoaze, direktor Nacionalnog pozorišta u Bordou. Univerzalnu priču o

Dani vojvođanskog mađarskog glumišta

Od 27. do 30. oktobra održani su u Subotici peti po redu 'Dani vojvođanskog mađarskog glumišta' tokom kojih su nizom manifestacija (čitajuće predstave, izložbe, književne večeri) obeleženi rad i postojanje četiri mađarska ansambla u Vojvodini: Pozorište „Kostolanji Deže“, Dečje pozorište, Drama na mađarskom i Ujvideki sinház.

M.J.

problemima starenja i suočavanja sa smrću, koju je Biljana Srbljanović napisala „...o starima koji ne žele da ostaru i o mladima koji se osećaju stari već sa prvom menstruacijom...“ reditelj je postavio kao lokalnu, etno-srpsku priču, insistirajući na karakterističnim materijalnim detaljima (šal sa nacionalnim grbom, „Igrale se delije“, novokomponovana muzika itd.) i na jasnim vremenskim odrednicama (Koštuicin govor sa RTS-a), dok se u programu insistiralo na „...ciničnoj viziji društva koje je izgubilo repere...“ te na „postmiloševićevskom Beogradu u kojem je nemoguće voleti i razgovarati, a da se ne probude demoni prošlosti“ i na „ceni koju treba da plati nacija koja je odlučila da prekorači poslednju granicu i porine u varvarstvo.“ Patrik Sur, pozorišni kritičar, napisao je u afiši predstave i ovo: „Ovim razotkrivanjem najcrnijih mana svojih sugrađana, Srbljanovićeva započinje neophodan rad na suočavanju sa prošlošću i na pokušaju da se obnovi društvo i da se napokon krene napred.“ Univerzalni

aspekt, koji Srbljanovićeva ističe, rediteljski je ostavljen u senci ideološke vizije. Sudeći prema izjavi autorke, koju je dala „Tanjugu“, pariska publika ipak je prepoznala suštinu priče ispod lokalne muzike i detalja, jer da njih nema u predstavi, mogla se radnja odvijati i usred Pariza... Konačno, Srbi imaju mnogo mana, naravno, ali starenje ipak nije isključivo naša greška i greh.

Elitna pariska publika, koja je toplim aplauzom pozdravila premijeru, navodno o životu u Srbiji danas zna skoro isključivo i Kusturićinih filmova „...limena muzika i to...“ Dakle, znaju da nismo crnci, pošto ne živimo u Aziji. Toliko o mundijalizmu i o tome koliko se poznajemo.

Premijeri je prethodila duga i uspešna najava. Prevod „Skakavaca“ objavila je izdavačka kuća „L'ars“, a plakati su bili na svim najprometnijim metro stanicama (mada je diskutabilno da li se elitna publika baš vozi podzemnom železnicom) i na svim ključnim mestima u gradu.

D.K.

OLIMPIJSKI TEATAR U VIČENCI

Šta građani mogu da urade za svoj grad, ili kako obezbediti sebi sigurno mesto u istoriji grada

Prvi stalni teatar zatvorenog tipa u periodu Renesanse rođen je u Vičenci. I danas Olimpijski teatar predstavlja glavni kuriozitet Vičence. A teatar nije nastao milošću kralja ili nekog drugog moćnika. Nastao je slogom građana Vičence. Oni su stvorili Olimpijsku akademiju. Dvadeset i jedan građanin Vičence prihvatio je za moto delanja „Hic opus, hic labor est“ (iz Virgilijeve Eneide). Njihov uzor bio je Herkul, polu bog, koji je vlastitim delima obezbedio mesto na Olimpu. Među članovima Olimpijske akademije bio je i arhitekta Andrea Paladio poznat po vilama duž kanala Brente i u oblasti Vičence, autor projekta Olimpijskog teatra. Prekrasna zgrada teatra sledi filozofiju Olimpijske akademije - scene iz Herkulovog života na bareljefima, a u nišama statue članova Olimpijske akademije odevene u kostime rimskih legio-

nara. Donatori su predstavljeni za večnost. Mora da su bili zadovoljni posmatrajući vlastite figure koje su dale posebno značenje njihovom delu. Pored lepote kojom zrači, Olimpijski teatar je i poruka da ujedinjeni građani mogu mnogo da urade za svoj grad.

Na sceni teatra je od XVI veka (građen je od 1580. do 1585.) isti dekor - maketa ulica Vičence. Dekor je napravljen za predstavu Kralj Edip od Sofokla. Zašto drevna Teba ne bi nalikovala Vičenci? Tako je potonjim vekovima ostala maketa grada iz XVI veka. Dekor je i sam muzeološki vredan.

1996. Vičenca sa Olimpijskim teatrom i vilama Andrea Paladia, među kojima se posebno izdvaja Rotonda, upisani su među najznačajnije spomenike svetski vredne baštine pod pokroviteljstvom UNESCO-a.

Nadežda Radović

NOVA SRPSKA DRAMA U MOSTARU

Direktor 46. Internacionalnog teatarskog festivala MESS, reditelj Dino Mustafić, rekapitulirao je ovogodišnju programsku orijentaciju Festivala: "Ocena je da je ovo bio najujednačeniji festival koji je u svojoj ponudi ostao veran estetskim potencijalima MESS-a. Dakle, imali smo priliku da gledamo različite teatarske tokove, istraživački teatar, novu osećajnost u pozorištu. Videli smo predstave koje su zasnovane na ekstremnim istraživanjima jednog alternativca i performerera Rodriga Garcije koji nas je uputio u proces nastajanja performansa, zatim dokumentarnog u teatru što je karakteristika predstave *S druge strane* Bobe Jelčića i Nataše Rajković do konvencionalnih scenskih izvedbi i specifičnog čitanja klasične literature kao što su predstave *Na tri kralja* i *Tri sestre*. Kroz ovaj festival profilirala su najpoznatija imena

savremenog teatra koji predstavljaju bilo mainstream bilo alternativu u pozorištu. Specifičnost MESS-a u odnosu na druge slične festivale je u promovisanju umetničkog autorskog pozorišta."

"Bh. teatar umnogome zaostaje za ovim što smo gledali na Festivalu. Mi smo konzervativni, zatvoreni, nismo reorganizovali pozorište na potreban način, nemamo hrabrosti prema istraživanju. Mi smo arhaični, staromodni i pogubili smo komunikaciju između pozorišta u BiH, dakle, unutar nas samih, tako da je danas lakše u Sarajevo dovesti trupu iz Vilnusa nego iz Banje Luke ili Tuzle."

Žiri u sastavu: Jovan Ćirilov (predsednik), Selma Alispahić, Almir Imširević, Andrea Tonga i Vladimir Stoisavljević, doneo je odluku o dobitnicima Zlatnog lovorovog venca. Najbolja predstava je *U Palermu* rediteljke Eme Dante

i izvedbi Compagnia sud Occidentale; venac za najbolju režiju podelili su Silvio Purcarete za režiju predstave *Na tri kralja* u izvedbi Nacionalnog pozorišta "Marin Sorescu" iz Craiove i Jürgen Gosch za režiju *Tri sestre* ansambla Šauspilhanover iz Hanovera... Publika je nagradila predstavu *Lacrimosa* iz Vroclava. "Zlatni lovorov venac" za veliki doprinos teatarskoj umetnosti dodeljen je glumici Kači Dorić i akademiku Tvrtku Kulenoviću.

Direkcija MESS-a je u saradnji sa Beogradskim dramskim pozorištem raspisala javni konkurs za najbolju savremenu dramu na bosanskom/srpskom jeziku. Konkurs je otvoren do 15.03.2007.

Gost Messa je bio i Rodrigo Garsija, kontraverzni španski reditelj i vlasnik teatra *La Carniceria* (mesara). Evo otkud taj naziv: "Moj otac je bio mesar i želeo je da i ja budem mesar. U početku sam i radio u jednoj mesari. Međutim, shvatio sam da više volim knjige. Osnovao sam svoju teatarsku trupu kojoj sam dao ime 'La Carniceria', kako bih na neki način prkosio mome ocu, u smislu da mu kažem da i ja imam svoju mesaru", objasnio je Garsija.

Sarajevskoj publici se predstavio komadom "Približavanje pojmu nepoverenja" u kojoj se pojavljuju i kokoške. "Zanimalo me je korišćenje drugačije formule, možda čak pomalo i diletantske.", objasnio je Garsija.

Nova Premijera u Narodnom pozorištu u Mostaru je *Fundamentalist ili Tajna mlade udovice*, autorsko-porođičnog dvojca Emine i Semsudina Gegića sa Šemsudinom kao rediteljem i gostujućom glumicom Snežanom Savić iz Beograda. Gegić se upustio u vrlo bizaran i avangardan ugao promatranja savremene bh. posleratne stvarnosti i paranoičnog mentaliteta proizvedenog poslednjih godina u BiH, a izazvanog ratom i refleksijama događaja daleko van BiH. Tako je glavni muški lik pritisnut stvar-

PRIKOVAN ZA TEATAR

"Od trenutka kad sam spoznao da osoba koja stoji na sceni, prikazuje skriveno, ono što je nemoguće razotkriti, postao sam prikovani za prostor teatra", izjavio je Jozef Nađ. Njegova nova predstava *Asoba (Igra)* koja je imala premijeru na Avinjonskom festivalu, gostovala je na sceni Cankarvog doma. "U pozorištu me interesuje razmera, odnos koji se uspostavlja između tela, i figura koje telo pravi. Zanimam me odakle se rađaju pokreti koje delimo kada se zavesa digna. O čemu govori taj jezik? O nečemu što se skriva pod našim maskama i našim kretanjima, o onome o čemu najradije čujemo", kaže Nađ.

Društveno angažovano, političko pozorište je na slovenačkim scenama u poslednje vreme retko. Zato se izdvojila tragikomedija Borisa A. Novaka *Lipicanci gredo u Strashur* u režiji Zvoneta Šedlbauerja. Polazište Novakove priče je: lipicanci su plemenita bića, dragocena kulturna dedovina, pa zato nisu sposobni jer se vrednosti tradicije ne propovedaju... Sve skupa se prepliće poetično i satirično, komad je začinjjen songovima.

Na 41. Borštnikovo srećanju u takmičarskom programu su igrane predstave: *Alisa* R.Cecati, A.Anehino, J.Kica,

Šta se događa u pozorištima Bosne i Hercegovine

Najbolja režija na MESS-u: Tri sestre

noću, potražio svoj dobrovoljni egzil i samoću u pribežištu vlastite knjižare, odjednom postao i predmet zanimanja okoline.

Tuzlanske pozorišne dane, koji će se u Narodnom pozorištu Tuzla održati od 14. do 23. novembra, otvoriće glumci NP RS izvedbom Nušičeve *Gospode ministarke*. Biće izvedeni i *Legenda o Ali paši* NP-a iz Sarajeva, *Velika bela zavera* Kamernog teatra '55, *Zagrljenici SARTR-a*, *Ajmo na sex* podgoričkog CNP-a, *Greta str. 89* SNP-a Novi Sad, *Krčmarica Mirandolina* iz Osijeka, *Balkanski špijun* zagrebačkog Kerempuha i JDP s komadom *Pred penzijom*.

Premijerom predstave *Oblik stvari* autora Nila Labuta, a u režiji Stojana Matavulja na velikoj sceni NP RS počelo je s radom novoosnovano Gradsko pozorište "Jazavac" iz Banja Luke.

Ova drama je imala svetsku premijeru 2001. u Londonu. Reč je o komadu o ljubavi i umetnosti, u kojem se pisac bavi problemom modernog pigmalionstva i modernog odnosa među ljudima samim "ogoljavanjem srži problem, a bez prevelike radnje". Predstava je urađena pod rediteljskom palicom Stojana Matavulja, glumca i režisera iz Varaždina.

Gran pri za najbolju predstavu žiri 5. međunarodnog festivala pozorišta za decu "Banjaluka 2006" dodelio je predstavi *Džin* Lutkarskog pozorišta "Guliver" iz Varšave. Nagradu za najbolju režiju dobio je Živorim Joković za predstavu *Balada o Šarcu* Pozorišta lutaka "Pino-kio".

Kamerni teatar 55 iz Sarajeva ovogodišnju sezonu započeo je premijerom drame Erika Emanuela Šmita *Enigmatske varijacije (Zagonetne varijacije)* u NP Beograd) u režiji Violete Džoleve. Ova drama je svoju prazvedbu imala u Parizu, a glavnu ulogu je igarao Alen Delon.

U Teatru mladih u Mostaru tokom novembra održan je 3. Forum dramskog pisca na kojem je predstavljena nova srpska drama. Na javnim čitanjima izvedeni su komadi *Dragi tata* M. Bogavac, *Dobro jutro g. Zeko* M. Marković, *Pomorandžina kora* M. Pelević, *Lice od stakla* Marije Karaklajić, *Halflajt* Filipa Vujoševića i *Hadersfild* Uglješe Sajtinca. Prva generacije studenata glume Fakulteta humanističkih nauka Univerziteta "Džemal Bijedić" iz Mostara izvela je diplomsku predstavu, komad *Ler* Maje Pelević.

A.J.

ČOVEK BEZ SEĆANJA JE ROB

Pozorišne novosti iz Crne Gore

Zapaženo gostovanje na MESS-u: Nigdje nikog nemam

Na nedavno završenom MESS-u, Crnogorsko narodno pozorište je imalo zapaženo gostovanje sa predstavom *Nigdje nikog nemam*. Dramu Edvarda Bona je režirao Egon Savin. Za vreme boravka u rodnom Sarajevu, reditelj se prisetio svojih početaka i emotivnog značaja ovog festivala na njegov budući rad: "MESS je festival na kojem sam kao gimnazijalac sticao prva iskustva u teatru. On me naučio da volim pozorište i da odlučim svoj život posvetiti teatru. Na njemu sam dobio svoje prve nagrade. Na ovom festivalu prikazane su moje prve predstave."

"Edvard Bond uvek problematizuje stvarnost i govori o potrebi kombinovanja Brehtovog teatra, ali ne u muzičkom smislu, nego u smislu ispitivanja zapadnih vrednosti. Njegovi tekstovi ispituju šta je čovek u svetu koji ga okružuje. Pitanje sećanja, kojim se ovaj pisac bavi, futuristički je san, ali vrlo realan. Tekst govori o tome šta bi nam se moglo dogoditi u budućnosti ako se prestanemo sećati. Čovek bez sećanja je rob, on najlakše pristaje na totalitarni sistem, čovek koji se ne seća nije sposoban za emociju", objasnio je Savin razloge za postavljanje ove drame.

Nikišćko pozorište je na Sceni 213 premijerno izvelo predstavu *Siroti mali hrčki*, koju je po tekstu Gordana Mihića režirao Goran Bulajić, a igrāju: Mladen Nelević, Mirko Vlahović, Simo Trehješanin, Boban Čvorović, Žana Gardašević i Velizar Kasalica.

Reč je o komediji koja se ne veže za konkretne društvene okolnosti, već osvedočeno nosi univerzalnu dimenziju. "Mislili smo da smo, posle brojnih verzija i izvođenja, takoreći u svim pozorištima bivše Jugoslavije, uspeali da ovoj dobro skrojenoj priči velikog dramskog pisca dodamo svoju boju", rekao je reditelj.

Predstava *The Beauty Queen*, koju je po drami *Lepotica Linejna*, irskog dram-

skog pisca Martina Mekdone, adaptirala i režirala Ana Vukotić, izvedena je na Sceni "Studio" Crnogorskog narodnog pozorišta.

"*The Beauty Queen*" je isečak iz porodičnog života dve usamljene žene osuđene jedna na drugu (po sopstvenom uverenju) čiji se interesi sudaraju. Komad predstavlja priču o mentalitetu raztrzanom između lokalnih običaja i globalnih tokova, a rediteljka je posebno naglasila sličnost temperamenata i atmosfere življenja između Crne Gore i Irske.

Crnogorsko narodno pozorište obeležilo je još jednu godišnjicu delovanja, uručivanjem nagrada onima koji su umetničkim dostignućima doprineli pomeranju teatarskih granica. Za visok umetnički rezultat u prošloj godini nagrađen je glumački ansambl predstave *Smija*. Predstavu po tekstu savremenog slovenačkog dramskog pisca Zorana Hočevara režirao je Niko Goršič. Žanrovski, predstava je definisana kao veseli komad sa žalosnom notom, odnosno kao komedija mentaliteta. U centru zbivanja su mali ljudi sa margine društvenih zbivanja, penzioneri čiji je izvor saznanja i uverenja magična kutija zvana televizor, a čiji je paradigmatični predstavnik Smija, voditeljka maglovitog obrazovanja i opasnog smeha...

Predstavu *Trg ratnika*, po drami Nika Vuda, režirala je mlada crnogorska rediteljka Lidija Dedović na sceni Kraljevskog pozorišta Zetski dom na Cetinju. To je drama o povratku u normalnost nakon životne traume. Junaci "Trg ratnika" su ljudi koji su bili prisiljeni da zauzmu stranu u podeljenom svetu kakav nudi svaki rat. Reč je o deci koja polako, ali sigurno, iznova uče da žive, vole i saosećaju.

Aleksandra Jakšić

Sumrak bogova u SMG-u

režija Janusz Kica, SNG Nova Gorica; *Skakavci ili Moj otac igra loto* Biljane Srblijanović, režija Eduard Miler, SNG Nova Gorica; *Fužinski bluz* Andrej E. Skubic, Ana Lasić, režija Ivana Dilas, SNG Drama Ljubljana i Kulturno društvo B-51 Ljubljana; Brucknerova *Bolest mladosti*, režija Mateja Koležnik i *Za sada nigde* Ane Lasić, režija Aleksandar Popovski, SNG Drama Ljubljana; *Kvartet* Hajnera Milera, režija Sebastijan Horvat, E. P. I. Center Ljubljana i MGL; *Severni sjaj* Draga Jančara, režija Mile Korun, Drama SNG Maribor; *Ep o Gilgamešu*, režija Jernej Lorenci, i *Fragile!* Tena Štivičić, režija Matjaž Pograjc i *Jedna i druga* Bota Štrauba, režija Ivica Buljan, SMG Ljubljana.

Dobitnik Borštnikovega prstana 2006 je Peter Ternovšek. Ostali nagrađeni su:

Ana Lasić za tekst *Za sada nigde*, a glumačke nagrade su pripale Barbari Cerar i Vanji Plut za uloge u komadu *Bolest mladosti* i Radku Poliču za ulogu u *Kvartetu*.

Na sceni SNG Nova Gorica premijerno su izvedene Euripidove *Bakhe* u koprodukciji sa SSG Trst i Teatrom Stabile iz Trsta. Reditelj ove antičke drame je Vito Taufer. Euripid, najmlađi i najmoderniji od tri velikana antičke drame, opisuje promene u Tebi po dolasku Dionisa. Dionis je stigao iz Azije da proširi svoj orgijački kult, dok stariji Tebanci pokušavaju da ponište njegovu moć i da

spreče populaciju da ga obožava. Njegova osveta je strašna i krvava... **Bakhe** govore o strahu od novog, stranog, koje samim tim preti da naruši stabilnost sveta poznatog i očekivanog. Komad prikazuje dva principa - muški i ženski, predaju i kontrolu.

Nova predstava Slovenskog mladinskog gledališća je **Sumrak bogova**. Po tekstu Nicola Badaluća i Enrica Madiolija, predstavu je režirao Diego de Brea. "Nisam ja taj koji je napadan, ja napadam vas, nisam ja koji je optužen, ja optužujem vas. Branite se!", moto je komada. Radnja je hipnotična, veličanstvena, monumentalna, čudna, bizarna i vruće senzualna. Radnja u kojoj se prepliću prefinjen apsurd i nadrealistična fantazija. Radnja se dešava februarske noći 1933, kad je goreo Rajstag, i završava se neposredno posle "noći dugih noževa", juna 1934. Opisuje raspad nemačke družine u času nacističkog pohoda.

A.J.

KUĆA CVEĆA KOJE LETI

Kazališna dešavanja u Hrvatskoj

Postavljanjem predstave **Mala sirena**, Zagrebačko kazalište mladih obeležilo je dvestoti rođendan najvećeg pisca za decu, Hansa Kristijana Andersena. Režiju potpisuje Robert Waltl, slovenački reditelj i glumac. Scenska bajka o Maloj sireni koja je zbog ljubavi prema Kraljeviću odlučila da napusti Morsko kraljevstvo i postane devojka, u ovoj izvedbi pretvara se u muzikl s raskošnim, blještavim kostimima, "podmorskom" scenografijom, raspletanim sirenama i muzikom za koje je tekstove osmislio poznati pesnik Enes Kišević.

Predstavom **Sinovi umiru prvi** u režiji Božidara Vilića po tekstu Mate Matišića u GDK "Gavella" započele su 21. Gavelline večeri. Takmičilo se 11 predsta-

va iz hrvatske prošlogodišnje dramske ponude. Predstave su pratili selektori i direktori inostranih festivala iz Austrije, Turske, Estonije, Slovačke i Rusije. Nagradu "Dr Branko Gavella" za najbolju predstavu festivala osvojila je izvedba **Vrata do Renea Medveška**, u produkciji Zagrebačkog kazališta mladih.

Premijernom izvedbom opere **Ero s onoga svijeta** počela je 100. sezona u Hrvatskom narodnom kazalištu Osijek. Komična opera Jakova Gotovca izvedena je povodom pete godišnjice smrti reditelja Petra Šarčevića, a upravo je prema njegovoj postavi režiju potpisao Ivan Ivica Krajač. Proslavljena opera stigla je na pozornicu osječkoga HNK-a prije više od šest decenija.

Premijera komada Tenesi Vilijamsa **Iznenada prošlog leta** u režiji Snježane Banović Dolezil i izvedbi Hrvatskog narodnog kazališta u Varaždinu, nije prošla kod kritike. "U vremenu kada je kriza katarze potpomognuta globalizacijom ukusa i senzibiliteta sve izrazitija, kada je saosećanje gotovo do apsurdna obezvređeno, možda i nije zgoreg latiti se Vilijamskog teksta. Zapravo problema i tema kojima se taj pisac bavi - porodica, odnos roditelja i dece, duševne bolesti, nasilje, pitanja ličnog identiteta, homoseksualnosti... Uopšte problema današnjega čoveka, koji se pretvara čas u žrtvu, a čas u zombija... Zbog pomankanja režijske inventivnosti, ta simfonija rastočene intime, ova izvedba i nije mogla zazvučati drukčije nego što je zazvučala - suvišno i dosadno", kaže kritika.

Po mišljenju kritike, predstava **Garderober** Ronalda Harvuda, u režiji Joška

Juvančića i izvedbi Kazališta Virovitica jedna je od najboljih predstava tog pozorišta. **Garderober**, koji je zbog odličnog teksta i intrigantne teme za svakoga dramskog umetnika izazov, doživio je brojne uspješne inscenacije i ekranizacije. Heroji na sceni sa svojim velikim gestovima u velikim Šekspirovim delima, postaju mali i uplašeni ljudi, a pravi protagonisti na pozornici svakodnevnoga života njihovi su pomoćnici, epizodisti.

Lari Zapija se posle režije **Bolesti porodice M** u JDP-u, latio režije još jednog komada poznatog italijanskog pisca Fausta Paravidina. Reč je o trilerpsihološkoj drami **Mrtva priroda u jami** na sceni riječkog HNK Ivana pl. Zajca. "Danas je retkost da ti neko da brod (a još ređe tri) u ruke i da te još blagoslovi pred put. Nema više zapadnih Indija koje čekaju da ih neko opljačka i pokori. No i neko malo, ranije neprimećeno ostrvo može biti više nego dovoljno za ekspediciju koju gura žed istraživača i hrani gramzivost imperijalnih riznica. Kažu da je Fausto Paravidino ostavio upravo takav jedan neopaženi otok oplakivan morem za koje smo mislili da ga dobro poznajemo. Sad je preda mnom i pred mojom posadom zadatak da ga, po očekivanoj inerciji naših predaka, kolonizujemo. Valja nam zabosti zastavu u tekst koji je na svojoj površini kriminalistička priča, ali koja ima neslućene dubine psiholoških drama iskazane u narativnoj, ispovednoj, a ne dijaloškoj formi, u tekst koji ne poznaje linearnost fabule, koji s lakoćom menja mesta radnje, rakuše pripovedanja i protok vremena, terajući već i površnog čitaoca da budan čeka sledeći trilerski meandar. Kao i svaki izazov, i ovaj je uzbudljiv. Čak i u doslovnom, erotičnom smislu. Možda i zato jedva čekam da raširimo jedra. Priznajem, malo se bojim jer znam da nisam baš poslušan kolonizator. Nema veze. Ako mojom krivicom ne zavijori imperijalni steg na tom otoku,

Pobednici 21. Gavellinih večeri: Vrata do

JONESKO U RAZNIM VERZIJAMA

Henri VI Kornelisena u režiji Zoje Buzalkova premijerno je izveden u Dečjem pozorišnom centru. Reč je o klasičnom delu dečje literature, koje je nastalo po motivima Šekspirove istoimene drame. Drama govori o apsurdno, zlobi i manipulacijskim mehanizmima sveta politike. Predstava je na albanskom sa simultanim makedonskim i turskim prevodom.

Makedonsko narodno pozorište sledeće godine slavi stogodišnjicu rođenja barda makedonskog teatra Petra Prličkog. "U njegovu čast, repertoar MNT-a će biti u znaku glumca. Planirana je i saradnja sa balkanskim umetnicima, ne samo glumcima već i rediteljima i piscima", najavio je direktor pozorišta Sašo Milenkovski.

Predstava **Naši novi neprijatelji** Elene Penge, u režiji Aleksandra Popovskog osvojila je publiku Narodnog pozorišta u Solunu. Prvi put je makedonski reditelj radio na pomenutoj sceni. Popovski je dobio ponudu da još dve godine saraduje sa solunskim teatrom, a ima i ponuda iz Atine. "Neskromno je da kažem, ali reakcije su bile kao da je ova predstava nešto novo za njih. Ovo pozorište retko ima iskustva sa međunarodnim saradnicima. A meni je bio izazov da postavim preciznu predstavu, čiste forme. Veoma sam zadovoljan ovom saradnjom i boravkom u Solunu", rekao je Popovski. Komad govori o metežu i

stradanju poslednjih petnaest godina na balkanskim prostorima i glavni lik je Makedonac.

Predstava **Nirvana** Konstantina Ilieva u režiji Vladlena Aleksandrova i izvedbi Narodnog teatra iz Štipa, učestvovala je na drugom međunarodnom festivalu "Balkan tetar fest" u Dimitrogradu, u Srbiji. Ovim nastupom je počela balkanska turneja štipskog pozorišta, koje će nastupati u Pirotu, Splitu, Nišu, Sofiji, Pazardžiku i Šumenu.

Nikola Ristanovski je dobitnik "Zlatnog lovorovog vrnca" na 46. MESS-u. Nagrađen je za uloge u predstavama **Don Žuan** u režiji Ace Popovskog i izvedbi makedonskog Dramskog pozorišta i **Nigde nikog nemam** u režiji Egona Savina i izvođenju podgoričkog CNP-a. **Don Žuana** je publika ocenila ocenom 7.67.

Reditelj Aleksandar Ivanovski postavlja dečju predstavu **Čarobna trula** u Pozorištu za decu i mlade. Predstava nastaje po tekstu Rusomira Bogdanovskog, koji se držao libreta Mocartove opere.

Glumac Trajče Gorgijev je sa svojom pantomimom **Čovek** nastupio na Osmom međunarodnom festivalu u Šangaju. Po red njega, nastupao je simfonijski orkestar BBC-a, tetar "Pikolo" iz Milana,

moskovski teatar "Senka", Sidnejska plesna kompanija...

Reditelj Dejan Projkovski radi **Delirijum za dvoje** Ežena Joneskog. "Pokušavamo da dostignemo komično u tragičnom i obratno. Biće smeđa do suza... Komad je pokušaj da se zaustavi vreme i da se živi sada i ovde", rekao je reditelj.

Predstava **Ne šetaj se gola!** Žorža Fejdoa u režiji Koleta Angelovskog premijerno je izvedena u Centru za kulturu "Trajko Prokopiev" u Kumanovu.

Pozorišna grupa koja je putovala kroz bivšu Jugoslaviju dve decenije sa komadom **Audicija**, ponovo se okuplja tamo gde je putovanje i počela - u Skoplju. Premijera **Audicije III** je održana u bioskopu Milenijum. "Mislim da smo uspeli da napravimo zabavan komad, prepun anegdota koje su se dešavale u Bosni i celom exyu prostoru. Priča o emigrantskoj sudbini je prilično lična, jer smo svi, manje ili više, deo nje", rekao je reditelj Željko Ninčić.

Glumac Blagoja Spirkoski-Džumerko je prvi dobitnik Nagrade za životno delo "Petar Prličko", koju je ustanovila glumačka asocijacija "Džin", Veleški teatar i Veleška zajednica, u čast legendarnog makedonskog glumca.

Glumačka nagrada na MESS-u: Nikola Ristanovski

Teatarske novosti iz Makedonije

Premijera Ohridskog leta **Jedno veče sa...**, po Molijerovim **Učenim ženama**, doživela je i svoju premijeru u pozorištu "Centar". "Priču sam stavio u pedesete godine prošlog veka, koje su početak masovne kulture, pa likovi nose smešne frizure, slušaju rok muziku, i dobre devojke se zaljubljuju u momke u kožnim jaknama. Molijer govori o ženskoj emancipaciji, ali ja sam mislio da je bolje raditi sa univerzalnim motivima koristeći ikonografiju i muziku pedesetih jer je to vreme bliže nama", rekao je reditelj Dean Damjanovski.

Makbet, baziran na Joneskovom tekstu, u režiji Rumuna Jona Karamitra premijerno je izveden u Bitolju posle premijere na Ohridskom letu. Karamitra

je rekao da mu je tekst njegovog sunarodnika bio veoma blizak jer je pripadao generaciji koja je bila pod režimom bračnog para Čaušesku. Koncept je trebalo da razotkrije delirijum Ledi Makbet.

Nova predstava Veleškog teatra je **Kako lepo dan počinje** hrvatskog pisca Zvonimira Bašića u režiji glumca Aleksandra Gjorgieva. "Reč je o veoma poznatom tekstu apsurdna koji je izveden u 13 zemalja, čak i u Japanu. Napisan je sredinom sedamdesetih i imao je premijeru u Austriji. Reč je o duo drami gde su glavni akteri penzioneri, profesor i udovica. Tekst je blizak Joneskovim **Stolicama**", rekao je Gjorgiev.

Prevela i priredila Aleksandra Jakšić

HARMONIČAN RAD I REZULTATI

Milorad Berić, direktor Pozorišta lutaka u Nišu

Milorad Berić je godinu i po dana na čelu Pozorišta lutaka u Nišu, gde je kao reditelj došao 1988. godine. Do sada je potpisao 15 režija među kojima se izdvajaju 'Simfonija u bolu', 'Igra odbačenih lutaka', 'Trnova ružica', 'Šuma sniva', 'Hajdi', 'Kir Janja', 'Sveti Sava'... Komad 'Sveti Sava', prema tekstu Marine Bjelić Đurić, premijerno je izveden 28. januara ove godine i naišao je na sjajan prijem publike. Od sredine oktobra je ponovo na repertoaru i traži se karta više. Trenutno je rediteljske poslove stavio u "drugi plan", okrenut je više osmišljavanju i ostvarivanju repertoara i organizacionom sređivanju kuće. Za nepunu godinu dana od premijere, ovaj komad je dobio 22 (kolektivne i pojedinačne) nagrade, najviše u četrdesetogodišnjoj profesionalnoj istoriji niških lutkara. Uspeh vredan svakog poštovanja, pogotovu ako se zna da su u mnogim žirijima bila i takva imena poput znamenitog svetskog lutkarskog maga, Henrika Jurkovskog, pa Edi Majerona, Dejana Penčića Poljanskog, Luke Paljetka, Eve Farkašove...

Ovih dana uveliko priprema repertoar do kraja sezone. U razgovoru za "Ludus" ističe da repertoarsku politiku kreira prema svom osećanju, mogućnostima ansambla, potrebama gledalaca i tržišta. Želja mu je bila, a u tome je i uspeo, da se pozorište vrati svom "izvoru" - lutki, marioneti. Osim 'Ivice i Marice' na repertoaru je sada i lutkarska predstava 'Kralj Žabac', a do kraja sezone niški mališani videće još jednu marionetsku predstavu. Berić smatra da treba zaposliti ljude, da svako radi ono što najbolje ume. Takav pristup i odnos prema radu, doveo je do velikih uspeha na umetničkom polju i u organizaciji posla. Nema svađa, trzavica, sukoba. Vraćen je osmeh, na svakom koraku oseća se radost igre i zadovoljstvo radom.

Dobri repertoarski i organizacioni potezi dali su vidne rezultate. Koje posebno želite da istaknete i zašto?

Ne želim da nabrajam sve nagrade i priznanja koje smo dobili. U pozorišno-lutkarskim krugovima to je već poznato. Evidentno je da smo od postojanja kuće, 1958. godine, dobili najviše priznanja, čak 22 za predstavu 'Carev zatočnik'. Hteo bih posebno da naglasim da mi je možda još draže saznanje da je naše

pozorište svuda u zemlji i inostranstvu prepoznatljivo. Svi znaju za Pozorište lutaka u Nišu, visoko cene naše predstave i stalno dobijamo pozive za učešće na festivalima. Zbog nedostatka novca često izostajemo sa festivala iako smo počastvovani pozivima. Za mene je veliki uspeh i što smo lane sa 3 predstave gostovali u srpskim enklavama na Kosovu. Nastupili smo 14 puta na zadovoljstvo tamošnje dece, njihovih roditelja i meštana. Prvi put sa deca Kosova videla lutku, glumce, čula srpsku reč sa scene. Duboko su mi ostale u sećanju reči jedne devojčice: "Sve je ovo lepo, ali ništa ne valja ako opet ne dodete". A mi ćemo, obećavam, opet biti sa predstavama na Kosovu. Uspeh je i jedno lepo smirivanje situacije u našoj kući. Harmonično delujemo i radimo.

Pomenuli ste etno-bajku 'Carev zatočnik'. Šta taj komad čini tako prijemčivim za gledaoce, ali i za članove stručnih žirija na festivalima?

Sa 'Carevim zatočnikom' vratili smo se klasičnim, vrednim dramskim predlošcima i tekstovima. Ne treba zaboraviti da je Mijodrag Stanislavljević za ovaj tekst dobio Sterijinu nagradu. Prihvatio sam predlog glumca Zorana Lozančića da režira ovaj komad i urodilo je plodom. Lozančić je našao pravi pristup našem etnosu. Ova priča tiče se i Bugara, Rumuna, Ukrajinaca, Rusa... Univerzalnost je njena posebnost. U rediteljskom rukopisu je savremena: ne igramo se sa paravanima, insistira se na visokom artizmu, a u prvom planu je lutka.

Veliki uspeh imala je i predstava 'Sveti Sava' koju Vi potpisujete. Koji su bili Vaši motivi da postavite taj komad?

'Sveti Sava' je nastao kao produkt mog protesta. Odjednom smo svi postali pravoslavci odlaženjem jednog režima sa političke scene, a zapravo mi o našim svecima malo znamo. Deca o Savi samo znaju da je svetac. U to sam se uverio, pitajući mnoge, pre nego što sam počeo rad na predstavi. Čak i intelektualci nisu znali da je svoj život završio u Velikom Trnovu (Bugarska). U meni je progovorio pravoslavni tradicionalizam. Želeo sam da o našoj istoriji kažem nešto deci. Maksimalno smo koristili dostupne dokumente, a likovnost predstave (rad Nenada Živadinovića) još više je doprinela uspehu postavke. Deci i mladima smo na lep način približili ličnost prvog

diplomate, učitelja, lekara, državnika... To je predstava koja obogaćuje mladog čoveka.

Sa nestrpljenjem se očekuje izvođenje predstave 'Amadeus' Mocart među lutkama!?

Da, Mocart među lutkama. Podloga priče o Mocartu su pisma i zapisi njegove sestre, ali se kroz svet lutaka priča jedna dirljiva, čudna biografija. Postavljaju se mnoga pitanja, a odgovore treba da pronađu gledaoci. Komad režira Zoran Lozančić, a premijera će biti krajem novembra. Verujemo da će 'Amadeus' zaintrigirati i srednjoškole.

Koje će komade niški mališani videti do kraja sezone 2006/07?

Svake godine mališane Niša obradujemo Novogodišnjom predstavom. Ove godine to će biti 'Pomoćnici Deda Mrza'. Nastupiće naši mladi glumci koji se školuju u Sofiji na tamošnjoj Akademiji za lutkarstvo (NATFIZ).

Početak naredne godine, i to tek posle verifikacije našeg Programa rada na sednicama Upravnog odbora i Skupštine Grada, postavice (najverovatnije) komade 'Dečak Zvezda', Oskara Vajlda u režiji vrhunskog majstora, Belorusa Viktora Klinčuka, 'Biberče' Ljubiše Đokića u režiji Živomira Jokovića, potom jednu predstavu naših studenata sa sofijske akademije u režiji njihovog profesora Bonje Lungova. Reč je o završnoj predstavi na njihovoj trećoj godini studija. Tekst još nismo odabrali ali, ali će biti iz naše klasične literature za decu. Planiramo da uradimo i jednu predstavu male forme, sa kojom bi obilazili mesta u okolini Niša, gradove u Srbiji i srpske enklave na Kosovu. Reditelj Miloš Jagodić postavice 'Zvezdanu pahuljicu'. Glumac i reditelj Zoran Lozančić, po svemu sudeći, radiće 'Snežnu kraljicu'.

Sebe kao reditelja niste "videli" u ovoj sezoni?

Imam mnogo posla. Predstoji nam i modernizacija i rekonstrukcija kuće. Zbog tih obaveza nisam u stanju da maksimalno odgovorim rediteljskim zadacima. Poštenije je apstinirati nego dovesti sebe i ansambl u nelagodnu situaciju. Svesno sam se opredelio da u narednom periodu obavljam direktorski posao. Kada taj posao završim vratiću se rediteljskim zadacima i poslovima.

Poznato je da vaša kuća mnogo ulaže u školovanje kadrova. Kroz godinu i po dana dobićete šestoro visokoobrazovanih lutkara. Imaćete najškolovanije glumce - lutkare u zemlji Srbiji!

Naši mladi glumci redovno se školuju na lutkarskom odseku sofijske Akademije. Zahvaljujući razumevanju profesora NATFIZ-a nastava se održava i u Nišu tako da naši školarci igraju u predstavama. Okosnicu ansambla u 'Carevom zatočniku' i 'Amadeusu' čine naši mladi glumci. Bugarskim profesorima i asistentima veliko hvala što su pristali da dolaze u Niš. Dobićemo kvalitetan kadar, bićemo pozorište sa najškolovanijim lutkarskim kadrom, jer ne zaboravimo da u pozorištima mladih rade glumci sa beogradske i novosadske akademije, ali ne sa lutkarskim smerom.

Sve se češće govori da će i Niš, odnosno Pozorište lutaka, biti uskoro domaćin međunarodnog lutkarskog festivala. Koliko ima istine u tome?

U Sofiji se održava festival pod imenom "Vašar lutaka". Ove godine smo i mi učestvovali i razgovarali da se on ubuduće održava u trijanglu - Sofija, Niš, Solun. Pošto je reč o bijenalnom festivalu pokušaćemo da tu ideju ostvarimo kroz dve godine. Uporno insistiram na tome da u gradu Nišu bude organizovan međunarodni festival lutaka, zarad samih gledalaca, da bi videli što više predstava iz drugih zemalja i sa njima poredili naša ostvarenja. Njihov kritički sud bi bio daleko istančaniji i objektivniji.

Kroz dve godine obeležićete 50 godina profesionalnog radapozorišta. Uveliko se pripremate za taj jubilej?

Već razgovaramo o predstavama i rediteljima. Želimo da cela 2008. godina bude u znaku naše pedesetogodišnjice. Dovešćemo najbolje predstave iz zemlje i inostranstva. Pripremamo i monografiju sa sećanjima ljudi koji su pre 50. godina utrljali put niškom lutkarstvu. Ima dosta stavaralaca koji su ostavili dubok trag u našem pozorištu. Nikog ne smemo da zaboravimo. Kompjuterizujemo se i modernizujemo po evropskim standardima, tako da će mnogi u svetu znati šta sve spremamo za jubilej naše kuće i srpske kulture.

Ovaj razgovor vodimo u trenutku kada počinjete da modernizujete i do-

Milorad Berić

građujete pozorište sredstvima iz Nacionalnog investicionog plana i budžeta Grada Niša. Šta sve vaša kuća dobija?

Konkurisali smo za dva projekta: za modernizaciju i unapređenje rada i dogradnju prostora. Želimo da napravimo svoju lutkarsku radionicu, da lutke ne naručujemo kod drugih pozorišta u zemlji i inostranstvu. Niš ima Umetničku školu i to je prilika da iskoristimo njen potencijal, nademo kadar za kreiranje i izradu lutaka i formiramo svoj prepoznatljiv lutkarski stil. Raščišćavamo imovinsko - pravne odnose i sredstvima grada dograđićemo našu kuću i dobiti prostor za stolarsko-bravarsku i lutkarsku radionicu. Probna sala više neće biti krojačnica. Proširićemo depoe za odlaganje lutaka, kostima, scenografije. Obezbedićemo garažu za vozni park, urediti klub, napraviti prostorije za tehničko osoblje...

Iz sredstava Nacionalnog investicionog plana unapredićemo još više svetlosni park. Dobićemo najsavremeniju audio-vizuelnu i kompjutersku opremu. Bićemo povezani ne samo sa Gradom i Republikom, već i sa svetom.

Slobodan Krstić

124 GODINE SOMBORSKOG TEATRA

25. novembra Narodno pozorište Sombor obeležava 124 godine od osnivanja, premijerom komada 'Poslednja smrt Frenkija Suzice' Slobodana Vujanovića u režiji Kokana Mladenovića.

Predstava 'Laža i paralaža' Jovana Sterije Popovića u režiji Gorčina Stojanovića otvara 15. novembra 11. Jugoslovenski pozorišni festival u Užicu. U konkurenciji za nagrade učestvuju još i BDP, JDP, Atelje 212, Novosadsko pozorište - Ujvidéki színház i NP iz Niša. Predstava 'Važno je zvati se Ernest' Oskara Vajlda u režiji Olivera Đorđević u novembru gostuje u Novom Sadu, u Srpskom narodnom pozorištu i u Beogradu, u Jugoslovenskom dramskom pozorištu, a 'Klopka' Robera Toma u režiji Marka Manojlovića gostuje u Narodnom pozorištu u Subotici.

Na sceni somborskog pozorišta u novembru će gostovati Novosadsko pozorište - Ujvidéki színház sa predstavom 'Medejini krugovi' i Jugoslovensko dramsko pozorište koje će izvesti predstavu 'Hadersfild' Uglješe Šajtinca, u režiji Aleks Cizholm.

M.J.

Scena iz Carevog zatočnika

BUDUĆNOST DONOSI SRBIJI MNOGO 'MALIH' POZORIŠTA

Malo pozorište 'Pan teatar' postoji već jedanaest godina. Od putujuće grupe glumaca izraslo je u instituciju u kojoj igra 37 profesionalnih glumaca.

Pričamo sa Oliverom Viktorović, osnivačem Pan teatra.

Vi i Vaš suprug ste 1995. godine osnovali Malo pozorište 'Pan teatar' kao putujuću grupu glumaca. Čini li Vam se sada da je to bio jako hrabar potez?

Da, mislim da je to bio vrlo hrabar potez. Tada nismo razmišljali o tome da je moguće napraviti "pravo" pozorište sa stalnom scenom koja bi imala stalni repertoar. Međutim, nakon par godina

Vremenom je taj prostor adaptiran (poslednje renoviranje se desilo u maju ove godine) i sada sala zadovoljava sve tehničko-scenske uslove jednog kamernog teatra.

"Pan teatar" u sezoni odigra tri do četiri dečije premijere i jednu do dve večernje. Pošto smo već izveli dve dečije premijere ("Ružno pače" i "Ciciban karta"), krenuli sa probama na predstavi "Princ - žaba" (planirana premijera je početak decembra), ove sezone ćemo sigurno povećati taj prosečan broj premijera koje izvedemo na našoj sceni. Ulažući u nove projekte sprečavamo da

zadovoljna do kraja. Sada nam je cilj da živimo večernju scenu koja je još u začetku i koja mora da se izbori za svoju publiku.

Kakva je budućnost malih pozorišnih scena?

Mislim da će budućnost doneti još mnogo "malih" pozorišta u Srbiji. Naravno, to nije ništa novo na prostorima Evrope. Kod nas su doskora postojala samo institucionalna pozorišta. Međutim, Beograd realno ima malo pozorišta (a dosta pozorišnih radnika) pa je sasvim normalno da se ljudi iz naše struke, u potrazi za poslom, sami organizuju i traže način na koji bi bili u kontaktu sa publikom. Igrala sam kao gostujuć glumac u mnogim beogradskim pozorištima, gostovala na scenama u unutrašnjosti, bila član dečijeg pozorišta "Duško Radović" a zatim i član BDP. Vremenom je posla bilo sve manje jer je protekle decenije produkcija bila veoma siromašna, a ja sam htela da igram. To je ono što je pokrenulo i mene. Pošto suprug i ja, osnivajući "Pan teatar", nismo sebi mogli da priuštimo (iz finansijskih razloga) nekoga ko bi se bavio prodajom, marketingom, produkcijom i organizacijom, pored svog glumačkog posla morala sam da se bavim i tim poslovima. To je put koji će svako morati da prođe ukoliko želi da otvori stalnu scenu.

Da li još neko, osim Opštine Zvezdara, podržava vaš rad i na koji način?

Opština Zvezdara nas podržava i pomaže od početka, na čemu smo im nezmerno zahvalni, a od skora je renoviranjem sale učinila da radimo na jednoj od najlepših kamernih scena u gradu. Posle dve godine rada, kada su iz Sekretarijata za kulturu uvideli ozbiljnost naših namera da od male kamernog scene napravimo jedan ozbiljan prostor i oni su počeli da pomažu naše nove projekte. Ponekad i Ministarstvo za kulturu po-

maže naše pozorište, a veoma uspešnu saradnju već drugu pozorišnu sezonu imamo sa kompanijom "Ciciban". Glavna sredstva za produkciju (oko 70%) obezbeđujemo sami iz prihoda ostvarenih od pozorišnih ulaznica i gostovanja, a 30% obezbede navedene institucije.

Bavite se i organizacijom dečijih rođendana. Koliko se tu prepliću umetničko i komercijalno?

Bavimo se, ali na pomalo neuobičajen način. Rođendani se organizuju u produžetku predstave, zapravo deca koja su na rođendanskoj proslavi gledaju predstavu sa redovnog repertoara, a

U čemu se ogleda saradnja sa drugim pozorištima?

Saradujemo sa nekim pozorištima iz Beograda, Paraćina, Šapca, Kruševca, Petrovca na Mlavi, Pančeva, Vršca. Oni gostuju na našoj sceni, a mi na njihovoj. U pregovorima smo da napravimo koprodukciju večernje predstave sa dva pozorišta. Te predstave će se igrati i na našoj i na njihovoj sceni. Takođe, saradujemo i sa pozorištima iz inostranstva (Toronto, Beč, Vilnius). Osim što gostujemo kod njih, organizujemo i njihov dolazak u naš grad, pa je naša publika često u prilici da vidi kako izgledaju predstave inostranih pozorišta. Upravo smo dogovorili da gostujemo na Festivalu dečijih pozorišta u Litvaniji (u maju), a

Mala Sirena, Pan teatar

rada uvideli smo da nam je potrebna stalna scena pa smo krenuli u realizaciju. Početak je bio najteži jer je osim scene bio potreban kontinuitet izvođenja predstava, a bilo je potrebno i animirati publiku nenaviknutu da dolazi u naš prostor. Pošto su deca najskeniji kritičari, u tom slučaju nemate pravo na grešku. Predstave moraju biti kvalitetne i sadržajne jer gubljenjem njihove pažnje gubite i publiku.

Na našu sreću i SO Zvezdara je bila zainteresovana za otvaranje dečije scene na svojoj teritoriji, te su nam ustupili na korišćenje prostor sale MZ "Lipov Lad".

dode do zasićenja naše publike. Realno, svaka predstava sa našeg repertoara se odigra jednom do dva puta mesečno.

Kakve ciljeve ste imali onda i da li ih danas smatrate ostvarenim?

Tada nam je cilj bio da nađemo prostor i oživimo u njemu pozorište koje će svojim predstavama zadovoljavati kriterijume publike. Svi znamo da to nije lako. Treba naviknuti publiku, naći sredstva za produkciju. Naravno, početak je težak, ali treba ga izdržati. Smatram da je deo ciljeva ostvaren, da smo se izborili za status naše scene i za njenu publiku. Naravno, ja nikad nisam

Ciciban, Pan teatar

posle toga oni u pozorišnoj sali provedu još 90 minuta uz mađioničarski program, kreativne igre i igre uz muziku. Smatram da je ovaj program drugačiji od ostalih ponuda u gradu. Organizacijom rođendanskih proslava plaćamo samo deo troškova, a to je veoma značajno za naš budžet.

Prisutni ste na mnogim humanitarnim akcijama. Osim lične satisfakcije, da li to ima i neke druge benefite?

Bez trunke patetike - uđite jednom u Tiršovu, odigrajte za tu decu predstavu i na kraju mi kažite da li postoji honorar koji bi vas toliko usrećio kao osmesi tih malih ljudi? Osim Tiršove često igramo za decu ratnih vojnih invalida, decu prognanih sa Kosova, itd. Osim lične satisfakcije ne postoje drugi benefiti jer je licemerno tražiti nešto od nekoga kome je potrebna pomoć. Svakako, ta naša pomoć je vrlo mala jer mi tu decu nasmejemo samo sat-dva. Kada bi bilo mnogo više takvih trenutaka, toj deci bi teško detinjstvo bilo mnogo lakše.

Gluma je deo Vaše porodične tradicije, već tri generacije. Kako opisujete svoju porodicu iz tog ugla?

Odrasla sam u pozorištu. Otac - glumac, brat - reditelj, pa na kraju i ja - glumica. Valjda je to normalno kada se u kući priča samo o pozorištu. Bratova kćerka, Teodora, je takođe glumica i radi u "Pan teatru", a evo i moja desetogodišnja kćerka, Bojana, polako kreće mojim stopama (nedavno osvojila prvu nagradu u Beču na Evropskom takmičenju u lepom čitanju), iako je ne forsiramo u tom pravcu - kao što ni mene nije forsirao moj tata.

Gde više pronalazite sebe: na dečijoj ili večernjoj sceni?

Naravno, ja sam glumica čiji je glavni cilj bio da igram u predstavama večernje scene. Prelazak iz pozorišta "Duško Radović" u Beogradsko dramsko pozorište je donekle to nagoveštavao, ali eto - vratila sam se dečijoj sceni i nije mi žao. Pošto sam u svom pozorištu otvorila i večernju scenu uskoro će me biti i u večernjim predstavama. Svakako, moja neostvarena želja je da igram glavnu ulogu u "Gospodi ministarki". Generalno, najviše volim da igram pred ispunjenom salom, bez obzira da li je u pitanju dečija ili večernja predstava.

njihovo dečije pozorište će doći kod nas na Festival "Pozorište Zvezdarište".

U Vašim predstavama pružate priliku svojim studentima glume sa BK Akademije da zaigraju. Da li je to još jedna lekcija glume, ispit, ili nešto treće?

Sve pomalo. Smatram da mladim ljudima treba dati šansu da što više rade. S obzirom da sam provela 4 godine sa njima mislim da znam šta mogu i koliko vrede. Kroz školu sam ih naučila onome što znam, a sada smatram da kroz kontinuirani rad treba da steknu rutinu. Smatram da su to njihovi prvi koraci u profesionalizmu i da će im značiti u njihovim karijerama.

Vi istovremeno glumite, režirate, bavite se pedagoškim radom. Da li je to cena uspeha?

U ovom momentu jeste. Da bi nesmetano radilo pozorište, ne možete se samo baviti glumom. Moj dan počinje ujutro oko 6, do 10 obavljam telefonske razgovore vezane za gostovanja pozorišta, zatim odlazim u prostorije "Pan teatra" gde nastavljam sa dnevnim aktivnostima (probe, sastanci, i sl.), potom odlazim u grad (obaveze vezane za BK Akademiju, Skupština grada, itd.), popodne oko 6 sam napokon u svom domu. Tamo nastavljam sa papirologijom, planovima vezanim za pozorište, itd. Naravno, sve navedene obaveze se menjaju kada gostujem sa pozorištem, ili nam se bliži neka premijera kada jedan deo ovih obaveza preuzima moj suprug.

Nije mi teško što se osim glumom bavim i drugim poslovima. Više mi smeta što taj višak vremena ne mogu da provedem sa svojom porodicom. Zato posle Nove godine (10 dana) i leti za vreme pauze u pozorišnoj sezoni (jul i avgust) potpuno sam joj posvećena.

Kako će izgledati 'Pan teatar' za deset godina?

Verujte da mi je veoma teško da vam tačno odgovorim na to pitanje. Ciljevi se stalno menjaju, valjda zbog moje ambicioznosti. Jedno je sigurno. Želim da "Pan teatar" ostane ono što je sada - jedna velika porodica, mesto okupljanja svih dobronamernih ljudi koji žele da provedu neke lepe trenutke u druženju sa nama.

Mirjana Jurčić

Decu ne možete prevariti

Danas, 7 godina od otvaranja scene, na dečijem repertoaru ima 30 naslova. Bili su prvo dečije pozorište koje je igralo za našu decu u Kanadi, a gostovali su u Francuskoj, Švajcarskoj, Nemačkoj i Austriji, uglavnom zahvaljujući podršci Ministarstva za dijasporu.

Posvećenost deci 'Pan teatar' potvrđuje i brojnim humanitarnim predstavama za decu bez roditeljskog staranja, decu sa posebnim potrebama i decu iz izbegličkih kampova. U 'Pan teatru' postoji i škola glume za decu predškolskog i školskog uzrasta u kojoj uče scensko izvođenje, slobodnije ponašanje pred publikom, pravilan izgovor... Časove im drži Olivera Viktorović,

upravnica pozorišta i docent glume na Akademiji dramskih umetnosti 'BK'. Najmlađi članovi ovog dramskog studija igraju na opštinskim i republičkim takmičenjima mladih dramskih umetnika, na kojima su imali zapažen uspeh.

Na pitanje: "Šta Vama znači dečija scena i kako biste je predstavili?" Olivera Viktorović kaže:

"Dečija scena je moje "prvo dete" i veoma sam ponosna na nju. Ona je i zaslužna za puni razvoj "Pan teatra". Gostujući sa dečijim predstavama na festivalima, uvidela sam po reakciji najmlađe publike da moj rad ide u pravom smeru jer decu ne možete prevariti. Ona su najiskreniji gledaoci. Svakako su nam najdraže nagrade dečijih žirija, a mi ih

već imamo nekoliko. Naravno, imamo i nekoliko nagrada stručnog žirija, uglavnom vezanih za glumačka ostvarenja.

Večernja scena Pan teatra

O Večernjoj sceni 'Pan teatra' Olivera Viktorović kaže:

"Sa razvojem dečije scene, pristupili smo otvaranju i stalne večernje scene, a otvaranje renovirane sale je bio pravi trenutak za to. U ovom momentu se igraju četiri večernje predstave iz naše produkcije, a dva-tri puta mesečno gostuju predstave pozorišta sa kojima godinama saradujemo. To su pozorišta iz Šapca, Petrovca na Mlavi, Kikinde, itd. Naši planovi su da jednog dana večernja scena bude kvalitetna i posećena kao naša dečija scena. Vest da smo otvorili

večernju scenu se brzo proširila pa su mnogi već ponudili saradnju. Pošto smo u pregovorima, izvesno je da će se na našoj sceni uskoro naći dosta vrlo kvalitetnih večernjih predstava. Upravo nam izlazi premijera predstave "Prošla si kroz moj život kao krava kroz kukuruz", po tekstu Dušana Cvetića. Početkom decembra krenemo sa probama jedne, a zatim krajem februara i druge večernje predstave. Više detalja o ovim predstavama će biti pred same premijere."

M. J.

NOVI POZORIŠNI LABORATORIJ

"Deže Kostolanji" teatar dobio svoju scenu

Subotičko pozorište "Deže Kostolanji" postoji već 12 godina, a tek 10. novembra ove godine zvanično će dobiti svoju matičnu scenu.

Umesto dosadašnjeg podstanarskog statusa u NP Subotica, svoje predstave igraće ubuduće u prostoru stare bioskopske sale OKUD "Mladost", nekadašnjeg kulturnog mesta u Subotici.

U čast važnog pozorišnog događaja biće izvedena predstava "o, I mg", koju je po motivima dela Geze Čata režirao Andraš Urban. U predstavi nastaloj pre dve godine u produkciji segedinskog

festivala "Maska" i Ansambla Andraša Urbana, igraju: Silvija Križan, Hermina Erdelji i Zoltan Pletl, a muziku uživo izvodi Silard Mezei.

"Ludus" razgovara sa Andrašom Urbanom koji je od maja ove godine direktor "Deže Kostolanji" pozorišta.

"Prostor smo dobili od Grada koji ga iznajmljuje za nas. Pet prethodnih meseci središali smo ga sopstvenim snagama pokušavajući da od njega napravimo dobro mesto za ozbiljan pozorišni laboratorij. Radi se o sali površine 25 x 11 metara koja nema klasično gledalište,

pod je od jelovine, a što se tehnike tiče, imamo nešto malo što smo pribavili tokom prethodnih godina, a pomoć nam je za tehničku opremu obećao pokrajinski Sekretarijat za kulturu i obrazovanje.

Jako dobra vest je da nam je odobreno otvaranje nekoliko radnih mesta, pa smo zaposlili mlade glumce: Arpada Mesaroša, Imrea Mikeša, Martu Breš i Andreu Erdei. Sledeći potez je da ovde pozovemo reditelje koji nisu konvencionalni i koji su nezavisni od aktualnih pozorišnih poetika. Rado ćemo saradivati s glumcima NP Subotica, ali i sa ljudima sa kojima smo već saradivali, poput Deneša Debrejija, Henrijete Varga, Mina Tanake... Do tada, publika može da vidi naše predstave "Čekajući Godoa" po Beketu, "Devojku koja je lajala na

mesec" po Silviji Plat i predstavu "Drakula- svetlosti trenutka" po motivima Stokernovog romana. Za decembar je planirana premijera "Ukroćene goropadi," a negde oko Nove godine glumac i reditelj Zoltan Puškaš počeo da režira Mrožekov "Tango".

Plan nam je sasvim jednostavan - da se okrenemo sadašnjosti. Jedan od onih sasvim konkretnih je da za novu publiku obezbedimo i simultani prevod. U tom smislu voleo bih i tešnju i ozbiljniju saradnju srpskih i mađarskih glumaca. Glumaca generalno. Ne govorim to sad na fonu neke nostalgije - eks ju nostalgije, ili nostalgije za Ristićevim pozorištem, već sa željom da ovde nastanu dobre i značajne predstave o čemu će suditi jedino publika, a ne

neki tamo koji će kad vide to što smo napravili reći: "E, mi smo to već videli na Bitefu pre 20 godina!" Šta da radimo mi koji zbog godina nismo stigli to tada da vidimo?!

Ono što smo mi radili u "Deže Kostolanji" pozorištu do sada svakako je bilo deo mađarske kulture, ali i kulture zemlje u kojoj živim i zato smatram da moramo da komuniciramo jedni s drugima. Osim toga, imaćemo i dobru komunikaciju sa Mađarskom, u prvom redu sa segedinskim festivalom "Maska", s kojim ja već dugo radim.

Važno mi je, dakle, da naša scena bude stecište ozbiljnog pozorišnog eksperimenta, a znam sasvim sigurno da pod našim krovom neće nastajati komercijalno i provincijalno pozorište.

S. Miletić

NEŠTO, IPAK, NOVO U DRŽAVI DANSKOJ

U Novom Pazaru je Regionalno pozorište, pod upravom Aida Kožar, zabeležilo jasan poen premijernim prikazivanjem drame "Omer i Merima" Miroslava Belovića.

Mlada glumica, Aida Kožar, vraćajući se sa stranih univerziteta, gde se usavršavala/osnovne studije je završila na prištinskoj Akademiji, u klasi profesora Vladimira Jevtovića/ imala je viziju oživljavanja ove multinacionalne sredine, uz pomoć žive reči i emotivnog čitanja pozorišnih predstava i domaće dramaturgije. Odnedavno i direktor Regionalnog pozorišta u Novom Pazaru, Aida Kožar je, sa svojim studentima treće godine glume na Internacionalnom univerzitetu u novom Pazaru, u klasi Envera Petrovčija, sačinila uzbudljivu predstavu po tekstu Miroslava Belovića.

S obzirom na to da se novopazarska sredina, uprkos velikom industrijskom bumu krajem prošlog veka, odlikuje velikom tradicionalnošću, u svim konfesijama, Aida je odlučila da im, pred prepunom salom, prikaže kako izgledaju, po Beloviću, Kapuleti i Montegi, kada Romea i Juliju zamene mladi Omer i Merima.

Hvatajući se u koštac sa izuzetno teškim dramskim štivom, poetskom dramom koja bi se mogla porediti sa Lorkinim „Krvavim svadbama“, mlada

rediteljka je imala u vidu kako mladost i neiskustvo svojih glumaca, tako i krajnje skromna sredstva kojima Regionalno pozorište raspolaže, u tehničkom pogledu. Svetlo je moralo biti krajnje svedeno, a mikrofona uopšte nije bilo. Mladi su se iz sve snage upinjali da „dobace“ do sredine velike sale novopazarskog Kulturnog centra, gde je Regionalno pozorište smešteno. Ali, publika, iako, za šta vam ovaj kritičar svedoči, nije mogla da čuje sve valere njihovog dijaloga, reagovala je potpunom patnjom i tihim uzdasima u posvećenom mraku sale. Očigledno, problem koji je Aida izabrala, kada se roditelji, iz materijalnih razloga, mešaju u ljubav svoje dece i nameću im izbor, sa obaveznim tragičnim krajem, nikog nije ostavio ravnodušnim. Ponajmanje mlade glumce, koji su patili sa svojim junacima, još nedovoljno obučeni da se od njih zanatom distanciraju, a da ostanu istiniti.

Osim misije oživljavanja pozorišnog života Novog Pazara i plemenite težnje da se ovaj region vrati na kartu pozorišnih zbivanja kod nas, region veoma bogat temama, događajima, pričama, senzibilitetom, Aida Kožar nam je prikazala i klasu od osam novih mladih umetnika koji, zdušno i strasno, sa velikom ljubavlju i elanom, grabe ka zvezdama.

Možda je prerano da se o glumačkoj igri govori posle prve velike predstave

koju su odigrali mladi, još studenti glume. Ali, njihova energija, njihov timski rad, radost sa kojom su igrali u teškim uslovima, govore o tome da je uspeh na vidiku.

Jer, kako ono reče Lope de Vega, „dajte mi jednu strast i dva gledaoca i napraviću vam pozorište“, publika je onaj značajan faktor koji će izostriti kriterijume mladih glumaca.

Dobrodušna, iskrena, emotivna, novopazarska publika je, na oči vašeg izveštača, frenetičnim aplauzom pozdravila kako izvođače i autorku predstave, tako i svoj greh. Niko nije otišao mirne savesti svojoj kući, te subote, dva dana pred Bajram.

Najavljujemo, dakle, novu klasu glumaca na srpskom pozorišnom nebu: Lemana Bećirović, Andela Marić, Sandra Miljković, Haris Šećerović, Rifat Rifatović, Dušan S. Živanić.

Izražajna scena, u obliku ptičjeg gnezda nad glavama protagonista, delo je Dejana Pantelića, koji je kreirao i tačne kostime. Scenski pokret je uradila Dijana Kozarski, a muzikom se bavio Enes Ukić. Organizator, Muzaffer Župljanin, učestvovao je u predstavi kao da igra u njoj.

Kako je i red!

Dragana Bošković

Andela Marić

Lemana Bećirović

Sandra Miljković

Dušan Živanić

Novopazarska glumačka klasa

Šef klase Enver Petrovci

Marko Nedović

Haris Šećeragić

Rifat Rifatović

NE PREPUŠTAJMO SE ZAGLUPLJUJUĆOJ BUCI KOJA NAS ZASIPA

Sigurno je da ima lepih priloga i emisija o pozorišnom životu na programu Radio Novog Sada, ali taj program na prosečnim radio-prijemnicima ni u Zemunu, ni u Novom Beogradu ne možemo čuti. Jeste, mora se i od slušaoca zahtevati malo truda, ali mu naše važne radio-stanice - bez obzira na to da li ih nazvali nacionalnim ili matičnim - moraju kao javni servis biti sasvim pristupačne, da se ipak ne bi sasvim, ili skoro sasvim, prepustio zaglušujućoj i zaglupljujućoj buci koja ga odasvud zasipa. Mada nešto bolja, ni čujnost programa Radio Beograda nije još uvek zadovoljavajuća, ali je barem tolika da raznolike sadržaje - pa i one koji se tiču pozorišne umetnosti i kulture uopšte - nekako možemo pratiti. Nekoliko priloga na talasima II programa su bili posvećeni teataru nemačkog jezičkog područja. Svakog ponedeljka u emisiji "Pozovi 99" u prilici smo da slušamo javljanja dopisnika iz raznih evropskih i svetskih metropola i budemo upoznati sa kulturnim zbivanjima u belom svetu, pa ponekad i sa onim pozorišnim. Tako stičemo utisak, ili nadu, da smo deo tog sveta i da duhovna strujanja - jednosmerni i naizmjenični - koliko-toliko oplemenjuju i nas i taj svet. U toj emisiji

30.X 2006. Lidija Stevanović nam je predstavila festival pozorišta nemačkog jezika koji se u Pragu održava do 19. novembra, a na kome će tamošnji gledaoci uživati u predstavama iz Berlina, Beča, Luksemburga...

Dragoljuba Bokonjića, između ostalog, pamtim i po nekim radio-dramama posvećenim pozorištima Srbije koje je svojevremeno - pre nekih desetak godina - sačinio sa Jovanom Đurićem. Sada blagi i dobroćudni Bokonjićev glas slušamo u jutarnjim emisijama Radiovizor i Kult-pres. Ulogu urednika i voditelja tih emisija ima nekoliko novinara. Bokonjića prepoznajemo i po nešto većem udelu muzike - valjda da se slušalac ni kulturnim sadržajem ne bi preoptereto. Koga strpljenje zbog tih muzičkih predaha ne izda, može čuti zanimljive informacije i dobre Bokonjićeve sagovornike.

Drugog novembra sagovornik je telefonskim putem bila Jadranka Anđelić iz Centra za pozorišna istraživanja Dah teatra, umetnica koja je jula ove godine boravila u novozelandskim gradovima Velingtonu i Oklandu i tamo držala umetničke radionice i predavanja, a sve u sklopu višegodišnje saradnje toga teatra sa pozorišnim umetnicima iz nama

geografski najudaljenije zemlje. Upravo ona je tada inicirala dolazak Bronvin Tvedl, novozelandske glumice, rediteljke i profesorke univerziteta, a razgovor s Bokonjićem bila je ujedno najava gošćine predstave "Kvartet" u kulturnom centru "Rex". Svojevrsna specijalnost gošće iz daleka upravo su dela nemačkih pisaca, ali je s pravom upozoreno na složenost kulturne tradicije Novog Zelanda kao zemlje Pacifičkog regiona. Pomenuto međusobno povezane polusatne emisije valja istaći, realizuju se i subotom. Postoji rizik da će ih toga dana prespavati oni koji ih slušaju uz rad, a subotom ne rade, ali i verovatnoća da će ih čuti oni koji samo subotom i nedeljom pažljivije slušaju radio.

Četvrtog novembra emisije je uredila i vodila Mira Knežević, pa nije čudo što smo upravo tada slušali (kako se ona izrazila) duži, ali sadržajni razgovor sa Milošem Latinovićem, upravnikom Narodnog pozorišta u Kikindi. Zanimljivo je govorio o njihovom izvođenju Krležinog "Vučjaka", o gostovanjima u Beogradskom dramskom i u novosadskom Srpskom narodnom pozorištu, o postavljanju jednog Sterijinog i jednog Simovićevog komada, o predstavama za decu, pokre-

nuo je i više bolno nego šakljivo pitanje objektivnosti selektora naših pozorišnih festivala, premda manje uključenom slušaocu nije u takvim razgovorima lako da razluči kad je reč o opravdanoj ljutnji valjanijih, a neuvršćenih, a kad o buci i besu opravdano izostavljenih. Uostalom, nije lako biti selektor i član žirija ni kad si zaista stručan i nepristrasan, jer se svetu (pa ni onom pozorišnom) ne može ugoditi. Ni u ovom razgovoru nisu izostali Nemci. Kako je ovo vreme tranzicije i projekata, smeli koprodukcijski poduhvati najčešće se mogu ostvariti predlaganjem projekata fondacijama i drugim donatorima. Na taj način pozorište iz Kikinde zajedno sa berlinskim pozorištem Forum konkuriraju za koprodukciju predstave "Gde ti živiš" Ane Lasić.

Prvog novembarskog dana u popodnevnoj emisiji "Kulturni krugovi", koju je tog puta uredila i vodila Tamara Vučenović, emitovan je osvrt na prethodne večeri u Beogradu, izvedenu predstavu Zagrebačkog kazališta mladih, a istog jutra u Kult-presu - u kome se prelistavaju kulturne rubrike u štampi - delimično pročitani razgovor sa glumcem Perom Kvrčićem za Politiku. Razgovor u kome je Kvrčić izneo i neke pohvale

našem pozorišnom životu u odnosu na onaj zagrebački, 'ponekad se sa strane, a ne samo sa brda, bolje vidi'.

Ipak, na radiju glumci i reditelji do istinski kreativnog izraza dolaze u Dramskom programu Radio Beograda, koji se ne bez razloga diči da je najveće pozorište u Srbiji. Čak i kad uvida svu važnost radija i kad se ne odriče uživanja u njegovim vrednostima, slušalac neretko i neoprostivo lako propušta premijere radijskih drama. Srećom, tih premijera još uvek ima dosta, pa ih sve ne propuštamo. U ustaljenom terminu, u petak, 27.10.2006., od 18 sati i 32 minuta, premijerno je emitovano delo "Ser Tomas Mor" Ljubiše Mićanovića, u režiji Zorana Rangelova, proizvedeno u oktobru. To je uspešna drama o uvek aktuelnom odnosu despota i žrtve, dželata i žrtve, časti i vlasti, mudrosti, ludosti i pravdi, ostvarena kroz radiofonski životopis engleskog pravnika, mislioca i kraljevog savetnika, pisca čuvenog dela "Utopija". Zaista su imponovali: Vladan Živković u ulozi Kralja, Jadranka Selec kao Morova supruga Alisa, Biljana Đurović kao Ana Bolen i Tanja Divnić kao Morova kći Margarita, iako su i ostali dramski umetnici, baš kao i muzički saradnici, lektor i tonski snimatelj, bili na visini zadatka.

Mr Ranko Burić

VAŽNO JE NE RASIPATI ENERGIJU I NOVAC

Branislav Nedić,
direktor Kruševačkog pozorišta

Kruševačko pozorište slovi kao jedno od najboljih u Srbiji. Kako to postižete?

Lepo je čuti takvo mišljenje. Mislim da zaslugu za dobar kontinuirani rad imaju i prethodne uprave, još od početka devedesetih, od kada i kreće jedna uzlazna putanja našeg pozorišta. Osmišljen repertoar, koji se zasniva na radu na klasicima domaće književnosti postao je oslonac u radu našeg pozorišta. Tako da smo u prethodnih petnaest godina igrali tekstove naših "klasika", Ive Andrića, Meše Selimovića, Ljubomira Simovića, Dobrice Čosića, Aleksandra Popovića... Mislim da smo našli jedno polje delovanja kojima se druga pozorišta manje bave. A to je scenska adaptacija romana. Pored toga, pažljiv odabir saradnika, reditelja, glumaca, scenografa... Kod nas postoji praksa da se za svaki ambiciozniji projekat, domaćem jakom ansamblu pridodaju i neki vrhunski srpski glumci. Na taj način, podiže se kvalitet predstave, gledaoci u Kruševcu gledaju neka nova lica na sceni, a tako je i mnogo lakše organizovati gostovanja u drugim gradovima. U planiranju u manjim sredinama je, važno ne rasipati energiju i novac, tj. ne dozvoliti da jedna predstava "uguši" drugu. A to znači, jedan "veliki"

projekat godišnje, i nekoliko manjih, takođe vodeći računa o kvalitetu.

Šta pripremate za upravo započetu sezonu?

U septembru smo počeli rad na predstavi "Zaobiđi gospodu Markam", Reja Kunija u režiji Vladimira Popadića. Rej Kuni je poznat našoj publici po predstavama "Kidaj od svoje žene" i "U mreži". Oba teksta su postavljena na sceni Kruševačkog pozorišta i igrana puno puta sa velikim uspehom. U predstavi igraju glumci Kruševačkog pozorišta, a kao gost se pojavljuje prvak Užičkog pozorišta, Toma Trifunović. Takođe, za ovu priliku smo angažovali i tri mlade neafirmisane glumice. Na taj način potvrđujemo stav da smo otvoreni za mlade umetnike, željne rada i dokazivanja. Mislim da kod većine mladih danas postoji problem odlaska na rad u pozorišta u unutrašnjosti. Koliko mogu da procenim, želja im je da ostanu u Beogradu po svaku cenu, pa makar i ne igrali, ili samo "unosili tacne". Za mladog glumca je neophodno da što više radi, da stiče iskustvo od starijih kolega i reditelja. U tom smislu smo uspostavili saradnju sa Fakultetom dramskih umetnosti i očekujemo da u novembru na našoj sceni ugostimo diplomsku predstavu odseka za glumu. U pitanju je tekst Patrika Marbera "Blize" u režiji Darka Bajića, a igraju Viktor Savić, Borka Tomović, Ivana Nikolić i Petar Benčina. Ukoliko bude obostranog interesa, predstava bi trebala da nastavi da živi na našoj sceni, a samim tim i na scenama širom Srbije. Naravno, bilo bi lepo da jedna ovakva saradnja zaživi i da svake godine budemo u prilici da uživamo u igri budućih diplomaca.

Ko pravi repertoar u vašem teatru? (mislim, ko odlučuje o naslovima koje ćete igrati) Vi? Upravni odbor? (koliki je uticaj Upravnog odbora, ko se u njemu nalazi, koliki mu je mandat i kako se formira?)

Pitanje repertoara, u ovom trenutku nažalost više određuje finansijska situacija, a ne naši stvarni planovi. Želje su jedno, a u poslednje vreme, nažalost,

mogućnosti nešto drugo. Znače, na kraju godine se uvek pravi projekcija planova za sledeću godinu. I onda nakon što moji saradnici i ja lepo sastavimo repertoar, koji upravni odbor odobri, suočimo se sa surovom istinom da finansijski plan, koji smo takođe isplanirali ne bude odobren. E, onda se pitamo čemu sve to planiranje? Pozorišta van Beograda su stalno suočena sa tim problemom. Naime, budžet za rad na predstavama je oko dva, dva i po miliona. Znajući koliko danas košta nova produkcija, shvatamo da sa tim novcem nije moguće uraditi ni jednu ambiciozniju predstavu. Najsvežiji primer je naš plan rada na predstavi po romanu Meše Selimovića "Tvrđava", u režiji i adaptaciji Nebojše Bradića, povodom proslave 60 godina našeg pozorišta. Budući da smo dokazani u radu na klasicima naše književnosti (Prokleta avlija, Derviš i smrt, Koreni...), očekivali smo da će se za ovaj projekat zainteresovati sve nadležne ustanove. Opština Kruševac je obećala polovinu sredstava, mimo planiranih, jedan deo je pribavljen od donatora. Ostatak je očekivan od Ministarstva kulture. Na žalost, od njih smo dobili samo 300000 dinara, što nije ni desetina potrebnih para. Morali smo da stanemo, i da odložimo rad za neka bolja vremena, koja će možda doći...

Po kojim osnovnim kriterijumima birate naslove? Pa kvalitetu samog teksta? Po njegovoj popularnosti? Po predlogu reditelja koji će raditi?

Prema raspoloživom ansamblu? Ili prema nekim drugim kriterijumima?

Birajući naslove novih predstava, sledimo našu osnovnu repertoarsku liniju igranja domaćih pisaca i pre svega praižvedbi tekstova. Ukoliko pravimo dogovor sa nekim eminentnim rediteljem, vodimo računa, koliko je moguće, da uskladimo naše želje, sa željom i senzibilitetom reditelja, koji uglavnom dobro poznaju naš ansambl. Još jedna zanimljiva stvar je i najčešće pitanje prosečnog posetioca pozorišta, da li je ta i ta predstava komedija? Naš narod voli komedije i mi se trudimo da što je češće moguće izademo u susret takvim ljubiteljima pozorišta.

Koliko premijera imate godišnje?

Godišnje izvedemo 4 do 5 premijera, od kojih je jedna namenjena našoj Maloj sceni "Jovan Putnik" i jedna našim najmlađim posetiocima.

Koliko ukupno predstava odigrate godišnje? O toga koliko na matičnoj sceni (prosečno ili u prošloj sezoni), koliko na gostovanjima? Koliko za decu, a koliko za odrasle?

Godišnje se na sceni pozorišta izvede oko 250 programa, od toga 150 predstava na našoj sceni (gostujućih i domaćih) i između 40 i 50 gostovanja našeg pozorišta u drugim gradovima. Pored toga, našim posetiocima nudimo i puno izložbi, književnih večeri, koncerata... Termin u kome obično igramo za decu je subota, i izvedemo 4 do 5 predstava mesečno.

Da li predstave za decu imaju isti tretman, ili imaju manji budžet?

Radeći predstave za decu, vodimo računa da se one produkcijski ne razlikuju od večernih predstava, kako u angažovanim glumcima, tako i u opremi. Budući da trenutno radimo samo jednu predstavu za decu godišnje, osećamo obavezu da ta predstava bude kompletna, u vizuelnom i estetskom smislu. Želja nam je da se u bliskoj budućnosti maksimalno angažujemo na polju rada predstava za decu. Mišljenja smo da u Kruševcu postoji realna potreba za

novim pozorištem, koje bi se isključivo bavilo najmlađima. Iz tog razloga smo pokrenuli inicijativu, u saradnji sa Opštinom Kruševac, o izgradnji pozorišta za decu. Na taj način, uz dobijanje posebnog budžeta za rad na predstavama, bili bi smo u mogućnosti da maksimalno uvećamo produkciju i godišnje napravimo 7, 8 novih predstava, koje bi mogle da se igraju skoro svakoga dana. To bi pomoglo u stvaranju novih generacija ljubitelja pozorišta i stvaranju novog talasa budućih mladih umetnika.

Imate li publike? Koliko košta karata? (Kojim procentom sopstveni prihod učestvuje u ukupnom budžetu teatra?)

Cenu karte nismo menjali u poslednjih nekoliko godina, i ona se kreće od 120 do 400 dinara, u zavisnosti od troškova predstave. Ono što mogu da primećim da je i ova cena, za pojedine posetioce skupa. Recimo, kada grad finansira gostovanje neke predstave, od trenutka objavljivanja informacije da su karte besplatne, dovoljno je da prode nekoliko sati da karata više nema. Tako da prodaja karata većinom odlazi na grupne kupovine pojedinih firmi, kojima onda odobravamo popust. Tokom godine, prosek popunjenosti naše sale je oko 60, 70%, što mislim da je u ovim uslovima zadovoljavajuće. Naravno, želja nam je da taj procenat uvećamo, pa smo ove godine odlučili da po prvi put štampamo i godišnje karte za zainteresovane ljubitelje pozorišta. Znači vlasnik godišnje karte ima svoje sedište tokom čitave godine, za sve programe koji se dogode u pozorištu. Pored toga, postoje stalni popusti za penzionere, đake, studente... U ukupnom budžetu pozorišta, Opština Kruševac učestvuje sa oko 80 %, a naš prihod iznosi oko 20%. Situacija sa sponzorima je zadnjih godina pod velikim znakom pitanja. Jednostavno, sve se svodi na dobru volju i svest pojedinaca. Dok smo nekad uspevali da nabavimo dosta novca za projekte ("Korene" smo realizovali 70% novcem donatora), danas se ta pomoć ogleđa pre svega u davanju autobusa, kamiona, goriva... Mislim da bi i neki budući zakon trebalo da bude stimulativan za sve one koji žele pomoći kulturu, sport ili neke druge neprofitabilne organizacije.

Ako je predstava dobra, za koliko repriza imate publike u samom Kruševcu?

U zavisnosti od kvaliteta predstave, moguće je igrati petnaest do dvadeset puta, sa dobrom posetom. Nakon toga, može imati svoj život na gostovanjima, povremeno i na našoj sceni uz malo dodatnog zalaganja oko prodaje.

Čini se da dosta gostujete. Koliko ste gostovanja imali prošle godine, koliko festivala, nagrada itd.?

Verovatno smo pozorište koje najviše gostuje, jer u poslednjih pet godina broj naših gostovanja je oko 50 puta godišnje. Prošla godina je bila naročito uspešna za nas što se tiče odlaska na festivale. Učestvovali smo na devet festivala (Sterijino pozorje, Dani komedije, Joakim fest, Festival drame u Zenici...) i osvojili 20 nagrada! Najviše zasluga za ovakav "skor" pre svega nosi predstava "Svinjski otac", Aleksandra Popovića, u režiji Egona Savina. Predstava se odigrala preko 60 puta i učestvovala bukvalno na svakom festivalu u našoj zemlji. Mislim da ova predstava nosi i najveće zasluge što je naše pozorište i dalje na dobrom glasu.

Kako bi, po Vašem mišljenju, trebalo da izgleda i da funkcioniše idealno repertoarsko pozorište izvan metropole? (Koliko glumaca? Glumica? Koliko tehničkih i operativnih lica? Da li treba da ima svog reditelja? Scenografa? Dramaturga? Marketing? Kolika sala?)

Kada se jednoga dana napravi zakon o pozorištu, mnoge stvari se mogu postaviti na svoje mesto. Za neke će to biti suočavanje sa surovom istinom, ali za ostale koji vrede i žele da rade, on može samo biti produktivan. Jer onaj koji radi, konačno će biti adekvatno nagrađen. Trenutno stanje u svim pozorištima van Beograda je takvo da više od 60% budžeta odlazi na plate zaposlenih, i to nepravilno raspoređeno. Iz tog razloga, nakon izbora direktora firme sa utvrđenim planom i programom, neophodno je postaviti odgovorne u svim sektorima (umetnički direktor, tehnički šef, šef finansija...) a zatim za početak, napraviti ugovore sa svim zaposlenima, na jednu do tri godine. Na taj način ćemo, vremenom, biti u mogućnosti da uskladimo stvarne potrebe ansambla u dolazećem periodu (vodeći računa o finansijama), maksimalno ga upotrebiti, i ne dozvoliti nezainteresovanost pojedinih koji računaju na svoju "sigurnu" platu. Govorim i o umetničkom i o tehničkom ansamblu.

Priča se kako mladi po završenom školovanju neće da se vrate u tzv. provinciju, ali se priča i da je provincija stanje duha (pa ne mora biti izvan metropole!). Šta je Vas po završetku školovanja zadržalo u Kruševcu?

Šansa. Kada vam odgovorni ljudi u 27. godini ponude mesto sa koga možete direktno da utičete na rad jedne pozorišne kuće, to je jednostavno stvar koja se ne može odbiti.

Šta smo propustili da Vas pitamo, a trebalo je?

Mislim da ništa niste propustili.

D. Kosačević

ŠVABICA U NIŠU

Ovogodišnja sezona Narodnog pozorišta iz Niša otvorena je premijerom predstave „Švabica“, prema motivima pripovetke Laze Lazarevića, u režiji Miroslava Benke. Benka se dramaturški oslanja na dve Lazarevićeve pripovetke, 'Švabica' i 'Vetar', iz koje je pozajmio lik oca Đorđa koga tumači niški glumac u penziji, Radoman Kontić. "Ovom predstavom želi da pokaže da je L. Lazarević dobro razumeo probleme sudara srpske tradicionalnosti i evropskog duha s početka 20. veka." kaže direktor Narodnog pozorišta Saša Hadži Tančić.

M.J.

Prokleta avlija

JOAKIM INTER FEST 2006.

U Kragujevcu je nedavno završen Prvi međunarodni pozorišni festival malih scena Joakim Inter Fest. U periodu od 7. do 14. oktobra prikazano je dvanaest predstava iz Srbije, Crne Gore, Slovenije, Hrvatske, Rumunije i Velike Britanije. Ovaj grad sa dugom teatarskom tradicijom, pored već poznatog Joakim festa, ove godine otvorio je vrata još jednom pozorišnom festivalu, i to međunarodnog karaktera, a i žiri koji je odlučivao o nagradama, vrlo je pažljivo odabran: predsednik Dragana Bošković, teatrolog, i članovi: Snežana Kovačević, kostimograf, Džon Merdok, pisac i Pjer Valter Polic, reditelj.

"I tako, od kada je, pre 171. godine u tadašnjoj prestonici Srbije, Kragujevcu, opijen izazovom teatarskog čina, večiti

putnik i spisatelj srpski, Joakim Vujić, zavrteo pozorišnu čigru, ona se u našem gradu nije nikada zaustavila." rekao je reditelj i direktor Tatra 'Joakim Vijić' i Direkcije Joakim Inter Festa 2006. Dragan Jakovljević. "Umela je da se usija od ubrzanja i uzbuđenja izazvanog dohvatanjem nedohvatnog, ili da se gotovo ohladi usahlošću pozorišnih utopija, ali stala nikada nije."

Ta pozorišna čigra koju je spomenuo direktor pozorišta na otvaranju Festivala, vrtela se uspešno osam dana nudeći čaroliju glume kragujevačkoj publici, koja je svakodnevno hrlila u pozorišnu salu i uživala u izvođenjima komada malih pozorišnih formi iz više inostranih i domaćih gradova. Videni su poznati glumci iz ex Jugoslavije, čija popu-

larnost očigledno nije zaboravljena, jer su svi žurili da se rukuju i pozdrave Špiru Giberinu i Ivicu Vidovića, sjajne zagrebačke glumce. U foajeu, pre i nakon predstava, družili su se i žiri i publika, što je i činilo ovaj festival posebnim. Spontana vesela atmosfera, kafa uz iščitavanje biltena, pravili su ono uzbuđenje koje postoji samo u teatru. Nakon svake predstave održan je okrugli sto koji je smišljeno, znalački i duhovito vodio urednik u RTS-u i pozorišni kritičar, Slobodan Savić. Engleski pisac, Džon Merdok, koji godinama živi u Nemačkoj, i nemački reditelj, Pjer Valter Polic, duhovitim opaskama, a i neposrednim druženjem, osvojili su šarmom sve nas, ponekad pomalo uštogljene u ophođenju, i ponovo nas podsetili, da tamo negde u Evropi, živi neki normalan, neopterećen, neposredan svet. Bilo nam je zadovoljstvo družiti se sa njima.

Gost iz Češke, Jan Nováček, dramaturg i direktor pozorišnog festivala u Brnu, konstatovao je, recimo, da je najveća prednost repertoara ovog festivala što je pre svega okrenut mlađoj publici. "Video sam puno različitih predstava, trupa, načina rada. Moje generalno mišljenje, pogotovo posle domaćih predstava, je da je srpska pozorišna scena vrlo životna i dinamična. I stalno "nezadovoljstvo" onim urađenim doneće samo još bolje umetničke rezultate." istakao je reditelj i član žirija Polic.

"Mala scena obično podrazumeva jednu vrstu siromašnog pozorišta, ali smo se mi opredelili za jednu postmodernu definiciju po kojoj smo rešili da kao malu scenu tretiramo svaki projekat u kome se događa autentičan pozorišni eksperiment, bez obzira na broj likova u njima." objasnila je teatrolog i predsednik žirija, Dragana Bošković.

Na prvom Joakim Inter Festu u Kragujevcu videli smo neke zaiste dobre, uzbudljive predstave i možemo konstatovati da, festivala nikada dosta, pogotovo ovih koji se mogu svrstati pod formu malih scena. Komadi koji nemaju zahtevnu scenografiju, skupe kostime, brojni ansambl svakako, na prvom mestu moraju pleniti publiku dobrom igrom, a to se upravo dogodilo ovog oktobra u Kragujevcu. Publika je zadovoljno izlazila iz sale svake večeri hvaleći kvalitet komada i glumačke interpretacije.

I tako, festival je završen, stranci su požurili na svoje letove ka Evropi, a Kragujevčani zadovoljni doživljenim sa radošću obećavaju da će uskoro početi sa pripremanjem već narednog, drugog festivala malih scena u gradu velikog pozorišnog čoveka, Joakima Vujića!

A. P.

REŽIRAO BIH "ORESTIJU" U SRBIJI

Pjer Valter Polic

Pored Džona Merdoka, dramskog pisca poreklom iz Škotske koji već decenijama živi u Nemačkoj, član međunarodnog žirija Joakim Inter festa u Kragujevcu, bio je i nemački reditelj, Pjer Valter Polic.

Bili ste direktor i reditelj autorske radionice Bavarskog državnog glumačkog teatra u Minhenu u periodu od 1989-1993. Kakva delatnost, kada je teatar u pitanju, je obeležila ovaj period vašeg života?

Bio sam direktor jednog segmenta teatra koji se bavio novom dramaturgijom i cilj je bio da se ta dramaturgija igra, a ne samo da se proučava. Jedno vreme sam radio u Royal court Academy sa umetničkim direktorom tog teatra Stivenom Doldrijem. Želeli su da pisci učestvuju u izradi predstave, a ne samo da budu prisutni kao ime. Žanrovi nisu bili bitni, već taj novi koncept savremene dramaturgije. Bio je to prvi projekat takve vrste u Nemačkoj i sada posle deset godina razvijaju se takvi projekti u mojoj zemlji. Znači da je to zaživelo.

1998. ste radili u pozorištu "Gluma" u Lajpcigu, kao upravnik i kao

reditelj tog glumačkog studija. Kako je izgledao rad sa studentima?

Radio sam kao reditelj i kao umetnički direktor segmenta koji se bavio edukacijom studenata sa Fakulteta dramskih umetnosti u Lajpcigu. Odnosno, oni se posle dve godine studija bave praktičnim radom u pozorištu, takoreći studiraju u pozorštu. Bio sam profesor za pozorišnu režiju, i za filmsku režiju i glumu.

Od 2000. ste radili kao reditelj u Englištu. Koji su projekti bili u pitanju?

Radio sam komad švedskog pisca Larsa Lorina "Demoni". Predstava je izazvala skandal zbog otvorenog ispoljavanja seksualnosti, a možda i nasilja. Jedan od likova se kastrirao na sceni. Drugi lik u komadu, recimo uzima urnu na sceni sa pepelom pokojne majke i prosipa sadržaj na glavu svoje žene! Predstava je bila godinu dana na repertoaru i nije skinuta zbog takve sadržine, već je to tako kao deo repertoara pozorišta. U svim zemljama u kojima sam stvarao, moj rad je bio zasnovan na novoj dramaturgiji.

Jedna od neostvarenih želja mi je da režiram 'Orestiju' u Srbiji, ali kao koreo-

dramu sa plesačima, pevačima, kompletnan projekat koji bi se odnosio na vaše društvo, zato sam i izabaro Srbiju. Mislim da bi to bio veliki izazov jer srpski glumci imaju veliki potencijal, temperament i neku strast koja odgovara takvoj vrsti komada.

Radio sam 2004. u teatru "Joakim Vujić" Šekspirov komad "Romeo i Julija" sa glumcima u vašoj zemlji, a da pritom ništa nisam razumeo, za razliku od zemalja gde sam ranije radio, iz govornih područja gde sam jezike razumeo. Ali to je za mene bilo značajno iskustvo, jer je za pozorište najvažnije kako neke stvari kažeš, odnosno u tetaru je bitniji izraz nego reči.

Bila je odlična saradnja između Englišata i Kragujevca, pošto su to gradovi partneri, i ta saradnja je održana i na kulturnoj osnovi. I tako sam došao da održim pozorišnu radionicu i shvatio da je taj rad sa vašim glumcima moguć.

Nije mi bio problem da budem član žirija na festivalu u Kragujevcu i nije toliko bitno što nisam sve razumeo, već mi je bitniji taj glumački izraz.

Planiran je projekat "Seobe". Dopao mi se filmski scenario Saše Petrovića i

Dragan Jakovljević i Pjer Valter Polic

prva ruka dramaturgija koju je radio Đorđe Lazin. Došao sam do tog teksta i voleo bih da to režiram, ovde, u Kragujevačkom pozorištu. Počinjem sa pripremanjem u martu sledeće godine, i nakon dva meseca bi trebalo da bude premijera.

Takođe, započinjem rad i na novom mediju, na filmu, pošto sam do sada radio samo u pozorištu. To je tekst po

komadu Nika Vuda, engleskog savremenog pisca po kome sam radio i predstavu pre nekoliko godina. Naziv je "San o belim konjima", po imenu poznate stene u Engleskoj. Film će se snimati u Engleskoj, Italiji i Nemačkoj.

Anita Panić

PORNOGRAFSKI, DUHOVITO I UVRNUTO

Džon Merdok, član međunarodnog žirija

U Kragujevcu je novembra prošle godine režirao sopstveni komad 'Doktor Strap', sa poznatim kragujevačkim glumcem Mirkom Babićem u glavnoj ulozi. Ovaj komad sa tri lica je upravo vizija kako jedan engleski džentlmen vidi i shvata dogovor sa đavolom. San o ženi, njenoj lepoti i zadovoljstvu koje taj porok, po muškarcima, pruža. Džon Merdok, pisac i reditelj ove predstave bavi se neograničenim poljem erotike. Velika tema obrađena na engleski način - pornografski, duhovito i uvrnuto. Njegov Faust u liku doktora Strapa, u Minhenu je igran duže od godinu dana, a izvođen je u Berlinu, Štutgartu i Hamburgu. Komadi Džona Merdoka izvođeni su širom Španije, Engleske, Nemačke... neki od njih spadaju u najčešće igrana nova dela u Nemačkoj.

Ovaj simpatični, neposredni i nadasve duhoviti dramski pisac je čovek neobične biografije.

"Kao mlad nisam baš imao srećno detinjstvo i odlučio sam da napustim Škotsku. Sačekao sam punoletstvo i kre-

nuo, ali kako nisam tačno znao kuda želim da idem, pošao sam autostopom za Aziju, a potom sam u povratku završio u Beogradu. Taj grad je bio mesto, odakle sam odlučio kuda ću dalje u životu. Sećam se, bilo je to 1958. godine, sedeo sam ispred železničke stanice i razmišljao šta da radim. Onda sam odlučio da ću ići u Indiju. Dve godine sam proveo u Indiji, u Nepal, radio kao turistički vodič, kao knjigovođa u Šri Lanci, a onda sam odlučio da ću ići u Australiju da studiram, gde sam u Sidneju i Pertu studirao istoriju. Na Univerzitetu Novog Južnog Velsa sam stekao doktorsku titulu.

Oženio sam se vrlo mlad tamo, doktorirao sam istoriju i deset godina sam živio na tom kontinentu. Pisao sam uglavnom biografije, dosadne akademske knjige, ali sam u isto vreme pisao i drame. Doktorirao sam na priči, odnosno biografiji dečaka iz Engleske koji je sa devet godina radio u rudniku, a kasnije postao premijer Australije i postao najbolji prijatelj engleskog Kralja Džordža V.

Sa će Božo, svaki čas

Moja žena je bila kompozitor za opere, tako da sam i ja došao u kontakt sa tom umetnošću i radio libreta za opere u Liverpulu, u Londonu sam uradio i jednu operu za decu i izvođena je pet stotina puta.

Volim duhovite komade, ne samo komedije klasične, već i crne komedije, kao što je 'Prvi španski inkvizitor', dosta

morbidan, o fanatizmu i smrti. Radio sam i dosta komada o strasti i ljubavi bez političkih konotacija. Napiso sam do sada oko devedeset komada. U Minhenu je Pjer Polic prvi put režirao moj komad 'Doktor Strap', a ovaj komad sam ja, kao što znate režirao u kragujevačkom pozorištu."

Anita Panić

HAPPY END JE HOLIVUDSKA IZMIŠLJOTINA

Na nedavno održanom, prvom međunarodnom festivalu malih scena, JoakimInterFest 2006. jedna od gostujućih predstava, bila je "Sa' će Božo, svaki čas", po motivima Beketovog Godoa, koju je režirao Mario Kovač. To je zapravo ovovremensko viđenje klasičnog komada koje je napisao Ivica Ivanišević, a sjajno odigrala glumačka ekipa zagrebačkog teatra 'Rugatino'. Glavne uloge, umesto Vladimira i Estrogeņa, u verziji Fabijana i Jerka, tumače Špiro Guberina i Ivica Vidović.

Ivica Vidović je inače, sa ovim teatrom gostovao u Kragujevcu, sa predstavama 'Aj Karmela' i 'Antigona u Njujorku'. U predstavi "Sa' će Božo, svaki čas" igra Jerka.

"Beketa smo pročitavali i uzeli da igramo, a čujte, nije to moda, ali smo i Molijera i Šekspira, Pirandela pokušavali približiti današnjem vremenu. Pa i Nušića, 'Ožalošćenu porodicu' su dva amaterska i jedno profesionalno pozorište igrali u Zagrebu, tema je ostala ista samo su je prebacili u drugo vreme. Tako nam se i Beket učinio baš zahvalan u ovom vremenu, naročito Godo, koji trpi sve promene, možeš ga igrati u bilo kom delu sveta, jer uvek ima takvih ljudi i sudbina, autsajderskih ljudi, koji su imali nešto, a sada više nemaju." - kaže Vidović. Zato smo svi mi krenuli u taj posao i čini mi se da nije bio uzaludan. Ne možeš pobeći od Beketa i njegove sudbine, a Beket je bio strašno sujeverna osoba. Bio je saradnik Džojsov, a ovaj je nosio tesne cipele da bi imao manju nogu. Zato smo mi u našem komadu liku Estragona dali velike cipele" - smeje se Vidović objašnjavajući neke izmene u samom tekstu.

Da li ima dovoljno domaćeg savremenog teksta na hrvatskim pozorišnim scenama?

Strašno se puno piše u Hrvatskoj, ima puno konkursa i te se drame igraju, naravno, više se napiše, nego što se može igrati. Ima mnogo mladih ljudi, pametnih i zrelih, kao što je Dubravko Mihanović koji je napisao komad 'Bjelol' i komad 'Zabe' koji je trenutno jedna od najboljih predstava u Zagrebu, igra se u teatru ITD. Potom Vidić, Matišić.

'Ribarske svađe', divna predstava u kojoj igram, izvodi se deset godina i još uvek se igra i uvek je pozorište puno. To je komedija koju publika voli, ja volim igrati u tom komadu. Igram jednog ribara, znate, u toj predstavi ribari se stalno svađaju, ali se i jako vole.

Da li u Hrvatskoj dolazi vreme koje nameće zapad, da se predstave igraju kratko, premijera i nekoliko repriza?

Mi nismo još uvek u tom sistemu, da radimo kao u inostranstvu, recimo Italiji, gde se sastavi ekipa, spremi se komad, igraju po celoj Italiji, onda se rastanu, i rade novu predstavu.

Kod vas je nedavno donešen Zakon o pozorištu. U kojoj meri on štiti glumce dok aktivno igraju, a kakav je status glumca prvaka, kada ode u penziju?

Ne možemo civilizovano živeti od penzije. Iluzorno je reći koja je cifra, ali ne može se živeti od tih para. Radim još uvek, radio sam i neke filmove, kod Hrvoja Hribara, kod Matanića, kod Petranovića. Radio sam i nešto za televiziju, ali uvek moraš paziti šta ćeš prihvatiti 'da ne odeš k vragu'.

Govoreći o ovom komadu, rekli ste da se ne zna tačno šta se čeka, da li tramvaj, neka devojka, ili prosto se čekaju bolja vremena. Koliko ovaj komad ima tu beketovsku fikciju situacije, kao dramskog čina, a koliko korespondira sa ovim našim beznađem i nekim našim, malim životima u nekom

uređenom, ili neuređenom sistemu? Zapravo, šta mi čekamo?

Komad fantastično odgovara ovom našem vremenu, kao da je napisan pre godinu dana. I zbog toga ta adaptacija Beketova, čini mi se, ovde uopšte nije nametnuta, već veoma odgovara, jer ovaj komad može korespondirati sa svakim gradom, svakim ambijentom. Ja sam odrastao oko takvih ljudi u Splitu, znate. Ima svuda takvih ljudi, koji su bez igde ikoga i koji su osuđeni samo da čekaju i preživljavaju.

Imam osećaj da vas dvojica dok izgovarate replike u komadu, tumačeći Beketove likove, doživljavate male trenutke radosti življenja, odbleske sreće.

Oni u toj svojoj patnji, tuzi i nevolji, u toj svojoj tragediji, su zapravo veseli. Imaju ljubav jedan prema drugome. Oni već zaudaraju, raspadaju se, jednoga bole noge, drugoga boli glava, ali ne mogu jedan bez drugoga! Ali takva su Beketova lica. Oni su bez ruku, bez nogu, žive u kantama za đubre. Ovde je to malo drugačije napravljeno, nismo išli u takvu drastičnost i grubost!

Jesu li Vama danas tesne Vaše glumačke cipele?

A čujte, sva sreća da imamo papuče, pa ih ponekad skinemo. Stalo je u njima dosta toga. Nabije se svašta, tesne, tesne...

Glumica Gordana Gadžić u komadu "Sa' će Božo svaki čas" tumači lik Lakija, ili Luke u novom tumačenju pisca Ivica Ivaniševića i producent je ove predstave. Inače, teatar 'Rugatino' iznajmljuje prostor za predstave i na taj način je realizo-

vano oko desetak projekata, među kojima je i ova koja je gostovala na JoakimInterFestu u Kragujevcu.

"Mi smo jako temeljno čitali Beketov komad, dok smo radili ovu predstavu i to je fascinantno, jer je to matematički precizno napisan komad. Naša je želja bila da prvenstveno dijalektom, dobijamo tu neku prisnost sa tim komadom, a samu temu mi živimo. To znači da vreme koje je došlo sada, početni kapitalizam, nas melje, tako da je najveći sloj ljudi, takozvana srednja klasa, bez vere, bez nade. Ja sam pre mnogo godina na Bitefu gledala Beketovu režiju ovog komada, i ona je bila fascinantno tačna, ali čovek se nekako guši gledajući to. Mi smo stupili u kontakt sa piscem Ivaniševićem, koji je vrhuški poznavalac splitskog dijalekta, jedan duhovit čovek, i koji je u neku ruku napravio slobodan prevod, ima dosta slenga, mada se naravno u najvećem delu držao pisca." rekla je Gordana Gadžić.

"Duboko uronjena u prepoznatljivi lokalni kolorit i ova se nova stara priča, na kraju, ispostavlja kao anti-priča. Happy end je holivudska izmišljotina, kažu evropski intelektualci. Bilo kakav end patetična je laž, dodao bi Beket. Bez ikakve želje da protivrečim pokojnom meštru, "Sa' će Božo svaki čas"...trudi se pokazati da i u toj deprimirajućoj maksimi ima razloga za lekoviti smeh." - rekao je o svom komadu Ivica Ivanišević.

Špiro Guberina u ovom novom, savremenom viđenju Beketovog Godoa igra lik Fabijana.

Ivica Vidović

"Ako postoje nekakvi fahovi, ja sam bio svrstan u karakternu komiku, ali moram reći da sam srećan, eto, Beket mi je falio. Ne mogu se požaliti, igrao sam u životu stvarno mnogo toga, igrao sam najpoznatije svetske pisce, ali falio mi je Čehov i Beket. I sretna je okolnost da je komad prebačen u naše podneblje, a i Ivica i ja se dugo poznajemo. Inače, igrali smo zajedno u nekoliko pozorišnih i televizijskih projekata, tako da smo dobro korespondirali, pa imam osećaj da su nam uloge u ovoj predstavi odgovarale. Volim se oprobati u komičnim, a i ovim tragičnim komadima, kao ovaj koji ima nekoliko slojeva, a Beketovi likovi nam to pružaju, i ja sam se jako dobro osećao na sceni. Mi smo tokom ove godine odigrali nekih šezdeset predstava i uvek imamo publiku.

Ja sam čitav svoj život proveo u Hrvatskom narodnom kazalištu i tu je

Špiro Guberina

velika boljka za glumce što se repriza igra posle deset dana nakon premijere. Utoliko sam ja nakon ove predstave osetio draž da igram svako veče. Onda te glumačke kreacije narastu. Ja sam stasao u karijeri na Šekspiru i Molijeru, a od domaćih pisaca na Držiću. Recimo, meni je najdraži pisac Ranko Marinković i kulturna predstava 'Kiklop' koja je igrana preko sto puta, ali u deset godina, što je dokaz da kada je tekst dobar, da dugo traje. Eto, taj moj pozorišni vek je prošao, imao sam sreće da igram mnoge pisce koje sam voleo. Sada sam sačekao i Beketa, nekako mi je žao, što je izostao Čehov. A što se tiče glumačkih plata, i penzija, ako hoćete biti poštenu u tom poslu, nećete se domoći nekakvih para i lagodnog života."

Anita Panić

OPASNO PO ŽIVOT

Intervju sa direktorkom subotičkog teatra

"Ja sam poslanik teatra koji je u živoj materiji i nemam otklon da mogu da definišem teatar, ja ga jednostavno živim sada", rekla je mr Ljubica Ristovski, upravnica Narodnog pozorišta u Subotici prilikom intervjua za LUDUS. Čini nam se da je u ovom slučaju "živeti teatar" sinonim za "uspešno ga voditi" čak i u situaciji kada je dve trećine zgrade u kojoj se vredno stvara iluzija, opasno po život.

Po čemu je Narodno pozorište u Subotici jedinstveno?

Čine ga dva ansambla, Drama na srpskom i Drama na mađarskom jeziku. Takvo ustrojstvo postoji od samog osnivanja pozorišta 1945. godine.

Ono po čemu smo takođe jedinstveni jeste činjenica da smo pre dve godine imali premijeru na hrvatskom jeziku. Reč je o drami "Ptice" Filipa Šovagovića u režiji Roberta Raponje, hrvatskog reditelja koji ponovo režira u našem teatru. Tu dolazi do izražaja naše strateško opredeljenje, misija da zadovoljimo potrebu publike. Uzimajući u obzir koliko je Subotica raznolika i koliko različitih nacija i naroda u njoj živi, naša kuća nastoji da odgovori na sve prohteve. Upravo zbog toga na scenu postavljamo i po jedan hrvatski tekst.

Za sedam godina, koliko ste u subotičkom pozorištu, mnogo toga ste promenili...

Kada sam je nasledila, ova kuća je imala ogromne dugove, a što se tiče ansambala, Drama na srpskom jeziku brojala je pet glumaca, a Drama na mađarskom samo dva. Koncipiranje ansambala bilo je moj prvi cilj. U tome mi je mnogo pomogao tadašnji direktor drame Dušan Petrović.

Danas smo stigli do toga da srpska drama ima 16, a mađarska drama 17 glumaca u stalnom angažmanu. Ustali smo četiri do pet premijera po drami, što znači osam do deset premijera u sezoni. Godišnje odigramo između 200 i 250 predstava, što u kući, što na gostovanjima, a nasledila sam prosek od nekih 60 predstava godišnje. Osnovne karakteristike oba ansambla su da su glumci veoma mladi, profesionalni i radni, a reditelji koji su radili kod nas naglasili su da su zahvaljujući tome ovde uspešni da ostvare veoma značajne i zahtevne predstave, koje ne bi mogli da postavite ni u jednom drugom teatru u državi.

Veliku borbu vodila sam i što se tiče same zgrade i stvaranja nekih osnovnih uslova za igru. Jedno vreme radili smo u maloj sali, koja je služila i kao probna, pošto nam je građevinska inspekcija zabranila upotrebu jednog dela zgrade. To se popravilo 2003. godine kada nam je na korišćenje data scena bivšeg bioskopa 'Jadran', koja je adaptirana za potrebe teatra. U međuvremenu smo otvorili i jednu malu scenu i nazvali je po glumcu Lajošu Šoltišu koji je tragično nastradao, a ostavio je veliki pečat u Vojvodanskom miljeu kao pedagog, glumac i reditelj. Danas funkcionišemo na tri scene i možemo u potpunosti da realizujemo repertoar, a ranije smo govorili da bismo voleli da dočekamo dan kada će svaka drama, svakog meseca imati po 30 predstava.

Od kako sam ovde, ustanovili smo marketing službu i trudimo se da unesemo novine u rad sa publikom, da sve to merimo kako bismo bili što bliži strateškim ciljevima koje smo postavili. Doterati smo tehničku opremu, i još mnogo toga, a osnovno je da nastojimo da radi-

Mr Ljubica Ristovski

mo što bolje i umetnički kvalitetnije predstave.

Kako ste započeli novu sezonu?

Sezonu smo počeli najlepše moguće, dvema premijerama. Drama na srpskom jeziku izvela je predstavu "Venecijanka" nepoznatog autora u režiji Vesne Topalov, a prva premijera Drame na mađarskom jeziku bio je komad "Netaknuta" (Érintetlen) u režiji Đerđa Hernjaka. Predstoji nam rad na tekstu "Fritzspiel" Borisa Senkera koju će režirati hrvatski reditelj Robert Raponja. Poslednja premijera u ovoj fiskalnoj godini, ako tako govorimo pošto se tako i finansiramo, a ne kako bismo želeli po sezonama, imamo još da uradimo jednu premijeru i to će biti tekst Agate Kristi "Mišolovka". Šekspirov tekst "Mnogo vike ni oko čega", biće prvo što ćemo raditi u novoj godini, a režiraće ga direktorka drame Olivera Đorđević.

Što se tiče Drame na mađarskom jeziku urađene su tri premijere, a do kraja godine realizovaće i muzičku komediju "Ibusar" (Ibusár), koja govori o zgodama u jednoj provinciji susedne Mađarske.

Kakva je saradnja subotičkog Narodnog pozorišta sa drugim teatrima u zemlji i inostranstvu?

Naša kuća ima redovnu razmenu sa pozorištima na teritoriji Vojvodine, a Drama na mađarskom jeziku ima i specifičnu misionarsku ulogu da obilazi mesta naseljena mađarskim življem i da im poklanja pozorišne doživljaje. Što se tiče međunarodne saradnje, najponosniji sam na razmenu sa Hrvatskim narodnim kazalištem iz Osijeka koja funkcioniše već 5 godina, od mnogo pre nego što su naše države potpisale dogovor o saradnji. Sa Osiječkim kazalištem razmenjujemo predstave po reciprocitetu, a nadam se da će se ta saradnja i produžiti i da ćemo raditi i zajedničke projekte. Tu su i brojni festivali na kojima učestvujemo.

Hoće li najstarija pozorišna zgrada na ovim prostorima konačno biti rekonstruisana?

Mi radimo u zgradi koja je izgrađena 1854. i koja je bila jedinstvena po tome što je istovremeno bila pozorište i hotel. Izgradio ju je Janoš Škulteti, ali i pored toga što su Subotičani želeli svoj pozorišni ansambl to se nije ostvarilo sve do 1945. godine. Pozorišna zgrada izgorela je 1915. godine. 1925. ponovo je otvorena i bila je u funkciji sve do 1993. godine. Poslednji put je "šminkana" 1974. godine. Četiri decenije gotovo bez ulaganja, dovelo je do toga da nam je Velika sala već pet godina potpuno neupotrebljiva i na nju ne sme da se kroči. To znači da je dve trećine naše zgrade građevinski nebezbedna i opasno po život. Došli smo do toga da je 1998. godine započeo jedan projekat adaptacije, izgradnje i rekonstrukcije zgrade. Glavni projekti su završeni, konkurisali smo u Nacionalnom investicionom planu i dobili sredstva. Ministarstvo kulture uvrstilo nas je među prioritete i zaista se nadamo da će u Subotici kroz par godina konačno osvanuti jedno zdravo pozorište koje nije opasno po život ni publici ni zaposlenima.

Tatjana Kiš Cegar

PRAVA DRAMA RAĐA SE NA SCENI

Dvadesetpetogodišnja Maja Pelević, autor drama "Pomorandžina kora", "Beograd-Berlin", "Ler", "ESCAPE" "Fake Porno", "Budite Lejdi na jedan dan", dobila je u kratkom roku dve važne nagrade za dramsko stvaralaštvo - "Borislav Mihajlović Mihiz" i "Slobodan Selenić". Njeni tekstovi izvedeni su do sada na scenama Beograda, Subotice i Mostara, ali i berlinskog Volksbuehne teatra i West Yorkshire Playhouse-a u Lidsu. Pelevićeva, koja je kodirektor projekta NADA, a od leta za nama i selektor INFANT-a, za "Ludus" govori šta joj znači pisanje:

"Dok sam studirala dramaturgiju stalno sam se žalila da moj fakultet nije dovoljno dobar, da su predmeti zastareli, da nema dovoljno prakse. Stalno mi nešto nije bilo po volji a danas, s izvesnom distancom, iako, što je razumljivo, i dalje imam neke primedbe, shvatila sam i mnoge pozitivne stvari koje donosi studiranje FDU. Pre svega, to je baza bez koje se ne može. Što se bolje savladaju najdosadniji klasični elementi tehnike drame, to se kasnije na njima lakše eksperimentišu. Najpozitivnije aspekte studiranja u Beogradu shvatim kad odem u inostranstvo. Činjenica je da naša škola ima tradiciju i da mnoge velike evropske dr-

žave još uvek nemaju katedru za dramaturgiju. Onda sam ponosna što sam bila dak naše akademije. Ne kažem da čovek bez škole ne može biti pisac, naprotiv, ali mislim da je put na ovaj način mnogo lepši i lakši. A što se tiče prakse, to nam definitivno nedostaje. U tom smislu najveći problem je nepovezanost katedra na FDU. Niti se reditelji interesuju za dramaturge, niti ih iko - čast izuzecima - motiviše da rade tekstove svojih kolega. Svoja prva izvođenja pisci tako uglavnom dožive uoči kraja studija, ili posle, a i sam kraj studiranja je traumatičan. Kada ti profesori šaljivo kažu "Čestitamo, sad ste zvanično nezaposleni" pokazatelj je da piscima treba dati neki ventil između studiranja i profesionalnog života.

U tom smislu je projekat NADA, onako kako ga je koncipirao i realizovao Miloš Krečković u NP, dobra inicijativa za motivisanje mladih izgubljenih pisaca. Ja i dalje nisam sigurna, da nije bilo tog projekta, da bih bila tu gde sam sad. To je definitivno bilo mesto gde sam istovremeno mogla da se osećam kao kod kuće, a da oko sebe imam svoje kolege koji su u svakom trenutku bili spremni da mi pomognu oko drame i da podele sa

mnom svoje probleme. Prvu ozbiljnu praksu sam upravo stekla na tom projektu. Iako projekat NADA nije ono što je bio na svom početku, on i dalje ima svoj smisao. Milan Marković, Filip Vujošević, Milena Bogavac i ja smo pored sajta za promovisanje savremene srpske drame (www.nova-drama.org) - a po stoti put napominjem da SVI zainteresovani pisci mogu da okače svoje drame na sajt - u poslednje dve godine realizovali i nekoliko radionica i javnih čitanja komada, što je za nas pokazatelj da projekat i dalje funkcioniše. Drugu praksu, koja je apsolutno neophodna u životu svakog dramskog pisca, dobila sam radeći u pozorištu. Na svakom projektu naučiš nešto novo, polako počinješ da se oslobađaš sujete i shvataš da bi probe trebalo da budu aktivan proces u kojem se tekst neprestano konstruiše i dekonstruiše. Svaka moja drama samo je predložak za predstavu i volela bih da se, u zavisnosti od reditelja, glumaca i koncepta, svaki tekst prilagođava toj novoj ideji. Zato mi ne bi bilo interesantno da režiram svoje tekstove. Reditelj je tu da unese novu dimenziju teksta, a publika će ga opet na kraju tumočiti na svoj način. Pozorište, na kraju krajeva, uvek funkcioniše kao lavina.

Čitam sve i svašta, u zavisnosti od raspoloženja. Od "Glorije" do Barta. Doduše, češće "Gloriju". Trenutno fanatično iščitavam sve objavljene romane mladog norveškog pisca Erlanda Lua. A od drama uglavnom čitam savremene (nemačke, britanske...) pisce. S nestrpljenjem iščekujem svaku novu dramu Martina

Maja Pelević

Krimpa. U pozorištu uglavnom ne biram šta gledam. Gledam sve za šta dobijem karte. Toplo preporučujem sva izvođenja mladih ovdašnjih pisaca u poslednje vreme ("Dragi tata" Milene Bogavac, "Half-lajf" Filipa Vujošević, "Dobro jutro gospodine Zeko" Milana Markovića, "Velika bela zavera" Dimitrija Vojnovca). Što se našeg pozorišta tiče, mislim da je to za širu analizu. U ovom trenutku samo želim da pohvalim uprave pozorišta koje su se konačno setile da počnu da podržavaju ovdašnje novo dramsko pisanje. I nadam se da će to postati praksa u budućnosti. Nisu se odjednom namnožili dobri mladi pisci, nego su pozorišta konačno počela da ih izvode.

Ja više ni sama ne znam šta me se tiče. To se menja iz dana u dan. Živimo u takvom vremenu da su senzacije na svakom koraku. Teško je skoncentrisati se na jednu stvar. Nešto ti stalno skreće

pažnju. Znamo još iz osnovne škole da su sve teme odavno ispričane. Za mene je jedina autentična tema ona koju proizvede tvoja sopstvena emocija. Volim drame u kojima se oseća iskrenost. One mogu biti odlične, ili manje dobre, ali te uvek na neki način potresu. Moja sledeća drama, koju radim u saradnji sa rediteljem Kokanom Mladenovićem za SNP, baviće se medijskim manipulacijama. Pokušaću da prikazem na koji način mediji konstruišu poželjnu sliku stvarnosti, kako od tuđe nesreće prave reklamom i kako je nekada bolja izolacija od nekontrolisane mreže medijskih slika koje predstavljaju pojedinca u pogrešnom svetlu i prave od njega reality show. Saradnja sa Kokanom Mladenovićem je u ovom slučaju počela već pri nastanku ideje. On mi je predložio temu koja se njemu u ovom trenutku učinila interesantnom i ponudio mi da napišem tekst, uz potpunu autorsku slobodu. U tom smislu, mislim da je saradnja pisca sa rediteljem, gde su oboje angažovani i u procesu pisanja, a i kasnije u procesu realizovanja teksta - neophodna. Ja uglavnom tako funkcionišem. Prva, druga, ili-retko- treća ruka drame nastaje za stolom, a tekst dobija svoje potpuno uobličenje i smisao tek na probama, sa rediteljem i glumcima. Naučila sam da nemam problem sa štrihovanjem teksta, niti sa dopisivanjem. To čak smatram poželjnim. U saradnji sa Slađanom Kilibardom, Ksenijom Krnajske, Jelenom Bogavac i Goranom Markovićem shvatila sam da je najbolje pustiti tekst da sam sebe pronade na probama i da je uvek neverovatno zadovoljstvo kad osetiš da je svaki član ekipe utkao deo sebe u dramu.

S. Miletić

NOVOSTI IZ SRPSKOG NARODNOG POZORIŠTA

U zajedničkoj adaptaciji Svetislava Jovanova i rediteljke Ksenije Krnajske izvedena je na Kamernoj sceni SNP premijera drame Henrika Ibzena "Avteti". Ibzenova drama govori o praštanju grešaka, sebičnosti ili kukavičluka, i preuzimanju odgovornosti "koje je tema našeg doba".

SNP je najavilo premijeru Šekspirovog "Troila i Kresida" u režiji Švajcarke Lorans Kalam za 25. novembar na sceni "Pera Dobrinović". Ova predstava je nastala u koprodukciji SNP-a, Kompanije "03" i Pozorišta Karuža. Interesantno je što u njoj igraju i naši i Švajcarski glumci, na srpskom i francuskom jeziku. Predstava će biti izvedena sedam puta od 24. do 30. novembra i to će biti jedina prilika da je publika vidi, jer zbog

složenih produkcijskih uslova više neće biti na repertoaru.

Pre premijere u SNP predstava "Troil i Kresida" je premijerno izvedena u Švajcarskoj, (u Sijeru i Ženevi).

Gosti SNP

Iz Zvolena u Slovačkoj stigao Molijerov "Tvrđica", u režiji Martina Kakoša i izvođenju pozorišta "J. G. Tajovskog". Narodno pozorište iz Zrenjanina, za gostovanje u SNP je odabralo komediju "Iza kulisa" Majkla Frejna, u režiji Olivere Đorđević. Predstavu "Vučjak" Miroslava Krleže, u režiji Anđelke Nikolić izvelo je NP iz Kikinde.

Iz predstave "Važno je zvati se Ernest"

SNP u gostima

Predstava "Greta, stranica 89" u režiji Borisa Liješevića izvedena je u Tuzli, "Ujkin san" u režiji Egona Savina u Beogradu, a "Avteti" u režiji Ksenije Krnajske u Zrenjaninu. "Romeo i Julija" u režiji Predraga Štrpca učestvuje na Jugoslovenskom pozorišnom festivalu u Užicu.

M.J.

STARI ŠTRAJK U POZORIŠTU MLADIH

U poslednjih mesec dana dobili smo dvadesetak različitih elektronskih pisama vezanih za štrajk u PM. Najviše ih je stiglo od štrajkača, koji bez izuzetka naređuju da se njihova pisma objave u celini. Ima nekoliko od publike, sličnih onom što smo objavili u br. 138 i jedno potpuno suprotno, gde se takođe zahteva kompletno objavljivanje. Stigao je i jedan lični stav podrške štrajkačima iz Novosadske Opere.

Kada bismo sva pisma objavili ne bi ništa više stalo u Ludus. Zato smo odlučili da ne objavimo ništa i da sačekamo rasplet.

Međutim, stiglo je i nekoliko pisama od mladih glumaca koji gostuju u Pozorištu mladih. Među njima ima vrlo dugačkih, žestokih i ogorčenih na štrajk. Odlučili smo da objavimo jedno blaže, benevolentnije, zbog toga što ovi mladi ljudi predstavljaju četvrtu stranu neprijatnog sukoba, odnosno - njegovu drugu kolateralnu štetu. Naime, sukobljeni su štrajkači i direktor, a kolateralna šteta su publika, tj. deca i gostujući mladi glumci. Pošto smo zahteve štrajkača, stavove direktora i stav publike već objavili u prošlom broju, smatramo da valja objaviti i stav četvrte strane. Koji glasi:

ISTINA O POZORIŠTU MLADIH

Ovim putem obraćamo se vernoj pozorišnoj publici, građanima Novog Sada i svim ljubiteljima i poštovacima pozorišta jer smo sticajem okolnosti uvučeni u situaciju koja se trenutno događa u Pozorištu mladih.

Od strane upravnika Pozorišta mladih, Tomislava Kneževića, smo pozvani za rad na predstavi "Beograd nekad i

Iz predstave "Snežana i 7 patuljaka"

sad', a na osnovu gledanja ispitne predstave na Akademiji umetnosti u Novom Sadu. Samim tim želimo da iskažemo zahvalnost na ukazanoj prilici i poverenju da nam kao mladim školovanim glumcima pruži šansu za profesionalni rad u pozorištu. Naglašavamo da je gospodin Knežević otvoren i spreman za dalje angažovanje mladih školovanih glumaca što je zaista prava retkost kada znamo da danas veliki broj glumaca nema posla i šansu za pokazivanje.

Na osnovu predstave "Beograd nekad i sad" koju smo radili sa velikim entuzijazmom i željom da se kao novi mladi glumci dokažemo pozorišnoj publici i opravdamo poverenje gospodina Tomislava Kneževića, nedavno nas je rediteljka Marića Vuletić Naumović angažovala za rad na predstavi "Snežana i sedam patuljaka".

Način na koji pojedini glumci iz predstave "Snežana i sedam patuljaka"

opstruiraju igranje pomenute predstave i nas, direktno ugrožava time što samim neigranjem predstave ugrožava našu materijalnu egzistenciju i sprečava da se svojim poslom bavimo na jedini mogući način.

I na kraju da citiramo Ljubomira Sinovića iz teksta "P.P.S." "U ovom svetu u kom pretvaramo ovcu u kožuh, medveda u šubaru i svinju u čizme, ko će učiniti ako nećeš ti, da kožuh zableji, da šubara zamumla i da se čizme oprase... Mišlju mudraca koga je praporac s mape oglasio, iza zavese svetli svet koji se pred njom ugasio."

Mi samo želimo da svet nastavi da svetli i da na pozornici pokažemo koliko umemo i znamo.

Novi Sad, 31.10.2006.

Bojan Belić
Sanja Radišić
Jelena Minić

OD SAD ĆEMO VAM GOVORIT' - 'Vi'

"Dobar dan. Zovem iz Sarajeva. Ja sam Irena iz organizacije MES-a. Vaša koleginica, Kaća Dorić, prvakinja sarajevskog pozorišta, dobija Zlatni venac MES-a za životno delo, kao i Tvrtko Kulenović, pisac, dramaturg, esejista. Želi da joj vi budete gost pored Zijaha Sokolovića i gospode Muzafrije, a o Tvrtku će govoriti profesor Mirjana Miočinović." Naravno da pristajem.

Posle se čujem sa Kaćom. "Koliko mogu o tebi da govorim?"

"Ti ćeš govoriti o našem zajedničkom studiranju u Beogradu, kako si želela, ali ne više od 3 minuta", skoro hladno odgovori Kaća.

"Tako kratko", kažem.

"Može i manje". Pozdrav.

Ovo je mali uvod. Neko je rekao, nije dovoljno biti samo talentovan.

Razlog što sam proširila svoju priču o Kaći Dorić: mi veoma malo znamo jedni o drugima, odnosno o kolegama koji žive i rade van gradova u kojima živimo mi. A tu ima zaista izuzetnih biografija. Jedna od tih je Kaćina, a sada nisam morala da pazim na tajming. Dino Mustafić koji je nedavno imao veoma uspešnu premijeru u Teatru 'Bojan Stupica' i bio predsednik žirija ovogodišnjeg Bitefa, pozdravio je laureate i predao im Zlatne vence.

A ja sam je ovako oslovila 29.10.2006. u Kamernom teatru u Sarajevu.

"Pozdravljam Te draga Kaća, sa velikom zahvalom što si me pozvala i počastvovala da prisustvujem ovom nadasve svečanom činu. Znam da se i sama groziš bilo koje vrste slavopojki, ali žao mi je, moraćete da izdržiš.

Pozorište se na razne načine umešavalo u naše privatne živote pa i dramatično. Često i spasonosno, Ti to najbolje znaš. Pa, evo i sada (baš pomalo trivijalno) da nije prekinut projekat u mom matičnom pozorištu ne bih mogla biti ovde. A kako sam sinoć imala predstavu u Zvezdara teatru, nisam mogla drukčije doći danas, nego jutarnjim autobusom.

Doći u grad Sarajevo koje je samo po sebi poseban simbol, ali i grad u kome su se venčali moji roditelji baš u Crkvi Sv. Vinka, tako mi se zvao otac, a moj suprug, Bekim Fehmiu, je baš ovde rođen (oprostite, nisam mogla, a da to ne pomenem).

Kaća je odmah posle završene Akademije došla ovamo. Desilo se to nekako brzo. Kad je stigla jesen, nje više nije bilo u Beogradu. Svako ima svoje predošćanje budućnosti. I tako je na različitim geografskim stranama krenuo naš život dvočasovni, kad počinjete i nevoljno da pripadate svima. A četiri godine studija glume (1955-1959) koje smo takoreći nerazdvojno provele pripadalo je samo nama. Klasu je vodio profesor Tomislav Tanhofer sa asistentom Minjom Dedićem i Ljiljanom Krstić, a Kaća se najviše družila sa Batom Stojkovićem, Pljakom Kostićem, Nenadom Šegvićem, Mićom Koenom, Marijom Milutinović, Milkom Frušić.

I tako sam upoznala jedno devojčice - Kaću. Kovrdžave kose - zlatasto-smeđe, velikih i lepih očiju, jačih obrva, zaraznog smeha vitkog vretenastog stasa, pogleda koji gleda pravo u tvoju dubinu.

Počelo je naše prijateljstvo.

Kaća je bila nemirnog duha. Radoznala, sve je interesovalo, vredna. Pratili smo šta se dešava i kuda idu umetnički tokovi, osluškivali promene (polovina je pedesetih), a neko ko je (nikad nisam uspela da saznam kako joj je to polazilo za rukom) među prvima to saznavao i osećao, bila je Kaća. Sećam se dana (mislim da je bio sunčan) kad nam je sva uzbuđena pričala o nekom vajar Vukoviću i njegovoj skulpturi Ranjenika, nešto novo, čuderno. Vuković je ubrzo postao tema dana i bilo je mnogo polemika u vezi te njegove skulpture.

Donosi stihove Milana Dedinca, upravnika Jugoslovenskog dramskog pozorišta. Ona i Bata Stojković bivaju odabrani da ih govore među starijim čuvenim glumcima, jer treba da se čuje kako i mladi govore i razumeju njegovu poeziju. A bili smo tek druga godina studija.

Kaća je među prvim putovala u inostranstvo, a u Parizu je provela šest meseci kao stipendista, pričala nam je novosti iz tih krajeva.

Stanovala je u iznajmljenoj, mogu da kažem sobici. Otvorite vrata i hop, odmah morate da sednete, ili legnete u krevet. Više mesta nije bilo. Ali, moglo je da stane nas neprojeno, kad bi iz Bačkog Gradišta stizale čudesne dakonije Kaćine - mama Danke. Lepo ime Danka. Ti paketi su nezamislivo bogati - najfiniji sirevi, ko-

lači itd., Kaća je sve to sa nama zaista bratski delila.

Velika mama Danka! Čast mi je bilo poznavati tu nadasve izuzetnu ženu, pametnu, toplu, kupala nas je svojom ljubavlju i razumevanjem nemerljivo, kao vojvodanska ravnica i bila je možda najduhovitija žena, koju sam upoznala. Tih godina se punio naš kovčeg životni, naša zaloga za budućnost. Saznavale glumu, ljubav, predosećale budućnost.

Imamo po 20 godina. Leto je. U Splitu smo. Šetamo između zidina Dioklecijanove palače. Ugledamo u isti mah naočitog, visokog mladića. I on razgleda, fotografiše. Obema nam se dopao. Odluka pada. Pozvraćemo ga na kafu. Pokazalo se da je Španac, odgovorio je, valjda, na engleskom - "Zahvaljujem se! Ali ja bih bio gost vašeg srca, nego vašeg džepa."

To je za nas bio tako fantastičan događaj i dugo smo to prepričavale na koji je on to način kazao, ma to može samo jedan Španac!

Akademsko pozorište je bilo mesto gde smo sticali praktična iskustva. Zajedno smo igrale u predstavi "Čovek, nož i vatra" u režiji Miroslava Belovića. U epizodi 'Čovek' - partner joj je bio baš Bekim Fehmiu. Sećam se jedne Brucošijade, satirične predstave kojom su dočekivani brucosi iz cele Jugoslavije. Ja sam bila kao manekenka, tad su u modi bile džak haljine. Haljina je bila zaista od džaka, a Kaća voditelj cele te priredbe. Ona je to radila tako sjajno da bi današnje voditeljke mogle što šta da nauče.

Kaća je odmah po dolasku u sarajevsko Narodno pozorište, gde je provela ceo glumački vek, u režiji dr Marka Footeza zaigrala Ofeliju. Sledi Nataša Rostova u 'Ratu i miru' jedan od koreditelja i dramaturg bio je Meša Selimović. Pa 'Bogojavljenka noć', 'Romantične duše'.

'Mali princ', Egziperijev, je prva solo produkcija (monodrama) u ondašnjoj Jugoslaviji. Sada ima toliko monodrama - Kaća je u tome bila prva. Gostovala je i u Ateljeu 212. Igra Molijera, Krležu, Acu Popovića, Fejdo, Dostojevskog, takoreći sve glavne uloge, da bi jedna od poslednjih uloga u matičnoj kući, bila Korobocka u 'Mrtvim dušama'. Kad se osnovala pozorišna akademija u Sarajevu postaje profesor, a njeni učenici su Zijah Sokolović, Miralem Zupčević, Etela Pardo.

Kaća Dorić kao Ofelija u *Hamletu*

Stiže vest, Kaća se udala i dobila ćerku Andreu.

U kamernom teatru 55 režirala je 'Groblje automobila' i 'Koncert u jajetu' - dva Arabalova komada.

Kaća je sa Zijahom Sokolovićem igrala jednu predstavu 347 puta pa i u mraku kao što se desilo u jednom mestu. "Ugovor ste potpisali, a u ugovoru ne piše da li sa svetlom ili bez svetla", bio je neumoljiv upravnik Doma kulture, kako se seća Zijah Sokolović.

Sve smo se rede čule i vidale. Uglavnom vesti o njoj pričao mi je njen voljeni brat, Zlatan Dorić, reditelj i pisac.

Pa onda dođe neki rat.(1992-95) Trogodišnja opsada Sarajeva (duža od opsade Staljingrada, a ipak kraća od opsade Troje). Kaći i njenom suprugu, cenjenom književniku Zdenku Lešiću, pripada dve godine sa samo nekoliko dana bez granata. Pa šta ti valja činiti, kad dođu teška vremena? Za šta imaš snage? Zbog čega vredi živeti kad je toliko smrti, nesreće i zla oko tebe, a ne znaš meseci, šta ti je sa jednim detetom niti dete zna šta je sa roditeljima? Devojčice Andrea se čudom spasila iz Sarajeva, stigla do Londona, a sada se na maminoj proslavi sa suprugom Englezom i ćerkom Larom, koja izgleda kao hodaćuća lutka, pojavila kao prelepa sofisticirana mlada žena. Kaća i Zdenko su delili istu sudbinu svojih sugrađana, on je pisao uz šum najlona koji su zamenjivali prozorska stakla, (kažu da je celo Sarajevo nekako sablasno šuštal kad bi duvao vetar), a Kaća bodrila svoje studente, izrežirala predstavu 'Ljubovnici', nepoznatog autora, i dovela do premijere antiratni mjuzikl 'Kosu' koju su često igrali i uz sveće, muziku granata i nešto zajedničkog uzvišenog plača. U tom času to su jedine predstave u opkoljenom Sarajevu. Jedino duhovno uporište. Do karata se nije moglo doći. Pravo ludilo. Nije bilo značajnije TV kuće u svetu koja nije emitovala odlomke iz te predstave. Sve svetske novinske agencije su o tome pisale.

Mala anegdota

Ide Kaća na probu. Svečano doterana u visokim štiklama. Snajperi su gospodari života i smrti. Zapuca metak. Kaća stane. Pa još jedan. Nasta opšta trka. Kaća i dalje stoji ukopana. Misli "E neću baš da se maknem". Kad trčim u štiklama znam da izgledam bangavo (to je Kaćin izraz), treba još i da mi se smeju. Kasnije je saznala da je dobio opkladu snajperista koji je rekao da neće potčrati.

Kad su najzad posle dve godine uspeli da izađu iz Sarajeva, gospodin Zdenko dobija mogućnost da predaje u Londonu, a ona opet neumorna, učestvuje u predstavi opera 'Sarajevo' sa Radetom Šerbedžijom, igra u TV drami i režira na srpskom i na engleskom tekst Mire Gavrana, 'Ljubavi Džordža Vašingtona' sa Etelom Pardo. Dozvola boravka u Londonu se bližila kraju, Zdenko postaje profesor slavistike u Seulu. Sa studentima slavistike napravila je predstavu na srpskom 'Ljubavno pismo Koste Trifkovića', a profesor Zdenko Lešić je napisao uzbuđljiv roman o Koreji i njihovom boravku tamo. Zove se 'Tara'.

Kaća je dobila sve nagrade koje mogu da se dobiju za glumu, rad u kulturi i umetnosti. Pored ostalog ima "samo" tri Zlatna lovorova venca na MES-u.

Kaćin talenat, duh, hrabrost, svest o vremenu u kome živi i poriv i saznanje šta joj valja u kom času činiti su utrli put ka ovom velikom priznanju. Kažu na mom primorju kad nešto zaslužite - od sad ćemo vam govorit' -Vi. Odavno je trebalo tako da bude.

Draga Kaća, drago mi je što ste me pozvali da na ovoj pozornici budem Vaš gost. Primite pozdrave i čestitanja od mog supruga Bekima Fehmiua.

Branka Petrić

Kaća Dorić i Tvrtko Kulenović

O MILKI GRGUROVOJ

U enciklopedijskoj belešci o Milki Grgurovoj stoji: Grgurova Milka (1840-1924), glumica, članica Narodnog pozorišta u Beogradu, jedna od najvećih i najmiljenijih srpskih tragedkinja romantičnog perioda, beogradska Sara Bernar. Bavila se i književnim radom. Ostvarila niz uloga iz Šekspirovih dela: Dezdemona u *Otelu*, Ofelija u *Hamletu*, Julija u *Romeu i Juliji*, Regana u *Kralju Liru*, kao i role iz srpskog i nemačkog repertoara.

Ovih šest-sedam šturih redova ne da ju, razume se, ni dovoljnu ni preglednu delatnost najznačajnije srpske glumice devetnaestog veka. Reditelj i pisac, Vera Crvenčanin, naumila je da istraži životnu i umetničku biografiju Milke Grgurove i da monografijom posvećenom ovoj glumici upotpuni naša dosadašnja saznanja o njenom stvaralaštvu.

Kći domaćice Sofije i trgovca Save Grgurova, Milka, rođena je u Somboru 1840. godine. Stekla je valjano obrazovanje koje su devojke u to doba mogle da

dobiju u „Zavedeniju za vaspitanje i obrazovanje srpskih kćeri“, a dobro je savladala nemački i francuski jezik. Zbog propasti očeve trgovine biva, protivno svojoj želji, udata za trgovca Matića u Sremske Karlovce kada je imala šesnaest godina. Posle rođenja kćerke, Milka odlučuje da napusti muža sa kojim se nikako nije slagala i vraća se osiromašenim roditeljima u Sombor. Tada je u njoj sazrela odluka da se profesionalno bavi glumom. Pomoć joj pruža Jovan Đorđević, pod čijim rukovodstvom je Srpsko narodno pozorište, pa Milka Grgurova postaje glumica ovoga teatra. Sledećih nekoliko godina Grgurova provodi u ovome ansamblu, najčešće na putovanjima po južnim predelima Austrougarske carevine, a malo boraveći u Novom Sadu. Javlja se na konkurs za glumce koji je raspisalo tek osnovano Narodno pozorište gde biva primljena i u kome će ostati do kraja karijere.

Vera Crvenčanin detaljno prati glumački i životni put Milke Grgurove, kako

vidimo, od njenih prvih koraka na pozornici do najvećih ostvarenja. Strpljivo istražujući korak po korak glumičinog uspona, Vera Crvenčanin čitaocu pruža i širok uvid u društvene, političke i kulturne prilike u Beogradu u drugoj polovini devetnaestog veka, nastojeći da obiljem informacija ponudi sveobuhvatnu sliku srpske prestonice i okolnosti u kojima se razvijao pozorišni život toga doba.

Glumačka delatnost Milke Grgurove pripada pionirskom razdoblju rada Narodnog pozorišta, periodu u kome su se izgrađivali koliko sam teatar, toliko i publika kojoj su predstave bile namenjene. Formirano po uzoru na Burgteatar, Narodno pozorište je - osim principa organizacije rada - od bečkog pozorišta preuzelo i deo repertoarske orijentacije, da bi osamdesetih godina devetnaestog veka postepeno menjalo i svoj repertoar i proširivalo ga francuskim salonskim komadima i melodramama. Kao znak zrelosti i naraslih mogućnosti ansambla možemo označiti postavljanje Šekspirovih tragedija u kojima je jedno od najznačajnijih mesta zauzela Milka Grgurova. Taj rani period rada Narodnog pozorišta naša teatrologija obeležava kao romantičarsko razdoblje u kome je glumački izraz bio

natopljen retorikom, patetičnim eksklamacijama i povišenim govorom. Pa ipak, pozorišni kritičari toga doba, navodi Vera Crvenčanin, uočavaju da se glumačka umetnost Milke Grgurove razlikuje od romantičarskog zanosa, da je Grgurova na sceni istinita, da poseduje izvanrednu tehniku govora, da „zanosi svojim glasom, mekim, toplim i prijatnim“, da poseduje sigurnost na sceni i da se njene uloge odlikuju psihološkom prostudiranošću i tananom analizom.

Vera Crvenčanin posvećuje dužnu pažnju ličnom i privatnom životu Milke Grgurove u kome se glumica neprekidno susretala s nedaćama, materijalne i zdravstvene prirode. Svega deceniju i po Grgurova je proživela u srećnom, drugom, braku s oficijom Konstantinom Aleksićem.

Autorka monografije opisuje i poslednje dane Milke Grgurove kada je glumica, skoro sasvim zaboravljena, tavorila u sobici u dvorištu „Manježa“, bez odgovarajuće nege i u oskudici.

Vera Crvenčanin govori i o književnom radu Milke Grgurove, zaključujući da je i u ovoj oblasti stvaralaštva Grgurova predstavljala značajnu pojavu u književnom životu Beograda. Monografi-

ja donosi i spisak uloga koje je Grgurova ostvarila, kao i listu naslova njenih književnih radova.

Studijom o Milki Grgurovoj, Vera Crvenčanin kao da je odužila i naš zajednički, nacionalni dug prema najznačajnijoj srpskoj glumici XIX veka.

Radimir Putnik

Izdavač: Muzej pozorišne umetnosti Srbije, Beograd, 2004.

KONZERVATIVNO O STERIJI

Kao svoj doprinos obeležavanju jubileja Jovana Sterije Popovića - 200 godina od rođenja i 150 godina od smrti - izdavačka kuća Draganić objavila je izbor iz dela znamenitog pisca. Ova knjiga koju kao urednik potpisuje Jovan Zivlak, svojom koncepcijom i obimom (preko 1000 stranica) zaslužuje pažnju naše kulturne javnosti.

Knjiga je komponovana iz dva dela. U prvom se nalazi izbor iz Sterijinog stvaralaštva, a u drugom ogledi o Sterijinom delu i odlomci iz većih radova o Steriji.

Kada je reč o prvome delu knjige, možemo konstatovati da je priređivač Nikola Grdinić odabrao reprezentativan izbor iz Sterijinog opusa. Objavljeno je deset komedija i tragedija „Smrt Stefana Dečanskog“. Iz pesničkog stvaralaštva Grdinić je odabrao 23 pesme, a od prozih dela štampani su „Roman bez romana“ i „Knez Janko iz Konjske i dahija Aganlija“. U prvome delu knjige nalaze se još i odabrani satirični, humoristički i zabavno-poučni spisi, nekoliko Sterijinih ogleda o jeziku i književnosti, dva napisa iz „Retorike“ i dva pisma upućena Vuku Karadžiću.

Sam priređivač veli da je izbor iz dela Jovana Sterije Popovića „bio rukovoden sa dva kriterijuma: da se u izboru nađe sve ono što je priznato i prepoznato kao trajna vrednost njegovog dela, ali i da se pruži uvid u celinu njegovog rada kroz, makar redukovano, izbor onih njegovih radova koji se ne smatraju važnim ili značajnim“.

Drugi deo knjige sadrži, kako je već rečeno, izbor iz kritičkih osvrta o Sterijinom delu.

Ovaj deo knjige načinjen je profesorski pedantno i, takođe, profesorski konzervativno. Priređivač se, drugačije rečeno, oslonio na odavno objavljene recenzije i ogleda o Sterijinom delu, a sasvim je zanemario studije koje su se pojavile posle 1989. godine. Ako je priređivač i našao valjane razloge da objavi tekstove Pavla Popovića, Tihomira Ostojića ili Stojana Novakovića, ne nalazimo osnove za njegovo izbegavanje da preuzme barem delove iz eseja koje su o Sterijinom delu napisali Vaso Milinčević, Ljubomir Simović i Nebojša Romčević, izuzev u stanovištu da su ova štiva objavljena tokom poslednjih petnaestak godina, pa su otuda još „neverifikovana“ sa stano-

višta konzervativne nauke o književnosti. Nikola Grdinić, u autorskom prilogu o Steriji „Zapadnjak i slavjanofil“ iskazuje se kao pouzdani istoričar književnosti i njegova razmatranja dva osnovna roda srpske književnosti - posebno poezije - u devetnaestom veku predstavljaju ga kao naučnika koji uspešno sintetizuje raspoloživu književnu građu i ostvaruje zanimljive stavove. Ali, kada treba na isti način da istraži dramski rod, Grdinić se oslanja na pređašnje autoritete i njihove analize koje su - sa stanovišta savremenih književnokritičkih metoda - nepotpune ili prevaziđene. Otuda se priređivaču može uputiti zasnovan prigovor da je izbor iz literature o Steriji nedovoljan

upravo sa stanovišta interpretacije Sterijinih komedija koje su tokom poslednje tri decenije doživele više uspešnih scenskih i televizijskih postavki.

Osporavanju podleže i Grdinićeva procena da je Sterijin komediografski opus u periodu posle Drugog svetskog rata bio prikazivan uprošćeno, ili u skladu s ideološkim potrebama komunizma. Zbog toga su intelektualni krugovi, veli Grdinić, preneli akcenat sa Sterijinih komedija na njegovu poeziju nalazeći u njoj glavnu vrednost. Ova Grdinićeva ocena, izvesno je, proizilazi iz njegove neobaveštenosti o pozorišnim interpretacijama Sterijinih komada, od postavke

Beograd, 2006.
Priređivač: Nikola Grdinić

29 GODINA NA SCENI SRPSKOG NARODNOG POZORIŠTA

Sećanje na glumca: Vladislav Kaćanski

Sredinom ovog oktobra, baš tog 15. njegovog dana, put nebeskih scena zauvek se zaputio Vladislav Kaćanski. Glumčina, hedonist i lucidni klovn pozorišnih muza, koji je besprekorno i uvek s izvesnom dozom finog cinizma, iz sebe i likova koje je igrao umeo - kao retko ko - da izvuče najneobičnije i do tad sasvim nepoznatije boje.

Bio je prvak Drame Srpskog narodnog pozorišta u kojem je proveo ceo svoj glumački vek, bezmalo od 1977. godine. Poslednji put na sceni je stajao 22. septembra ove godine, kao Muž u „Nahodu Simeonu“.

Slavu ovozemaljsku i nemire njene Vlada Kaćanski počeo je da pribavlja još kao student četvrte godine glume FDU, kada mu je pripala nagrada „Bojan Stupica“. Usledile su nagrade Udruženja dramskih umetnika Vojvodine, Susreta vojvodanskih pozorišta, Zemun festa, Vršačke pozorišne jeseni, godišnje nagrade i pohvale SNP-a ... Dobio je i Sterijinu nagradu za ulogu Svete Milosavljevića u predstavi „Mrešćenje šarana“.

Za svojih 56 leta učinio je da ga mi koji smo stajali s ove strane scene zauvek pamtimo kao jednog od Nušićevih, Čehovljevih i Molijerovih

junaka, ali i Sterijinih, Pekićevih, Kovačevićevih, Šoovih, Šekspirovih, Popovićevih...

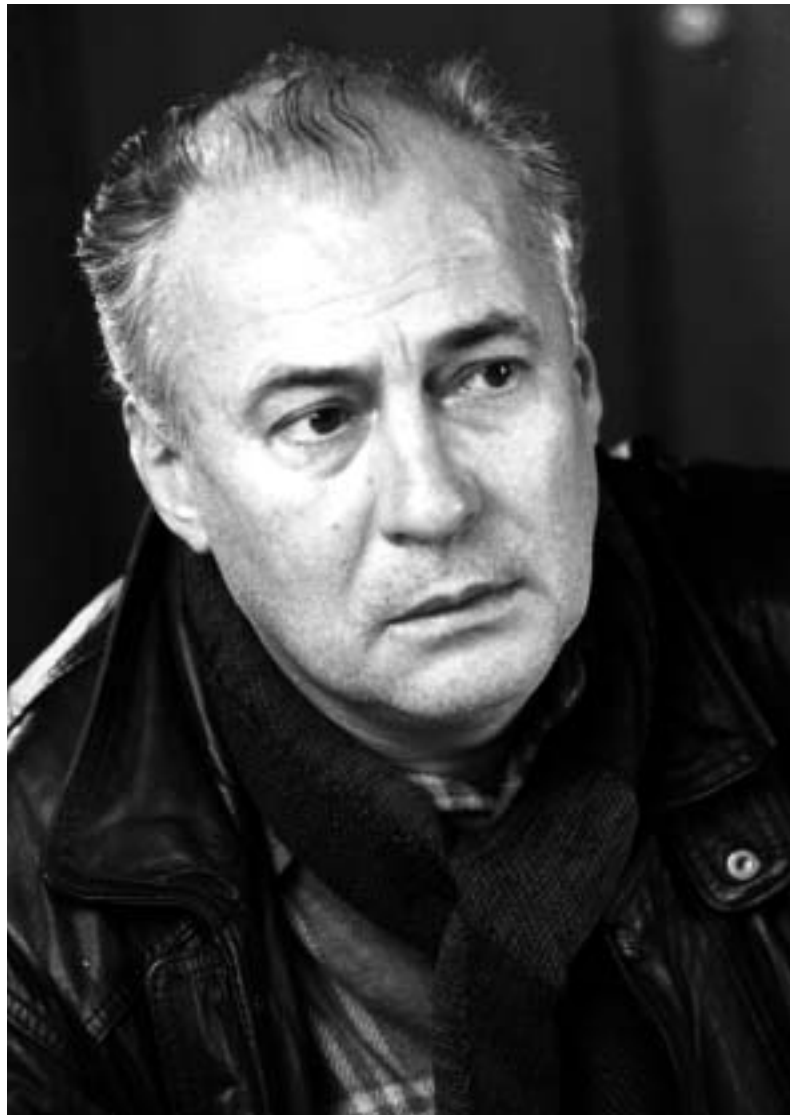
Oni koji su s njim gradili čudesni život na sceni znaju da je na kraj umeo da izađe sa zahtevnim prohtevima svih reditelja, od Egona Savina, Vide Ognjenović i Dejana Mijača, do Steve Žigona, Ljubiše Georgievskog, Slobodana Unkovskog, Branka Pleše, Dušana Jovanovića i Ljubiše Ristića... ali i mladih lavova poput Stefana Sablića, ili svog ličnog mladog lava - Marka Kaćanskog.

Pamtićemo svakako njegovog Hektora i dirigenta u „Stendalovom sindromu“, ujka Vasu u „Gospođi ministarki“, Blagoja Babića u „Putujućem pozorištu Šopalović“, Rajka Pevca u „Svetom Georgiju“... Pamtiće ga svakako i svi oni koji su ga videli u predstavama Akademskog pozorišta „Promena“ ili pak u Subotici, u nekoj od predstava u kojima je igrao u tamošnjem pozorištu.

Dragi Vladislave Kaćanski, Gospodine Glumče, neka su Vam laki i mirni nebeski puti, a na njima, kad ih sretnete, pozdravite Peđu, i Šalaju, i sve one s kojima Vam je ubuduće na toj sceni gore stajati.

S poštovanjem - oni koji su Vas voleli i na sceni poštovali.

S. M.

KLASIKU TREBA ČUVATI, ALI I STVARATI

Scena iz Koštane vranjanskog pozorišta

Dvadeset i šesti **Borini pozorišni dani** uspješno su protekli u Vranju, od 21.10. do 31.10. 2006. Festival je otvorila gospođa Ljiljana Šop sekretar Ministarstva za kulturu republike Srbije, koja je iskoristila priliku da direktoru Pozorišta "Bora Stanković" najzad uruči Vukovu nagradu. Vukova nagrada je Pozorištu dodeljena još prošle godine, ali do sada nije svečano predana, zbog raspada SRGG.

Tokom 11 večeri, pred prepunom salom, odigrano je isto toliko predstava u konkurenciji koje je publika ocenila ovako: "Let iznad kukavičjeg gnezda" BDP-a (4,78), "Koštana" pozorišta domaćina (4,75), "Žanka" Slavija teatra Bg (4,70), "Gazda Mladen" takođe domaćeg

teatra (4,65) "Greta str. 89" Novosadskog SNP-a (4,61), "Laža i paralaža" NPBGD (4,45), "Jazvac pred sudom" NPRS i ZT (4,33), "Igra parova" BDP (4,29), "Ne šetaj se gola" takođe Slavija T (4,27) "Jedan poremećen dan" ponovo domaćeg teatra (4,19) i "Rodoljupci" Pozorišta Sterija iz Vršca (3,70). Ocene govore o vrlo samosvojnom stavu vranjanske festivalne publike a posebno o njoj ljubavi prema Bori Stankoviću, koji je kao što je otvarajući festival, naglasila gospođa Šop "Sinonim za Vranje".

Osim večernjih, odigrane su i tri puta po dve (od 12 i od 14. sati) predstave za decu: "Braća Grim i sedam patuljaka" Pozorištanceta Puž Bg, "Carev zatočnik" Niškog lutkarskog pozorišta te "Princ ide peške" teatra domaćina.

Selekciju je izvršio direktor i reditelj vranjanskog pozorišta Radoslav Radivojević, ali je jasno da su na selekciju uticale i materijalne mogućnosti festivala ili tehničke mogućnosti scene, tako da se na festivalu našlo dosta mobilnih predstava sa nevelikim scenskim zahtevima. Ali zato sa izvršnim glumcima. Ne mislimo samo na predstavu "Greta str. 89" koja se od same premijera, a posebno otkad je odnela oba Ćurana iz Jagodine, pobedonosno šeta po svim festivalima u zemlji i - ubire zaslužene nagrade.

U Vranju je ipak trijumfovala predstava Beogradskog dramskog pozorišta "Let iznad kukavičjeg gnezda" Kena Kizija i Dejla Vasermana u režiji Žanka

Tomića, oko koje su se složili i publika i žiri.

Nešto stariji gledaoci sigurno se sećaju istoimenog kultnog filma koji je svojevremeno napravio "poharu Oskara" u SAD, a trijunfovao je, naravno i na Festu, otkada se Džek Nikolson ubraja u vrhunske glumce, mada je sve naredne uloge igrao slično kao Makmarfija. Oni koji pamte sve ili skoro sve setiče se i predstave "Pukovnik ptica" bugarskog savremenog autora Hriste Bojčeva, koja je igrana u JDP Bg. Tekst je bio pobedio na međunarodnom konkursu Britanskog saveta i Royal court teatra, premda je u svemu (ideji, likovima, zapletu, mestu radnje itd.) gotovo preslikao "Let..." Jedino što se događao u Bugarskoj, na Staroj planini (dakle, nedaleko od Vranja). I što je umesto Makmarfija manično-depresivan tamo bio neki ruski pukovnik...

Žiri, Borinih pozorišnih dana, koji je radio u sastavu Zora Živadinović Davidović, Dejana Bogdanović i Muharem Pervić je u obrazloženju svoje odluke napisao kako "... smatra da Borini pozorišni dani i nadalje valja, da kao važnu komponentu svog repertoara, zadrže dela klasične srpske dramaturgije, pre svega Bore Stankovića čije ime pozorište i festival nose, a da se pri tom proširuju ansambli, pozorišta i reditelji, koji će tragati za novim, drugačijim, teatarski bogatijim i raznovrsnijim pristupima delima Bore Stankovića i drugim delima naše klasične drame i komedije." Nušiću, naprimer! Tradiciju treba čuvati ali je valja i stvarati... Od 11 predstava 7 su po domaćim autorima. Među domaćim

Scena iz Koštane vranjanskog pozorišta

autorima samo je jedan savremeni živi pisac, ali i njegov komad govori o ličnostima i događajima prošlosti. U ukupnom ovogodišnjem repertoaru nedostaju savremena dela, aktuelna, živa komedija i drama koji bi u Borine pozorišne dane uneli više živosti, vedrine, upitanosti, ali i smeha... Između ostalog piše u obrazloženju žirija, iz čega se može lako zaključiti da je na Borinim pozorišnim danima nedostajalo ono što nedostaje ili je barem deficitarno i u ukupnom pozorišnom životu Srbije.

Impozantna je i reprezentativna lista dramskih umetnika, glumaca, koje je Žiri izdvojio i nagradio slikom Zorana Petrušijevića: Ružica Sokić (kao Žanka), Petar Kralj (kao David Štrbac), Boris Isaković i Jasna Đuričić (kao svi likovi u "Greti str. 89"), Milan Gutović (u "Ne šetaj se gola"), Dragan Bjelogrić (kao Rendi Makmarfi), Nebojša Dugalić (kao Mita), Neda Arnerić (kao Vera) i Dragan Boža

Marjanović (kao Mitke). Pored glumaca, žiri je izdvojio i dva reditelja. Žanka Tomića za režiju "Let..." i Juga Radivojevića za režiju "Laže i paralaže" NP BG i vranjanskog "Gazda Mladena". Za najbolju predstavu 26. Borinih pozorišnih dana Žiri je, kao i publika, proglasio "Let iznad kukavičjeg gnezda" Beogradskog dramskog pozorišta, u režiji Žanka Tomića.

Lepo je što tokom festivala nisu zaboravljena ni deca, i što je za njih odigrano, u pratećem programu nekoliko predstava. Ne bi bilo loše kad bi još poneki festival "ukrao" ovu ideju.

Posebno je simpatično što je festival štampao "Koštanu" u veličini blokčeta, neznatno većeg i malo tanjeg od obične kutije cigareta. Zgodno je i kao suvenir za publiku, a i za đake je idealno - za prepisivanje.

D. Kosačević

NIKADA NISAM ODBILA DA IGRAM

Kada je devedesetih godina Slađana Zrnić prvi put izašla na scenu banjalučkog teatra u ulozi Afrodite u "Tehanskoj kugi" Dušana Petrovića, već tada je bilo jasno da posjeduje autentičan glumački izraz. Kroz osam godina rada u ansamblu NP RS sazrijevala je kao Stratilda, Olivija, Kaja, Nadežda, Ina, Vasilisa, Jenny, Kalerija, Margerita, Mirandolina i Dara, dok je nijema kći Katrin u "Majci hrabrost" poslednja rola koju je maestralno ostvarila.

Bila sam jako uplašena da će moji postupci na sceni biti identični Nadeždi iz "Porodičnih priča", jer je takva vrsta uloge bez teksta gdje se komunicira drugim sredstvima. Gotovo čitavu predstavu sam na sceni, pa sam imala i tu vrstu straha da ću možda predugo biti prisutna. Rediteljka Mira Erceg mi je rekla da ne treba da se plašim i ja sam se oslonila na nju, Brehta i način na koji je on stvorio Katrin. Onog trenutka kada

sam osjetila da je izgrađeno povjerenje između mene i rediteljke, prepustila sam se radnji i tekstu koji je izvanredno napisan. Zahvaljujući tome uloga je uspjela. Vrlo mi je značajno što sam radila sa Mirom Erceg jer sam dobila neku vrstu ležernosti na sceni sa kojom smatram da glumac prestaje da bude mlad. Predstava je naišla na dobar prijem u Banja Luci", - riječi su Slađane Zrnić.

Obrazovanje je stekla na Akademiji Umjetnosti u Banja Luci, te Univerzitetu Umetnosti u Beogradu gdje je specijalizirala na Interdisciplinarnim specijalističkim studijima iz oblasti Američkog Mjuzikla. Nekoliko puta je nagrađena festivalskim nagradama u BiH i regionu, a nedavno je dobila priznanje za najbolju glumicu u 76. sezoni NP RS u Banja Luci. Kako za "Ludus" kaže, nikada joj vodilja u profesiji nisu bila priznanja,

već aplauzi i uspjeh predstave i ansambla. Nije birala svoje mjesto u nekom od dosadašnjih pozorišnih ostvarenja jer tvrdi da je najbolje kada uloga pronade nju.

- Nikada nisam odbila da igram neku ulogu što ne znači da nekad neću. Već davno sam odustala od toga šta želim igrati, kada i sa kim, ali sam prezadovoljna slijedom događaja u mojoj karijeri. Odkako je Tihomir Stanić na mjestu umjetničkog direktora NP RS i Rade Simović upravnik, ja taj period nazivam novi početak u pozorištu jer su zaista ukazali povjerenje ansamblu. Dozvolili su nam da kažemo šta želimo, sa kim i kako mislimo saradivati, uvažili su naše predloge, doveli nam vrhunske profesionalce i napravili jako uspješnu sezonu. Glumci koji su radili sa nama su prije svega veliki ljudi, umjetnici i profesionalci sa kojima smo divno saradivali i od kojih smo zaista mnogo naučili. - kaže Slađana.

Vanja Stevanović

Slađana Zrnić, najbolja glumica u 76. sezoni NP RS u Banja Luci

Ansambl u Njemačkoj

DJEČIJE POZORIŠTE REPUBLIKE SRPSKE U BANJA LUCI

Predstava "Postojani olovni vojnik" na festivalu u Njemačkoj

Sa velikim uspjehom ansambl Dječijeg pozorišta RS u Banja Luci, 31. oktobra izveo je predstavu "Postojani olovni vojnik" na 13. pozorišnom festivalu UNIDRAM u Njemačkom gradu Potsdamu.

Prema motivima bajke Hansa Kristijana Andersena, predstavu je režirao Aleksej Ljeljavski.

U glavnoj ulozi je Aleksandar Blanić, dok su u ostalim rolama Duško Mazalica, Aleksandra Spasojević i Aleksandar Terzić.

Prva premijera u 50. sezoni DP RS u Banja Luci

Na sceni Dječijeg pozorišta RS u Banja Luci, od 5. novembra scenarista i reditelj Jaroslav Antonjuk iz Poljske sa banjalučkim glumcima radi predstavu "Mali dimnjačar".

Premijera je zakazana za 24. novembar.

Antonjuk je ovu lutkarsku predstavu sa šongovima postavljao i u Tetaru lutaka i glumaca u Lomžu i izvedba poljskih umjetnika dobila je izvanredne kritike na na četvrtom međunarodnom festivalu pozorišta za djecu u Banjoj Luci.

V.S.

DRAMA OKO DRAME

Bilo je to u nedelju. Na šezdeset i prvi rođendan Nikite Mihalkova najboljeg živog ruskog (i neruskog) filmskog reditelja, na sto deseti rođendan njujorškog Kipa slobode, najvećeg svetskog spomenika iluziji, na pedeset i prvi rođendan Bila Gejtsa, najbogatijeg svetskog dase, za koga se ja na žalost nisam udala... Ili, ako vam se tako više sviđa, na sam dan rođenja Novog Srpskog Ustava, najvažnije Knjige na tekućem Sajmu knjiga, po oceni aktuelnog srpskog metaforičara.

Dakle 29. oktobra 2006.

Još se nije znalo da li će Ustav stvarno biti usvojen. Mamica, odnosno Skupština ga je začela i takoreći donela na svet, ali je bilo nužno da ga Tatice, odnosno Narod, prizna. I sami znate kako to biva kad se od Tatice traži da priznaju čedo, za koje nisu imali pojma da im se omaklo, jer ili su bili pijani ili je tu vršljalo još hipotetičkih partnera... da ne upotrebim Onu imenicu. Oni nikad nisu sigurni da je čedo baš njihovo. Uvek sumnjaju da im je uvaljeno, takvi su... Referendum je raspisan, za vikend, na 48 sati, kao 48 sati svadbe, live show na nacionalnoj televiziji. U nedelju se nije još ništa znalo, jer je u subotu izašla jedva trećina upisanih birača, kao da su svi ostali subotari, a ne pravoslavni (što inače tvrde aktuelni velikodostojnici). U toj podobnoj trećini nije bilo ni jednog od tri glasa iz naše porodice. Mi naime predstavljamo, tj. nas troje, skoro svaki dvomilioni glas u Srbiji. Naša mala porodica ima doduše, već petnaest godina pet članova, ali je Budućost Srbije odnosno moj četrnaestogodišnji sin Damjan, maloletan kao što i sama brojka kaže. Moja mila svekrva nije, naravno maloletna, nego samo nije deo našeg biračkog tela, pošto je još uvek glasač jedne susedne države iz koje je, onomad izbegla na par dana, pa ostala kod nas, kao što reko, celu deceniju i po. U dotičnom zavičaju ona ostvaruje svoje biračko pravo, pošto ni jedno drugo pravo još nije uspela da ostvari. Može da bira i ništa više. Stan nisu mogli da joj vrate, jerbo je posle rata (verskog? bratoubilačkog? građanski nije bio, to vam ja dobra stojim, pošto građana tamo slabo da ima! Kao i ovde, ustalom!) nekoliko puta prodavan i preprodavan. Stan. Penziju će sigurno dobiti čim tamošnji nadležni organi utvrde da na istu ima pravo kao zakonita supruga nosioca, preminulog pred sam rat... Tu ima neka birokratska zvrčka pošto je i venčаница stara pola veka (inače iz treće novonastale države) i smrtonica mlada tri i po decenije (iz četvrte države gde se moj svekar "predstavio" dok je bio u vazdušnoj banji, na bregu), ostale u ostavljenom stanju, koji je naravno kasnije, pre prodaje ispražnjen, da ne kažem poharan. A duplikate je komplikovano povaditi po raznim državljanima. Dala je nekim advokatima da joj to obave, ali advokati imaju vremena... Tako da će joj penzija sigurno stići negde oko njenog 134-og rođendana. Svekrvica je k nama stigla sa svojom damskom tašnicom, bez ikakvih dokumenata jer naravno nije imala pojma da će rat potrajati (tvrdila je kako je to privremeno i da će to naša mila milicija i svojska vojska srediti sve za par dana, pa je ponela samo dva para gaća). Nije verovala da će se Jugoslavija raspasti. Kao da se već jedna Jugoslavija nije raspala na njene oči 1941. Smestila se u Damjanovu sobu, pošto je on tek bio na putu da se rodi. I dan danas zauzima

romačku svetlo-plavu sobu koju sam s ljubavlju uredila za mog naslednika, dok Budućnost Srbije spava u dnevnoj sobi i možete misliti šta misli i govori o svom ugroženom statusu u rodnom domu.

Moja kćerka Aleksandra, inače studentkinja dramaturgije, postavila je odavno, odmah, svojevrsno verbalno minsko polje ispred svoje sobe, ne dozvoljavajući da joj uselimo rođenog brata. Polje jeste verbalno, ali je opasno eksplozivno, isto koliko i minsko. U tim sam rovovima ja ratovala punu deceniju i predala se bezuslovno kad je gospođica separatistkinja postala gimnazijalka i kad je useljavanje princa-klinca stvarno postalo kontraproduktivno.

Moj suprug, kome ne bih ime pominjala pošto uz njega idu pridevi neprihvatljivi za štampu, dao bi rado svojoj roditeljki našu spavaću sobu, samo da tu ja nisam postavila drugo minsko polje. Treće, još veće (minsko polje) napravilo se samo, pred kupatilom za koje je opšta i konstantna otimačina. U dnevnoj sobi, onoj koju je zapravo prisvojio moj sin, mada uporno tvrdi kako on tamo samo podstanariše po našem naređenju, nalazi se nešto što bi se, u skadu sa prethodnom terminologijom, moglo smatrati kućnom atomskom bombom. Tu nam je naime zajednički kompjuter, na kome naša ćerka Aleksandra piše svoje ispitne tekstove, drame, seminarske radove itd, na kome naš Damjan surfuje i još svašta, ne znam šta, gde se nalaze rezultati za sveukupnu bogatu sportsku aktivnost moga supruga, odnosno izveštaji iz kladionica i sa koga ja - brišem prašinu. Otimačina oko te odvratne sprave još je veća nego oko kupatila. Jedini put kad su se moj sin i kćerka složili, složili su se oko činjenice da se stvar zove personalni računar i da bi u tom smislu svaka osoba u našoj kući morala da ima svoj! Sa čim se ja, normalno, ne slažem pošto je meni dosta stvari sa kojih brišem prašinu. Ne slaže se ni svekrva jer je njoj to isto što i televizor, pa smatra da su nam dosta onaj u "njenom" sobi, onaj u našoj i onaj u Aleksandrinom. (Uzgred, to je jedino pitanje po kome se svekrva složila samnom!) Iстина je da i PC ima TV karticu, nije naša bakica budala, videla je ona i na tom ekranu svašta.

E sad ja ne znam imate li vi dovoljno mašte da zamislite kakva se dramatična situacija napravi u našem stanu, nedeljom kad smo svi kod kuće i kad je svima sve hitno. Pogotovo kad se usred te dramatične situacije piše još i ispitna drama!

Onaj ko misli da je četverosoban stan na petom spratu dovoljan za toplu porodično gnezdo, može da dođe sutra ujutro oko 6 sati, na Ušće, sa odabranim oružjem. Ja tamo svakog jutra šetam Damjanovu Džukelu, pa će mi biti zadovoljstvo da mu izađem na dvoboj i ubijem ga kao psa. To jest onoga koji misli da je četverosoban stan dovoljan, a ne Damjanovu Džukelu, koju moram da vratim kući u ispravnom stanju i veselom raspoloženju da mi se Budućnost Srbije ne naljuti. Nemojte misliti da ga zovem Džukelom zato što ga mrzim! Naprotiv, volim ga, a Džukela mu je prosto ime, koje mu je dao vlasnik, moj sinčić Damjančić. On mu je Vlasnik, a ja sam mu Sluga. Džukeli.

Eto, to je činjenica koju baš ne obožavam, a Džukeli ništa ne fali...

Nedelje su, kao što reko, kad nas uvek krizne, ali ova gorepomenuta bila je još kriznija ako se tako može reći. Iz više

razloga. Aleksandra je morala da završi tu svoju ispitnu dramu koju je trebala da završi još letos dok smo svi mi bili izvan grada, a ona bila sama u sto kvadrata, ali je nije napisala jer je, da izvinete, čista Srpkinja, pa mora sve da uradi ne u pet do dvanaest, nego u dvanaest i deset!

Bakica svekrvica gledala je u "svojoj" sobi televizor, gde je na svim kanalima bio referendum, pa je svakih 15 minuta panično izbauljavala u pred-soblje sa sudbinskim pitanjem za onoga koga tu presretne: "Jesi ti bio (bila) na glasanju? Ostaćete bez Ustava, kukala vam majka neodgovorna!"

Samo da ona nije tuđa državljanka, imali bismo mi već tri Ustava!

Hranitelj porodice, kako sebe voli da naziva moja manje lepa polovina (premda ja više zarađujem!) je otprilike u istim razmacima šetao predsoobljem svoju izgužvanu pižamu i zavirivao u kuhinju sa takođe dramatičnim pitanjem: "Ka'će ručak (doručak, kafa, užina, kolač, večera...), jel ti misliš da ja gladan donosim Ustav?"

Damjan mi se, uzaludno iščekujući da mu se sestra "skine sa mašine" čitav dan muvao po kuhinji i kadgod sam pokušala da ga nekud pošaljem (po lebac, po novine, da prošeta Džukelu) pa da malo slobodnije dišem, on bi me otkačio istom rečenicom "Oladi, bre kevo, imaćeš Ustav!"

Da stvar bude gora, komšinica koja je tezgarija na našem biračkom punktu mi se svako malo javljala mobilnim da me obavesti kako su prvo izašli "funkcionalni penzioneri" (u njenom žargonu, to su oni koji hodaju i pišu sami) a posle njih su počeli da "donose nefunkcionalne"... Oko pet popodne javila se sva uzbuđena činjenicom da se pojavio i prvi birač rođen posle 1960 godine, dakle naš vršnjak, zapamtila mu je adresu, naći će i broj telefona... Bože, sakloni! Ona je, naime, napaljena usedelica.

Na sve to, još je i Aleksandra prosečno na pola sata napuštala kreativni zanos i provirivala u kuhinju sa bespogovornim zahtevom: "Kevo učutkaj onog manijaka, ubiće ga danas! Skroz mi razbija koncentraciju!" To je već jednom zamalo uradila gadajući istog Manijaka sa teglom punom krastavaca... Sreća te ga je promašila jer izračunajte vi masu tegle, težine oko kilograma, visinu četvrtog sprata, puta ubrzanje... Da ga je potrefila u tvrdu glavurdu, on bi pravo na Lešće, a moja devojčica u paraćinski Zavod za žene. Dakle da ga ona stvarno ne bi ponela na duši, okra' o joj fitilj od te dramaturgije, ja sam preuzela na sebe pokušaje da ga naciljam mlazom vode i da ga tako učutkam. Manijak je inače komšija iz ne znam koje zgrade, (imamo jedno 10 000 bližih komšija, znate!) koji se ispred svoje garaže svaki dan uredno igra svojom motornom testerom. Ne znam šta testerše, kad imamo parno, možda ima tamo neku Privatnu Inicijativu, pa testerše i teroriše čitav blok svojim odvratnim zvukovima. Još nam Bog, ove jeseni, dao takvo divno miholjsko leto, prozori otvoreni, pa umri od budale i njegove motorne pile! Zato ja provučem tuševo crevo kroz kupatilski prozor, na balkon, namestim se u mrtvi ugao, da me Manijak ne opazi i pokušavam da ga naciljam mlazom hladne vode. Ako odvrnete tuševu glavu, prstom skoro sasvim zatvorite otvor creva, izade vam kroz mali ostatak otvora prilično oštar i dalekosežan mlazić, vrlo pogodan za umirivanje ludog komšiluka. Naravno, ako vas ne uhvate... Kad ima vetra, nema vajde, pošto se voda rasprši, ali kad nema košave natrefim ga koji put. On se onda povuče u garažu, pa ga čujemo malo manje i lakne nam. Gore-

pomenute nedelje nije mi uspelo ni jednom.

Aleksandra je već odavno bila na kraju živaca...

Predveče je moj životni saputnik napokon, pod izgovorom da ide na biralište, otišao u svoju kladionicu (mogu da se kladim!). Manijak je prestao sa testerisanjem samoinicijativno (valjda otišao na večeru, ne verujem da njemu treba bilo kakav Zakon koji bi ga mogao ometi u Teroru Bukom).

Budućnost Srbije je otišao "u život" sa "čuvarima kraja" (to su inače tinejdžeri koji gluvare po kraju i koje Aleksandra zove "čuvari kraja", ma šta to značilo.) Svekrva je, Bogu hvala, zadremala, a ja sam uzela povodac sa Džukelom i krenula u šetnju da bih Aleksandri obezbedila bar koji sat mira za kreativni rad.

Kad sam se vraćala, mislim da je prošlo 20 sati, ali je moja komšinica, tezgarošica na punktu, smatrala da sam "u blizini birališta" pa me dovikala da se "izjasnim". Kao za vraga imala sam baš i ličnu kartu kod sebe, a nisam se dosetila da slažem kako mi je ostala kod kuće! Čak mi je i Džukelu pripazila ispred punkta! Tako sam se izjasnila. Kako? Šta se to vas tiče, to je moje diskreciono pravo. Mogu kako hoću. Mogu u većinu, mogu u 1% a mogu i u onih par promila nevažjećih. U svakom slučaju, učestvovala sam u usvajanju Ustava u kojem se Kultura pominje u pola rečenice, a Poslanički Imunitet na nekoliko strana. Snosiću posledice. I dobre i eventualne. Snosila bih ih i da nisam učestvovala...

Gore, Aleksandra još nije završila dramu (imaju li te nove drame kraja, uopšte?) ali je bila na zadnjoj sceni. Još samo malo. Svekrva se probudila i proverila da li sam glasala. Jesam, gospođo, naravno. Za za!

Budućnost Srbije se vratio minut pre nego što nam je nestalo struje. Malo je falilo da ostane u zaglavljenoj liftu. Onog časa kad je Aleksandra istrčala iz sobe sa urlikom "Završila sam! Narode!" - nestade struje, a njen se pobednički urlik pretvorio u frku: "Jebote, šta je ovo?! Ubiću se ako mi se izbrisala!" - "Zar nisi sejfovala, kokoško glupa?" odmah joj je iskazao bratski prezir Damjan i razcerekao se. Slatko bih ga ošamarila, zbog tog cereljanja... Samo da nije moj i da nije jači...

Bakica je u "svojoj" sobi vriskom otkrila Ameriku. "Deco, kakav je ovo mrak?" - "To ti je Ustavni Mrak baba, ne boj se. Srbija je najlepša u mraku." smrdljivo se našalio moj sin, Budućnost Srbije.

A onda smo čuli sporadičnu pucnjavu izbliza i potmulu sistematičnu tutnjavu izdaleka... Svekrva je, sa baterijskom lampom, izvučenom ispod jastuka, a na osnovu iskustva, zaždila ka podrumu, ali je odustala čim je shvatila da ni lift ne radi i da se iz njega čuje neka dreka, otprilike oko šestog sprata...

Aleksandra se pipajući zidove i nameštaj vratila do proklete mašine da sačeka strujin povratak i vidi šta joj je ostalo od ispitne drame...

Ja sam za sinom izašla na terasu da gledamo vatromet, premda je baba kukala da se sklonimo od zalutalih metaka...

Moj bračni saputnik je još uvek negde u mraku overavao... nešto.

Tijana Larma

Pozorišne novine

LUDUS

YU ISSN 0354-3137

COBISS.SR-ID 54398983

Izlazi jednom mesečno

(osim u julu i avgustu)

Tiraž: 1500 primeraka

Prvi broj objavljen 5. XI 1992.

Izdaje

Savez dramskih umetnika Srbije

Beograd, Studentski trg 13/VI

Telefoni: 011/2631-522,

2631-592 i 2631-464; fax: 2629-873

http://www.sdu.org.yu

e-mail: sdu@net.yu

PIB 100040788

Tekući račun: 255-0012640101000-92

(Privredna banka a.d.)

Devizni račun: 5401-VA-1111502

(Privredna banka a.d.)

Predsednik

Milan Gutović

Glavna i odgovorna urednica

Mirjana Ojdanić

Redakcija

Stevan Koprivica, Igor Bojović,

Dragana Bošković, Vladimir Arsić,

Mr Milovan Zdravković,

Isidora Masniković, Dragan Vujić,

Sloboda Mićalović, Ivan Bekjarev

Lektura i korektura

Mirjana Jurčić

Sekretarica redakcije

Aleksandra Jakšić

Tekstove i informacije slati na:

ludus_mir@yahoo.com

Fotografije, sa potpisom, slati na:

sdu@net.yu

Grafički dizajn i priprema za štampu

AXIS studio, Beograd

e-mail: office@axis.co.yu

Dizajn logotipa „LUDUS“

Đorđe Ristić

Redizajn logotipa „LUDUS“

AXIS studio

Štampa

Preduzeće za grafičko izdavačku

delatnost i usluge d.o.o. BRANMIL,

Beograd, Borisa Kidriča 24

Rešenjem Ministarstva za informacije

Republike Srbije Ludus je upisan u

Registar sredstava javnog

informisanja pod brojem 1459

**U ovom broju
pominjemo preko
100 raznih nagrada.
Razmislite o tome.**